

PĀRSKATS

par nepilngadīgo
noziedzības stāvokli un
noziedzīgos nodarījumos
cietušajiem bērniem

2025. gadā

Rīga 2026

Saturs

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI:	3
KOPSAVILKUMS	4
SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS	5
1. NEPILNGADĪGO IZDARĪTO LIKUMPĀRKĀPUMU RAKSTUROJUMS	5
1.1. Administratīvie pārkāpumi	5
1.2. Noziedzīgie nodarījumi	12
1.3. Aizturētie, apcietinātie, apsūdzētie un notiesātie	17
2. CIETUŠIE BĒRNI	27
2.1. Noziedzīgos nodarījumos cietušie bērni	27
2.2. Bērnu tiesību pārkāpumi	32
2.3. Negadījumos un interneta vidē cietušie bērni	46
2.4. Valsts kompensācijas nepilngadīgajiem	49
2.5. Valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība nepilngadīgajiem	50
3. PREVENTĪVIE PASĀKUMI	51
3.1. VP VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	51
3.2. IEVP VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	58
3.3. VPD VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	59
3.4. BAC AKTIVITĀTES UN VEIKTIE PREVENTĪVIE PASĀKUMI	61
KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS - IZAICINĀJUMI	64

Izmantotie saīsinājumi:

AAL	Administratīvās atbildības likums
BAC	Bērnu aizsardzības centrs
BAC BTAD	Bērnu aizsardzības centra Bērnu tiesību aizsardzības departaments
BTAL	Bērnu tiesību aizsardzības likums
CSL	Ceļu satiksmes likums
CSN	Ceļu satiksmes negadījums
IeM	Iekšlietu ministrija
IeM IC	Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs
IeVP	Ieslodzījuma vietu pārvalde
KL	Krimināllikums
KPL	Kriminālprocesa likums
KRASS	Kriminālprocesa informācijas sistēma
LIA	Latvijas Interneta asociācija
LM	Labklājības ministrija
LR	Latvijas Republika
NICHD	<i>National Institute of Child Health and Human Development Investigative Interview protocol</i> (izmeklēšanas intervijas protokols)
NPUG	Nepilngadīgo pagaidu uzturēšanas grupa
NPAIS	Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
VM	Veselības ministrija
VP	Valsts policija
VPD	Valsts probācijas dienests
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

KOPSAVILKUMS

Iekšlietu ministrijas sagatavotais pārskats par situāciju nepilngadīgo noziedzības jomā, nepilngadīgo tiesību pārkāpumiem un noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem ir tapis sadarbībā ar Valsts policiju, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Tieslietu ministriju, Tiesu administrāciju, Valsts probācijas dienestu, Ieslodzījuma vietu pārvaldi, Bērnu aizsardzības centru un LIA Latvijas Drošāka interneta centru.

Situācijas aprakstā sniegta informācija par nepilngadīgo izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem un noziedzīgajiem nodarījumiem, kā arī par apcietinātajiem un notiesātajiem nepilngadīgajiem. Tāpat analizētas tendences un veikts statistikas datu izvērtējums par cietušajiem bērniem. Izmaiņu tendences analizētas attiecībā pret rādītājiem 2024. gadā.

2025. gadā valstī kopumā uzsākti 7168 administratīvā pārkāpuma procesi par nepilngadīgo izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem un uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi pret 4273 nepilngadīgām personām vecumā no 14 līdz 17 gadiem.

Visbiežāk nepilngadīgie izdara noziedzīgus nodarījumus pret īpašumu, kas veido 75,6% no visiem nepilngadīgo izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, 8,5 % ir noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar apreibinošu vielu lietošanu, iegādāšanos, glabāšanu, izgatavošanu, pārvadāšanu un pārsūtīšanu, 5,6 % pret tikumību un dzimumneaizskaramību, 4 % - noziedzīgi nodarījumi pret personas veselību un 0,9 % - huligānisms. Lielāko daļu no nepilngadīgo izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem veido mazāk smagi noziegumi - 73,7 %, tiem seko smagi noziegumi - 17,7 %. 2025. gadā sevišķi smagi noziegumi veido 6,7 % no nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaita, kriminālpārkāpumi veido 1,7 %.

2025. gadā krimināllietās notiesāti 129 nepilngadīgie. 2025. gada beigās Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem atradās 14 jaunieši, no tiem 3 nepilngadīgie apcietinātie, kā arī 5 nepilngadīgie notiesātie un 6 notiesātie jaunieši, kas sasnieguši astoņpadsmit gadu vecumu un ar izvērtēšanas komisijas lēmumu bija atstāti Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem līdz mācību gada beigām vai soda termiņa beigām resocializācijas rezultātu nostiprināšanai un vispārējās vai profesionālās izglītības iegūšanai. Nepilngadīgo ieslodzīto rādītāji pēdējo gadu laikā nemainīgi saglabājas līdz 1% robežās no ieslodzīto kopskaita. Analizējot datus par nepilngadīgo notiesāto atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risku, kopumā nepilngadīgajiem notiesātajiem konstatēts ļoti augsts vai virs vidējā atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks, kas norāda uz saglabājošos augstu riska līmeni šajā mērķgrupā.

2025. gadā VPD nodrošināja kriminālsodu un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu izpildi 1060 nepilngadīgajiem, kas veido 7 % no kopējā probācijas klientu, kuriem nodrošināta kriminālsoda un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu izpilde, skaita.

Noziedzīgos nodarījumos cietušo bērnu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nav būtiski mainījies. No 663 noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem 45,2 % cietuši no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, 27,8 % no cietsirdības un vardarbības, 5,3 % no mantiskiem noziegumiem un 10,4 % no noziedzīgiem nodarījumiem pret dzīvību un veselību.

2025. gadā par bērnu tiesību pārkāpumiem uzsākti 2994 administratīvā pārkāpuma procesi un BAC BTAD no fiziskām un juridiskām personām saņēma 1152 iesniegumus par bērnu tiesību pārkāpumiem.

SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

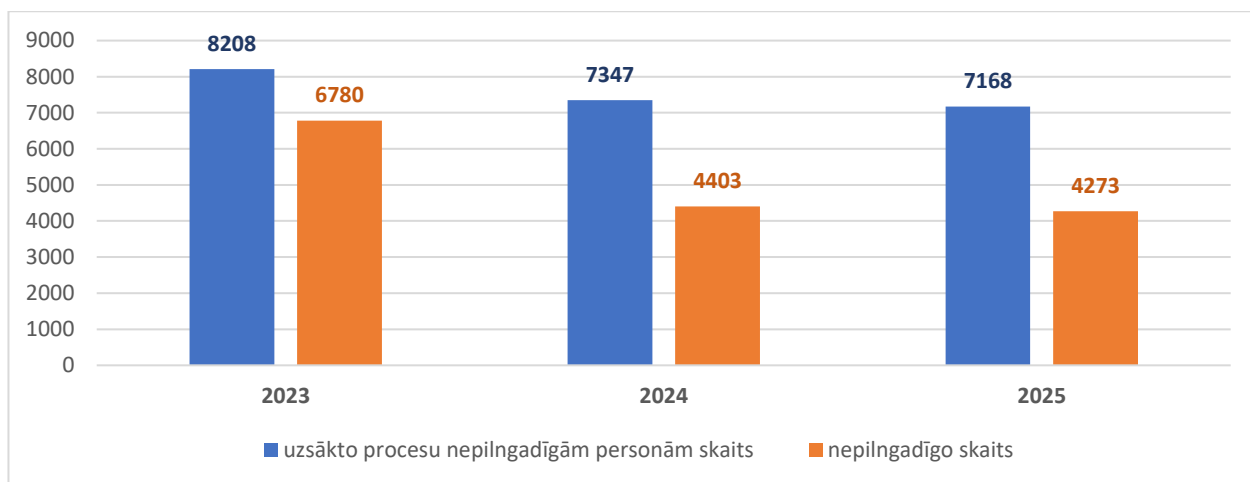
1. Nepilngadīgo izdarīto likumpārkāpumu raksturojums

1.1. Administratīvie pārkāpumi

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu valstī kopumā samazinājies pieņemto lēmumu skaits par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu – no 452 986 lēmumiem 2024. gadā līdz 388 198 lēmumiem 2025. gadā, bet pieaudzis personu skaits, pret kurām pieņemti lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu - no 276 090 personām 2024. gadā līdz 277 136 personām 2025. gadā. Samazinājies par nepilngadīgo izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem pieņemto lēmumu par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu skaits, kā arī samazinājies nepilngadīgo personu skaits, pret kurām tika uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi (skat. 1. attēlu).

2025. gadā valstī kopā uzsākti 7 168 (- 179) administratīvā pārkāpuma procesi par nepilngadīgo izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem un pret 4 273 (-130) nepilngadīgām personām vecumā no 14 līdz 17 gadiem uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi. 2025. gadā nepilngadīgo, kas izdarījuši administratīvos pārkāpumus, īpatsvars ir 1,5 % no kopējā personu, kas izdarījušas administratīvos pārkāpumus, skaita (2024. gadā – 1,5 %).

1. attēls. Uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits pret nepilngadīgām personām un nepilngadīgo personu, pret kurām uzsākts administratīvā pārkāpuma process, skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: IeM IC

1. tabula. Uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits un nepilngadīgo personu, pret kurām uzsākts administratīvā pārkāpuma process, skaits pašvaldību dalījumā 2025. gadā.

	Uzsākto administratīvā pārkāpumu procesu skaits	Nepilngadīgo personu skaits
Kopā	7168	4455
DAUGAVPILS	883	503
JELGAVA	683	387
JŪRMALA	106	65
LIEPĀJA	504	322
RĒZEKNE	102	72
RĪGA	1 776	1 060
VENTSPILS	120	82
Kopā	4 174	2 448

ĀDAŽU NOVADS	40	25
AIZKRAUKLES NOVADS	108	71
ALŪKSNES NOVADS	39	31
AUGŠDAUGAVAS NOVADS	2	2
BALVU NOVADS	35	22
BAUSKAS NOVADS	4	3
CĒSU NOVADS	180	120
DIENVIDKURZEMES NOVADS	0	0
DOBELES NOVADS	113	72
GULBENES NOVADS	104	54
JĒKABPILS NOVADS	190	121
JELGAVAS NOVADS	0	0
ĶEKAVAS NOVADS	40	36
KRĀSLAVAS NOVADS	43	28
KULDĪGAS NOVADS	2	1
LIMBAŽU NOVADS	0	0
LĪVĀNU NOVADS	0	0
LUDZAS NOVADS	33	33
MADONAS NOVADS	144	104
MĀRUPES NOVADS	50	45
OGRES NOVADS	94	82
OLAINES NOVADS	29	24
PREIĻU NOVADS	62	32
RĒZEKNES NOVADS	0	0
ROPAŽU NOVADS	38	29
SALASPILS NOVADS	90	57
SALDUS NOVADS	1	1
SAULKRASTU NOVADS	3	2
SIGULDAS NOVADS	82	58
SMILTENES NOVADS	8	7
TALSU NOVADS	108	80
TUKUMA NOVADS	260	189
VALKAS NOVADS	33	27
VALMIERAS NOVADS	392	252
VARAĶĻĀNU NOVADS	0	0
VENTSPILS NOVADS	0	0
Kopā	2 327	1 557
Nav norādīta adrese vai adrese norādīta pēc vecā administratīvas teritorijas iedalījuma	667	450

Avots: IeM IC

Lielākā daļa administratīvā pārkāpuma procesu ir uzsākti par alkoholisko dzērienu lietošanu vai atrašanos alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu ietekmē (21,5%) un par tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu

iegādāšanos vai glabāšanu, tai skaitā par smēķēšanu, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanu (16%). Detalizēts saraksts ar uzsāktajiem administratīvā pārkāpuma procesiem skatāms 2. tabulā.

2. tabula. Uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu pret nepilngadīgām personām skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.¹

	2023.g.	2024.g.	2025.g.	
	Lietu skaits	Lietu skaits	Lietu skaits	Unikālo personu skaits
Kopā pēc nozaru likumu pantiem (tai skaitā):	8208	7347	7168	4273
Par enerģijas dzērienu lietošanu, ja to izdarījis bērns - <i>BTAL 77.p. pirmā daļa.</i>	16	29	34	33
Alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu lietošana vai atrašanās alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu ietekmē, ja pārkāpumu izdarījis nepilngadīgais - <i>BTAL 77.p. otrā daļa.</i>	1790	1539	1545	1117
Alkoholisko dzērienu iegādāšanās, ja pārkāpumu izdarījis nepilngadīgais- <i>BTAL 77.p. trešā daļa.</i>	35	43	31	30
Par smēķēšanu, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanu ja to izdarījis nepilngadīgais - <i>BTAL 78.p. pirmā daļa. -</i>	1413	889	740	691
Par tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu iegādāšanos vai glabāšanu, ja to izdarījis bērns - <i>BTAL 78.p. otrā daļa..</i>	1414	1160	1163	1089
Par bērnu, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu, atrašanos publiskā vietā nakts laikā bez pilngadīgas personas, kura atbildīga par bērna uzraudzību, klātbūtnes - <i>BTAL 87.p.</i>	225	187	169	140
Par vielu, kuras var tikt izmantotas narkotisko vai psihotropo vielu nelikumīgai izgatavošanai (prekursoru), neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt - <i>Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 46.p.</i>	0	0	2	2
Par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt vai narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu - <i>Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48.p. pirmā daļa.</i>	353	342	336	267
Ļaunprātīga nepakļaušanās policijas iestādes darbinieka, robežsarga vai zemessarga likumīgam rīkojumam vai prasībai - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 4.p.</i>	40	53	51	50
-Par sabiedriskās kārtības traucēšanu, pārkāpjot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot personas mieru, iestādes, komersanta vai citu institūcijas darbu vai apdraudot savu vai citu personu drošību - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.p. pirmā daļa.</i>	357	297	314	270
Maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.p. pirmā daļa.</i>	86	85	72	67
Maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana, ja tas izdarīts pret personu, ar kuru pārkāpējs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru pārkāpējs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru	2	2	2	2

¹ Atlase veikta pēc kritērijiem: lēmums par procesa uzsākšanu, lēmums par procesa uzsākšanu un soda piemērošanu, norādot pārkāpēja vecumu no 14 – 17 gadiem.

pārkāpējam ir kopīga (nedalīta) saimniecība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.p.otrā daļa.</i>				
Dzelzeļa transporta līdzekļu lietošanas noteikumu pārkāpšana - <i>Dzelzeļa likuma 45.p.</i>	0	0	0	0
Pašvaldību saistošo noteikumu pārkāpumi	27	33	4	4
Pret personu vērsta agresīva uzvedība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.1.p.</i>	41	39	36	33
Totalitāro režīmu simbolu izmantošana publiskā vietā - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 13.p.</i>	0	2	1	1
Militārās agresijas un kara noziegumu slavinošu simbolu izmantošana publiskā vietā - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 13.1.p.</i>	2	9	14	14

Avots: IeM IC

2025. gadā valstī tika pieņemti 354 100 lēmumi par soda piemērošanu, tai skaitā 1940 nepilngadīgajiem. Kopējo personu skaits kurām pieņemti lēmumi par soda piemērošanu – 225 076, tai skaitā – 1215 nepilngadīgajiem.

3. tabula. Nepilngadīgām personām administratīvā pārkāpumu procesos pieņemto lēmumu par soda piemērošanu skaits 2025. gadā ²

	Lietu skaits	Unikālo personu skaits
Kopā pēc nozaru likumu pantiem (tai skaitā):	1 940	1 215
Par enerģijas dzērienu lietošanu, ja to izdarījis bērns - <i>BTAL 77.p. pirmā daļa.</i>	5	4
Alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu lietošana vai atrašanās alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu ietekmē, ja pārkāpumu izdarījis nepilngadīgais - <i>BTAL 77.p. otrā daļa.</i>	150	114
Alkoholisko dzērienu iegādāšanās, ja pārkāpumu izdarījis nepilngadīgais- <i>BTAL 77.p. trešā daļa.</i>	3	3
Par smēķēšanu, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu lietošanu ja to izdarījis nepilngadīgais - <i>BTAL 78.p. pirmā daļa.</i> -	73	71
Par tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu iegādāšanos vai glabāšanu, ja to izdarījis bērns - <i>BTAL 78.p. otrā daļa.</i>	105	103
Par bērnu, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu, atrašanos publiskā vietā nakts laikā bez pilngadīgas personas, kura atbildīga par bērna uzraudzību, klātbūtnes - <i>BTAL 87.p.</i>	7	7
Par vielu, kuras var tikt izmantotas narkotisko vai psihotropo vielu nelikumīgai izgatavošanai (prekursoru), neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt - <i>Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 46.p.</i>	0	0
Par narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos vai glabāšanu nelielā apmērā bez nolūka tās realizēt vai narkotisko vai psihotropo vielu neatļautu lietošanu - <i>Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 48.p. pirmā daļa.</i>	92	88
Ļaunprātīga nepakļaušanās policijas iestādes darbinieka, robežsarga vai zemessarga likumīgam rīkojumam vai prasībai - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 4.p.</i>	20	19

² Statistikā ir iekļauti arī lēmumi par soda piemērošanu (stājies spēkā), kas pieņemti par iepriekšējos gados uzsāktajiem administratīvā pārkāpuma procesiem.

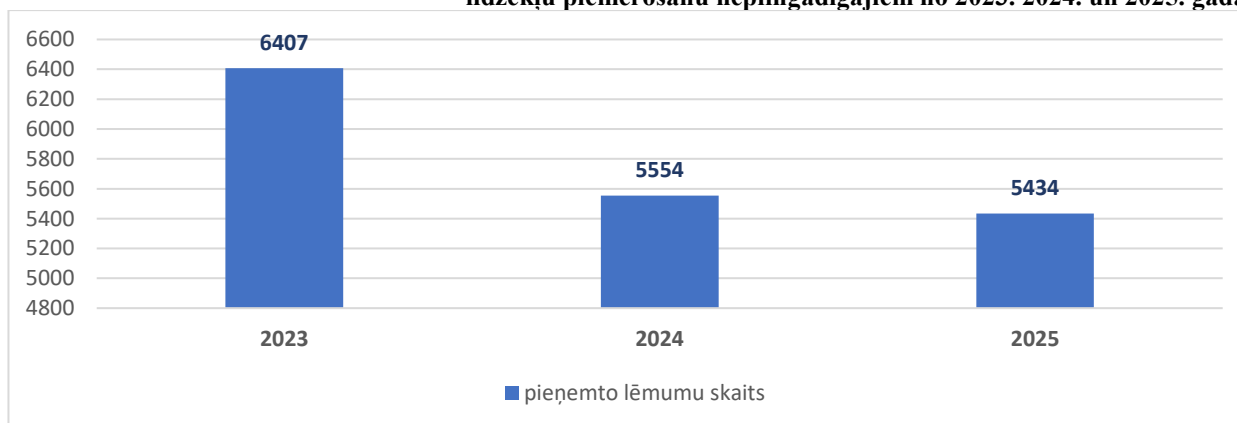
Par sabiedriskās kārtības traucēšanu, pārkāpjot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot personas mieru, iestādes, komersanta vai citu institūcijas darbu vai apdraudot savu vai citu personu drošību - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.p. pirmā daļa.</i>	83	77
Maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.p. pirmā daļa.</i>	14	14
Maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana, ja tas izdarīts pret personu, ar kuru pārkāpējs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru pārkāpējs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru pārkāpējam ir kopīga (nedalīta) saimniecība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.p. otrā daļa.</i>	0	0
Dzelzceļa transporta līdzekļu lietošanas noteikumu pārkāpšana - <i>Dzelzceļa likuma 45.p.</i>	0	0
Pašvaldību saistošo noteikumu pārkāpumi	2	2
Pret personu vērsta agresīva uzvedība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.¹p.</i>	9	8
Militārās agresijas un kara noziegumu slavinošu simbolu izmantošana publiskā vietā - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 13.¹p.</i>	4	4

Avots: IeM IC

AAL nosaka, ka bērnam par administratīvo pārkāpumu, prioritāri piemēro audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus, savukārt administratīvo sodu piemēro tikai tad, ja audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana konkrētajā gadījumā nav lietderīga.

Pēc IeM IC datiem, 2025. gadā pašvaldību administratīvās komisijas pieņēma – **5434 lēmumus³ par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu** bērniem par viņu izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem, kas ir par 120 lēmumiem mazāk nekā 2024. gadā (skat. 2. attēlu).

3. attēls. Pašvaldību administratīvo komisiju pieņemto lēmumu skaits par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu nepilngadīgajiem no 2023. 2024. un 2025. gadā.

Avots: IeM IC

2025. gadā pašvaldību administratīvās komisijas ir pieņēmušas 3651 lēmumus nepilngadīgajam izteikt brīdinājumu, 1858 lēmumus – noteikt uzvedības ierobežojumus. Tāpat 18 gadījumos komisija lēmusi nodot bērnu galvojumā vecākiem vai aizbildņiem, kā arī citām personām, iestādēm vai organizācijām, bet 9 gadījumos nepilngadīgajiem uzlikts par pienākumu atvainoties cietušajām personām, ja tās piekrit tikt ar vainīgo, 1 gadījumā nepilngadīgajiem uzlikts pienākums ārstēties no atkarībām un 1 uzlikts pienākums ar savu darbu novērst radītā kaitējuma sekas.

³ Dati nav pilnīgi, jo ne visas pašvaldības sniedz informāciju IeM IC

2023. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi likumā “Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem”, ar kuriem audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu klāsts tika papildināts ar probācijas novērošanu. Probācijas novērošanas ietvaros VPD veic probācijas klienta uzvedības kontroli, iesaista probācijas klientu viņa vecumam, psiholoģiskajām īpašībām un attīstības līmenim piemērotos un atbalsta vajadzību un resursu novērtējumam atbilstošos sociālās uzvedības korekcijas un sociālās rehabilitācijas pasākumos, kā arī organizē starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, lai koordinētu probācijas klientam VPD un citu institūciju kompetences ietvaros nodrošināmos pasākumus un mazinātu risku, ka probācijas klients izdara jaunu likumpārkāpumu. Probācijas novērošanas laikā VPD piesaista pakalpojumus, kas ir nepieciešami, lai nodrošinātu bērna sociālās uzvedības korekciju un sociālo rehabilitāciju, un finansē šādu pakalpojumu izmaksas.

2025. gadā VPD saņēma izpildei 26 lēmumus, ar kuriem bērniem piemērota probācijas novērošana, nevienam bērnam probācijas novērošana netika piemērota saskaņā ar KL 66. panta (Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošana nepilngadīgajiem) nosacījumiem. 2025. gadā 16 bērniem probācijas novērošana piemērota uz vienu gadu, 7 bērniem – uz diviem gadiem un 3 bērniem – uz trīs gadiem. 23 bērni ir vecumā no 14 līdz 17 gadiem un 3 bērni vecumā no 11 līdz 13 gadiem. Kopumā 2025. gadā VPD īstenoja probācijas novērošanu 52 bērniem.

BTAL 59. panta pirmās daļas 1.–7. punktā uzskaitītajos gadījumos bērnu pašlaik var nogādāt arī NPUG, kur tas tiek īslaicīgi uzturēts, ja bērnu četru stundu laikā nav iespējams nodot bērna likumiskajam pārstāvim, audžuģimenei, aizbildnim, bērnu aprūpes iestādei, kuru viņš pametis, vai to pilnvarotai personai. Ievietošana NPUG ir noteikta kā galējā iespēja, ja citi likuma noteiktie risinājumi objektīvi nav pieejami.

Pēc NPUG statistikas datiem pēdējos gadus nodaļā vidēji gada laikā tiek ievietoti 116 bērni. 2025. gadā NPUG ir reģistrēti 60 gadījumi par 50 bērniem. Lielākā daļa no tiem ir 15 – 16 gadus veci bērni, kuri dzīvo ģimenē (26 gadījumi) un aprūpes iestādēs (23 gadījumi) (skat. 4. tabulu).

4. tabula. Gadījumu skaits, kad NPUG tika ievietoti bērni.

NPUG ievietoto bērnu skaits	2022	2023	2024	2025
Kopējais NPUG ievietoto bērnu skaits, no tiem:	122	168	116	60
Dzīvo				
LR	122	165	114	59
Rīgā un Rīgas novadā	77	89	62	25
Citos Latvijas novados	43	76	52	24
Citā valstī	2	3	2	1
Pēc dzimuma				
Meitenes	51	60	57	15
Zēni	71	108	59	45
Pēc vecuma:				
līdz 7 gadiem	1	0	0	0
no 8-10 gadiem	1	1	0	0
no 11-14 gadiem	42	60	26	6
no 15-16. gadiem	56	74	61	31
no 17-18. gadiem	22	33	29	23
ir ģimenes	-	88	64	26
atrodas audžuģimenes/aizbildniecībā	-	24	7	11
no aprūpes iestādes (krīzes centrs, bērnu nams un tml.)	-	56	45	23
nemācās	22	41	26	20
mācās skolā	100	127	90	40
4h laikā no aizturēšanas nav nodoti bērnu vecākiem	121	168	116	60
nelikumīgi šķērsojuši Latvijas Republikas robežu	1	0	0	0

saskaņā ar tiesas nolēmumu, prokurora norādījumu, izmeklēšanas iestādes lēmumu	0	0	0	0
Atdoti:				
vecākiem vai viņus aizvietojošām personām	80	92	58	27
bērnu aprūpes iestādēm, krīzes centram	30	56	42	25
polīcijas darbiniekiem	-	17	8	5
medicīnas iestādei	6	3	8	3

Avots: VP

Jāatzīmē, ka ievērojama daļa no NPUG ievietotajiem bērniem ir tādi, kas atrodas apreibinošo vielu ietekmē, jo ārstniecības iestādes tos neuzņem, bērnu nav iespējams nogādāt un nodot - krīzes centrā vai bērnu aprūpes iestādē, jo krīzes centra plānojums, personāls un darbība nav piemērota, lai uzņemtu nepilngadīgas personas, kuras nonākušas policijas redzeslokā par atrašanos reibuma un/vai agresīvā stāvoklī.

2025. gadā no 60 NPUG ievietotajām personām 39 personas atradās apreibinošu vielu ietekmē (alkoholisko dzērienu un narkotisko vai psihotropo vielu ietekmē). 3 nepilngadīgos Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests hospitalizēja uz ārstniecības iestādi.

NPUG ievietotie bērni policijas redzeslokā bija nonākuši par izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem, veiktajiem noziedzīgiem nodarījumiem, par atrašanos nakts laikā bez pieaugušo klātbūtnes, nesasniedzot 16 gadu vecumu, atrašanos alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu iespaidā, par atrašanos meklēšanā, par patvaļīgu aiziešanu no bērnu aprūpes iestādēs u.c.

2025. gadā NPUG veiktā preventīvā darba ietvaros kopumā nosūtīti 111 NPAIS ziņojumi par ievietotajiem bērniem, no tiem 60 bāriņtiesai, bet 51 ziņojums pašvaldību sociālajiem dienestiem.

Saskaņā ar BTAL 58. panta trešo daļu VP var ņemt profilaktiskajā uzskaitē bērnus, kuri norādīti šā panta otrās daļas 1. - 6. punktā⁴, kā arī citus bērnus, kuriem pašvaldībā iekārtota profilakses lieta, ja izstrādātā uzvedības sociālās korekcijas programma paredz policijas līdzdalību konkrētajā lietā.

2025. gadā individuālās prevencijas uzskaitē atradās 678 nepilngadīgie, kas, salīdzinot ar 2024. gadu, ir par 148 vairāk (skat. 5. tabulu).

Jāatzīmē, ka to nepilngadīgo īpatsvars, kuri, atrodoties prevencijas uzskaitē, atkārtoti izdara noziedzīgus nodarījumus vai administratīvos pārkāpumus, ir samērā augsts (skat. 4. tabulu).

5. tabula. Nepilngadīgo prevencijas uzskaitē atradās personās no 2023. līdz 2025. gadam.

	2023	2024	2025
Individuālās prevencijas uzskaitē atradās personas (skaits)	579	530	678
Uzņemti uzskaitē	207	232	343
Personu, kuras, atrodoties uzskaitē, izdarīja noziedzīgu nodarījumu (%)	18,4%	22%	26%
Personu, kuras, atrodoties uzskaitē izdarīja administratīvo pārkāpumu (%)	37,4%	50%	45%

Avots: VP

Saskaņā ar BTAL 58. panta otro daļu pašvaldībām jāiekārto profilakses lieta un jāizstrādā uzvedības sociālās korekcijas programma katram bērnam, kuri norādīti šā panta otrās daļas 1. - 7. punktā.⁵

⁴ ⁵ 1) izdarījis noziedzīgu nodarījumu;

2) atzīts par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet sods nav saistīts ar brīvības atņemšanu;

3) atbrīvots no kriminālatbildības;

4) atbrīvots no ieslodzījuma vai soda izciešanas vietas;

5) izdarījis Krimināllikumā paredzētās prettiesiskās darbības pirms 14 gadu vecuma sasniegšanas;

6) vairāk nekā divas reizes izdarījis administratīvo pārkāpumu;

7) ubago, klaiņo vai veic citas darbības, kas var novest pie prettiesiskas rīcības

Kā liecina IeM IC NPAIS dati 2025. gadā pašvaldību dienestos tika uzsāktas 148 (2024.g. - 132) uzvedības sociālās korekcijas programmas. 2025. gadā uzvedības sociālās korekcijas programmas tika izstrādātas 128 (2024.g. – 104) bērniem.

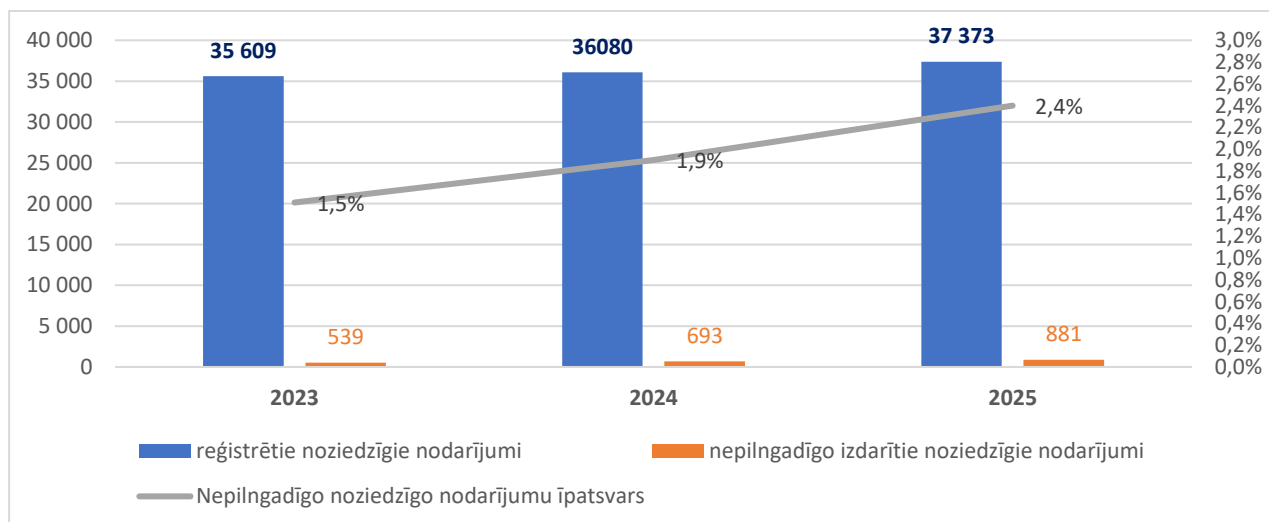
1.2. Noziedzīgie nodarījumi

IeM IC apkopotā statistika par reģistrētajiem noziedzīgiem nodarījumiem un tos izdarījušajām personām, kā arī citu institūciju apkopotie statistikas dati attiecībā uz nepilngadīgajiem kopumā liecina par nepilngadīgo noziedzības līmeņa un citu likumpārkāpumu tendencēm.

Izvērtējot IeM IC statistikas datus 2024.gadā un 2025. gadā, vērojams, ka valstī reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits ir pieaudzis – 37 373 (+1293 jeb 3,6%), tai skaitā palielinājies arī nepilngadīgo⁶ izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits.

2025. gadā salīdzinājumā ar 2024. gadu nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu īpatsvars attiecībā pret valstī reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaitu ir nedaudz mainījies un veido 2,4 % (skat. 3. attēlu).

3. attēls. Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits 2023., 2024. un 2025. gadā kopā, nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi⁷ un to īpatsvars.

Avots: VP (IeM IC)

Savukārt nepilngadīgo personu, kas, iespējams⁸, izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, skaits samazinājies par 8 % - no 573 personām 2024. gadā līdz 527 personām 2025. gadā. (skat. 4. attēlu).

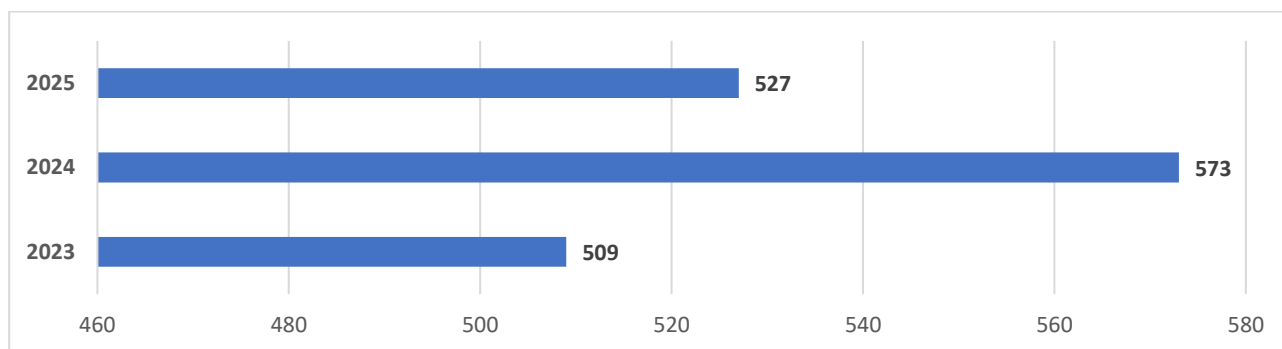
Noziedzīgo nodarījumu izdarījušo bērnu īpatsvars no valstī visām noziedzīgus nodarījumus izdarījušām personām (11 680) veido 4,5%.

⁶ Saskaņā ar KL 11.pantu (Vecums, ar kuru iestājas kriminālatbildība) pie kriminālatbildības saucama fiziskā persona, kas līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu. Mazgadīgais, tas ir, persona, kas nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, pie kriminālatbildības nav saucams.

⁷ Noziedzīgo nodarījumu skaits, kuros ir nepilngadīgie par kuriem KRASS ir ievadīts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu, lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turētu.

⁸ Nepilngadīgo personu skaits, attiecībā uz kurām atskaites periodā KRASS ievadīts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu (ja kriminālprocesa figurē persona pret kuru uzsākts kriminālprocess), lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turētu.

4. attēls. Nepilngadīgo personu skaits, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus 2023. 2024., un 2025. gadā.⁹

Avots: VP (IeM IC)

Noziedzīgo nodarījumu izdarījušo bērnu īpatsvars no valstī visiem reģistrētajiem bērniem vecumā līdz 18 gadiem (neieskaitot)¹⁰ saglabājas zems, un pārskata periodā nepārsniedz 0,2 %, piemēram, 2024. gadā tie bija arī 0,2 % no visiem valstī reģistrētajiem bērniem.

6. tabula. Nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu un noziedzīgus nodarījumus izdarījušo nepilngadīgo skaits 2025. gadā pašvaldību dalījumā.

	Nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits *	Noziedzīgus nodarījumus izdarījušo nepilngadīgo personu skaits *
Kopā	881	527
DAUGAVPILS	32	25
JELGAVA	46	43
JŪRMALA	7	15
LIEPĀJA	46	27
RĒZEKNE	19	10
RĪGA	222	149
VENTSPILS	109	18
Kopā	481	287
ĀDAŽU NOVADS	3	4
AIZKRAUKLES NOVADS	7	9
ALŪKSNES NOVADS	1	4
AUGŠDAUGAVAS NOVADS	15	9
BALVU NOVADS	5	9
BAUSKAS NOVADS	14	19
CĒSU NOVADS	16	14
DIENVIDKURZEMES NOVADS	6	7
DOBELES NOVADS	75	17

⁹ Nepilngadīgo personu skaits, par kurām KRASS ievadīts lēmums atzīt par aizdomās turēto un lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu pret personu (ja kriminālprocesa figurē persona pret kuru uzsākts kriminālprocess).

¹⁰ Datu par valstī reģistrētajiem bērniem avots: PMLP Fizisko personu reģistra dati

*Statistikajā pārskatā atspoguļo fiziskas nepilngadīgas personas, attiecībā uz kurām atskaites periodā Kriminālprocesa informācijas sistēmā ievadīts lēmums par kriminālprocesa uzsākšanu (ja kriminālprocesa figurē persona pret kuru uzsākts kriminālprocess), lēmums par personas atzīšanu par aizdomās turēto. Pārskatā neatspoguļo informāciju par personām, pret kurām kriminālprocess kopumā vai attiecīgais noziedzīgais nodarījums izbeigts pēc KPL 377.panta 1.punkta vai 2.punkta

** kopskaitā ir unikālo personu skaits, bet viena persona var figurēt vairākos noziedzīgajos nodarījumos, kuri tika izdarīti dažādās LR administratīvās teritorijās

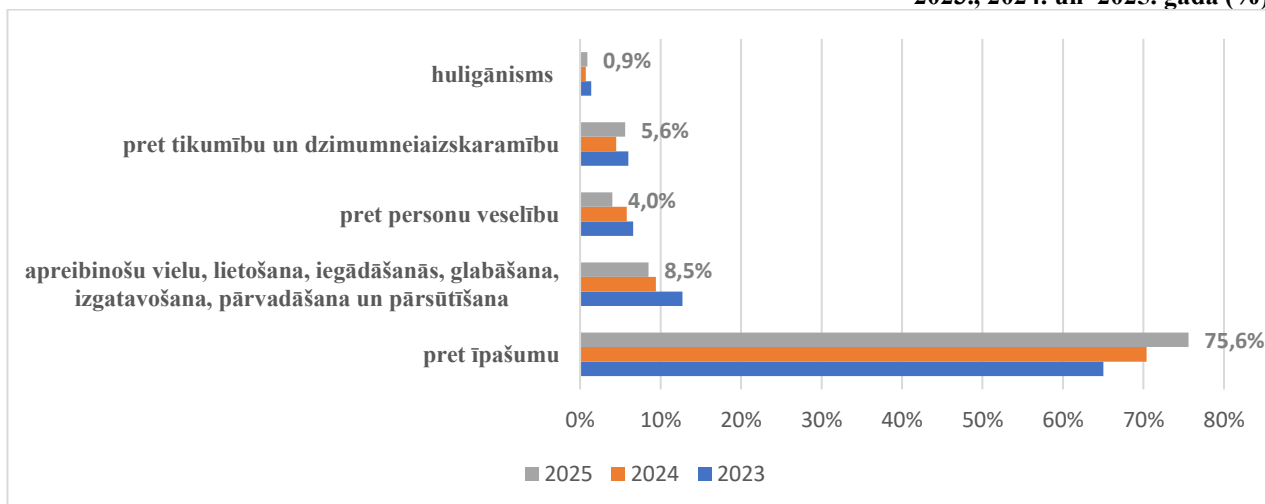
GULBENES NOVADS	2	4
JĒKABPILS NOVADS	9	23
JELGAVAS NOVADS	6	10
ĶEKAVAS NOVADS	1	2
KRĀSLAVAS NOVADS	8	10
KULDĪGAS NOVADS	1	2
LIMBAŽU NOVADS	6	10
LĪVĀNU NOVADS	0	2
LUDZAS NOVADS	4	9
MADONAS NOVADS	22	16
MĀRUPES NOVADS	6	6
OGRES NOVADS	2	8
OLAINES NOVADS	1	3
PREIĻU NOVADS	18	5
RĒZEKNES NOVADS	12	11
ROPAŽU NOVADS	1	5
SALASPILS NOVADS	0	0
SALDUS NOVADS	53	10
SAULKRASTU NOVADS	2	6
SIGULDAS NOVADS	1	2
SMILTENES NOVADS	5	4
TALSU NOVADS	6	8
TUKUMA NOVADS	3	16
VALKAS NOVADS	2	4
VALMIERAS NOVADS	81	25
VARAĶĻĀNU NOVADS	1	1
VENTSPILS NOVADS	5	5
Kopā	400	299
Nav norādīta adrese vai adrese norādīta pēc vecā administratīvas teritorijas iedalījuma	0	0

Avots: IeM IC

Visizplatītākie noziedzīgie nodarījumi, ko izdara nepilngadīgas personas, ir noziedzīgie nodarījumi pret īpašumu. To īpatsvars pret visiem nepilngadīgo personu izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem 2025. gadā veidoja 75,6 % (2024.g. – 70,4%) , kas ir par 5,2 % vairāk nekā 2024. gadā.

Joprojām aktuāli ir arī noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar apreibinošu vielu nelikumīgu apriti, kas 2025. gadā bija 8,5 % (2024.g. – 9,4 %) no kopējā nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaita. Noziedzīgo nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību īpatsvars 2025. gadā bija 5,6 % (2024. g. – 4,5 %), pret personas veselību – 4 % (2024.g.- 5,8 %) un huligānisms – 0,9 % (2024.g. - 0,7 %). (skat. 5. attēlu).

5. attēls. Visizplatītākie nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi 2023., 2024. un 2025. gadā (%).

Avots: VP (IeM IC)

2025. gada 12 mēnešos reģistrēti nepilngadīgo izdarītie noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificēti saskaņā ar KL pantiem (skat. 7. tabulu):

7. tabula. Nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu skaits pēc KL panta 2023., 2024. un 2025. gadā.

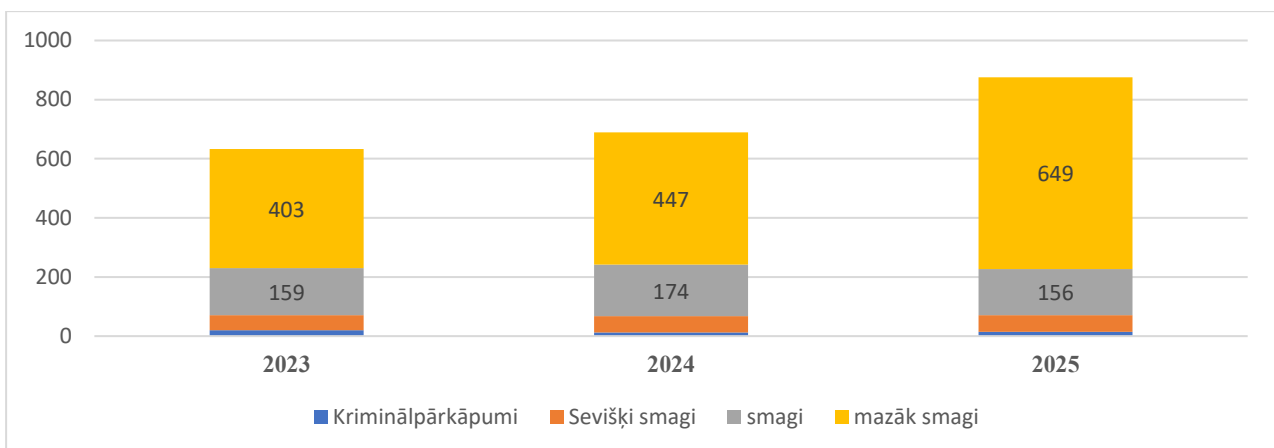
KL pants	2023.g.	2024.g.	2025.g.
78.p. - nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana	0	2	0
93.p. - valsts simbolu zaimošana	0	1	1
116.p. - slepkavība	2	1	0
117.p. - slepkavība pastiprinošos apstākļos	1	0	1
118.p. - slepkavība sevišķi pastiprinošos apstākļos	0	1	0
125.p. - tīšs smags miesas bojājums	1	5	6
126.p. - tīšs vidēja smaguma miesas bojājums	12	13	14
130.p. tīšs viegls miesas bojājums	17	20	12
131.p. - miesas bojājums aiz neuzmanības	5	1	0
132.p. - draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu	3	3	2
153.p. – personas nolaupīšana	1	1	0
159.p. - izvarošana	9	8	10
160.p. - vardarbīga dzimumtieksmes apmierināšana	14	9	14
162.p. - pavešana netiklībā	3	3	5
166.p. - pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana	12	11	17
175.p. - zādzība	81	97	66
176.p. - laupīšana	46	43	25
177.p. - krāpšana	4	4	21
179.p. - piesavināšanās	1	0	1
180.p. - zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	230	287	524
183.p. - izspiešana	2	1	4
185.p. - mantas tīša iznīcināšana un bojāšana	67	87	33
186.p. - mantas iznīcināšana un bojāšana aiz neuzmanības	0	0	1
193.p. - nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem	6	5	10
195.p. – noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija	4	3	15
230.p. - cietsirdīga izturēšanās pret dzīvniekiem	2	2	0
231.p. - huligānisms	9	5	8
253.p. - narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana	35	34	27
253. ¹ p. - narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās,	18	16	15

glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana realizācijas nolūkā un neatļauta realizēšana			
253.2p. - narkotisko un psihotropo vielu neatļauta iegādāšanās, glabāšana un realizēšana nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu neatļauta lietošana	5	10	11
262.p. - transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē	24	19	21
269.p. - uzbrukums varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	3	1	0
270.p. - pretošanās varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	1	3	2

Avots: VP (IeM IC)

2025. gadā atbilstoši personas vai sabiedrības interešu apdraudējuma raksturam un sabiedriskās bīstamības pakāpei **15** no nepilngadīgo izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem ir **kriminālpārkāpumi**, kas salīdzinot ar 2024. gadu, ir par 3 vairāk. **649 mazāk smagi noziegumi**, kas salīdzinot ar 2024. gadu, ir par 202 vairāk, **156 smagi noziegumi**, kas ir par 18 mazāk, un **59 – sevišķi smagi noziegumi**, kas ir par 3 vairāk nekā 2024. gadā, 2 noziedzīgiem nodarījumiem nav norādīta nodarījuma smaguma pakāpe. (skat. 6. attēlu).

6. attēls. Nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi pēc smaguma pakāpes no 2023. līdz 2025. gadam.

Avots: VP (IeM IC)

Saskaņā ar IeM IC datiem 2025. gadā valstī nedaudz samazinājies personu skaits, kurām tika pieņemts lēmums par saukšanu pie kriminālatbildības (skat. 8. tabulu). 2025. gadā lēmums par saukšanu pie kriminālatbildības tika pieņemts 306 nepilngadīgām personām, kas ir par 4,4% vairāk nekā 2024. gadā. No visu pie kriminālatbildības saukto personu skaita nepilngadīgie veido 3,5%.

8. tabula. Personu skaits, kurām uzrādīta apsūdzība 2023. 2024., un 2025. gadā.¹¹

	Unikālo personu skaits			
	kopā	t.sk. nepilngadīgie	zēni	meitenes
2025	8 685	306	275	31
2024	8 882	293	262	31
2023	8 842	272	243	29

Avots: IeM IC

¹¹ KRASS ievadīts lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības.

Ja pie atbildības saucama nepilngadīga persona ir sasniegusi 14 gadu vecumu, kriminālprocess tiek uzsākts, taču izmeklēšanas iestāde vai prokuratūra var lemt par kriminālprocesa izbeigšanu uz nereabilitējoša pamata, pieņemot lēmumu saskaņā ar KPL 379. panta otro daļu, 380. pantu un 392.¹ panta septīto daļu. Izbeidzot kriminālprocesu, materiāli saskaņā ar KPL 379. panta otro daļu un 411. panta 8. punktu tiek nosūtīti tiesai audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai - kopā VP 2025.gadā nosūtījusi tiesai 20 izbeigtus kriminālprocesus audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanai.

1.3. Aizturētie, apcietinātie, apsūdzētie un notiesātie

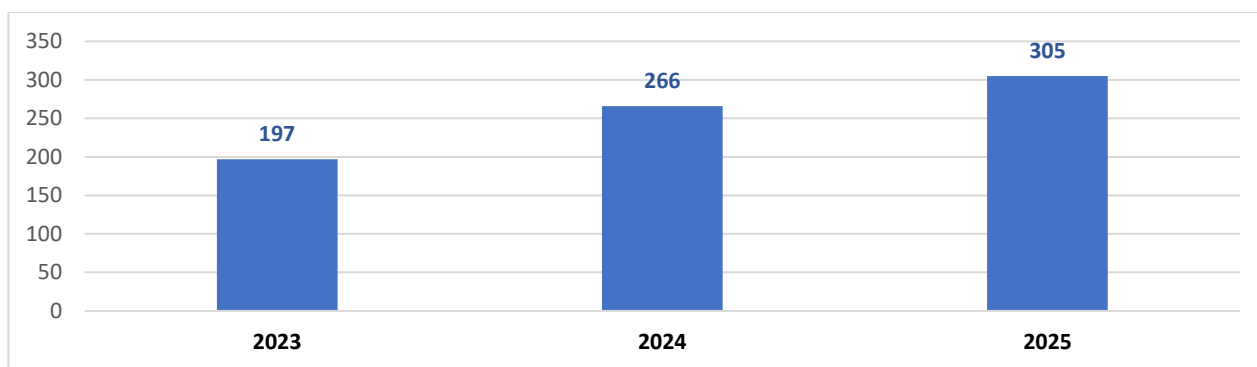
Viens no kriminālprocesuālajiem instrumentiem, ar kura palīdzību tiesa, prokurors un izmeklētājs iegūst vispusīgu personību raksturojošu informāciju, tādējādi nodrošinot soda vai citas krimināltiesiskas reakcijas individualizāciju un likumpārkāpēju efektīvu resocializāciju, ir izvērtēšanas ziņojums.

Atbilstoši VPD likuma 15. pantam, VPD pēc tiesas vai prokurora pieprasījuma sniedz izvērtēšanas ziņojumu par apsūdzēto kriminālprocesā. Saskaņā ar KPL 39. panta pirmās daļas 6.² punktu prokuroram, kā procesa virzītājam, ir pienākums pieprasīt no VPD izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo, kurš apsūdzēts noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, ja iepriekš šāds ziņojums netika pieprasīts.

Saskaņā ar KPL 379. panta otro daļu izmeklētājs ar uzraugošā prokurora piekrišanu vai prokurors var izbeigt kriminālprocesu un materiālus par nepilngadīgo nosūtīt audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai. Bērna labākajās interesēs ir lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu pieņemt jau izmeklēšanas stadijā, tādējādi nodrošinot savlaicīgu un piemērotu reakciju nepilngadīgā individuālajai situācijai. Šim nolūkam izmeklētājiem jau 2024. gada beigās tika paredzētas tiesības pieprasīt no VPD izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo (vecumā no 14 gadiem). Līdz ar to 2025. gadā VPD sniedza izvērtēšanas ziņojumus par nepilngadīgajiem gan pēc tiesas un prokurora, gan pēc izmeklētāja pieprasījuma.

VPD 2025. gadā **saņēma 305 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumus** par nepilngadīgām personām, no tiem 234 izvērtēšanas ziņojuma pieprasījumi saņemti no izmeklētāja, savukārt 2024. gadā VPD saņēma – 266 izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumus par nepilngadīgajiem (skat. 7. attēlu).

7. attēls. Izvērtēšanas ziņojumu pieprasījumu par nepilngadīgajiem skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: VPD

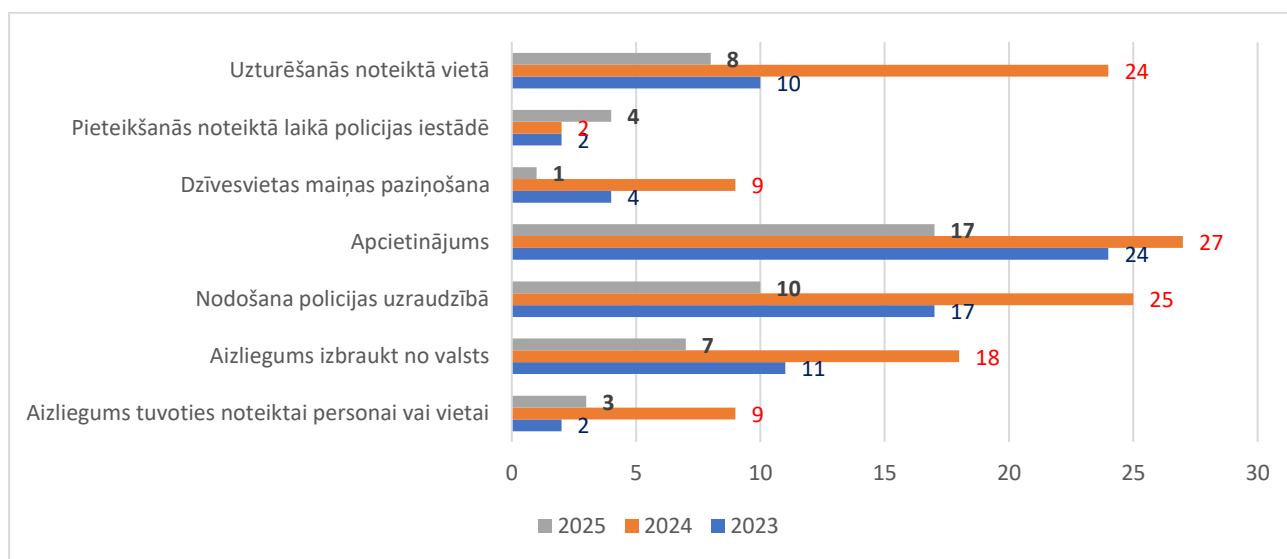
Procesa virzītājs var nepilngadīgajam, kurš kriminālprocesā ir aizdomās turētais vai apsūdzētais, piemērot drošības līdzekli, ja ir pamats uzskatīt, ka viņš varētu izdarīt vēl citus noziedzīgus nodarījumus.

Nepilngadīgajam var piemērot visus drošības līdzekļus, kas noteikti KPL. Turklāt tieši nepilngadīgajiem ir paredzēti vēl divi drošības līdzekļi – nodošana vecāku vai iecelto aizbildņu uzraudzībā un ievietošana sociālās korekcijas izglītības iestādē. Drošības līdzekļi – ievietošana sociālās korekcijas izglītības iestādē – nepiemēro no 2022. gada 1. jūlija.

Gadījumos, ja ir nepieciešams nepilngadīgajam piemērot drošības līdzekli, tad jāizvēlas vismazāk ierobežojošais un tāds līdzeklis, kurš vairāk par citiem atbilst viņa vislabākajām interesēm.

Analizējot Tiesu administrācijas sniegto informāciju, 2025. gadā 17 (2024. gadā - 27) nepilngadīgajiem apsūdzētajiem tika piemērots drošības līdzeklis apcietinājums, 10 - nodošana policijas uzraudzībā (2024. gadā - 25) (skat. 8. attēlu).

8. attēls. Nepilngadīgām personām piemērotie drošības līdzekļi 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: Tiesu administrācija

2025. gadā krimināllietās **notiesāti 129** (2024. gadā – 118) **nepilngadīgie**, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir par 9 vairāk (skat.9. tabulu). No notiesāto nepilngadīgo skaita 92% ir zēni un 8 % meitenes.

9. tabula. Krimināllietās notiesāto nepilngadīgo skaits no 2023. līdz 2025. gadam.

Dzimums	Vecuma grupa	Notiesāto skaits		
		2023	2024	2025
Zēni	no 14 - 15 gadiem	15	31	19
	no 16 - 17 gadiem	89	73	100
	Kopā	104	104	119
Meitenes	no 14 - 15 gadiem		4	0
	no 16 - 17 gadiem	10	10	10
	Kopā	10	14	10

Kopā		114	118	129
<i>Kopā no 14 -15 gadiem</i>		15	35	19
<i>Kopā no 16 -17 gadiem</i>		99	83	110

Avots: Tiesu administrācija

Analizējot notiesāto nepilngadīgo lietu kategorijas, secināms, ka 2025. gadā visvairāk nepilngadīgie notiesāti ir par noziedzīgiem nodarījumiem pret īpašumu – 81. Par noziedzīgiem nodarījumiem pret personas veselību notiesāti 16 nepilngadīgie, par noziedzīgiem nodarījumiem pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību – 12 nepilngadīgie un 5 - par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību (skat. 10. un 11. tabulu).

10. tabula. Nepilngadīgo notiesāto lietu kategorijas no 2023. gada līdz 2025. gadam.

Lietas kategorija	Notiesāto skaits		
	2023	2024	2025
Nonāvēšana	0	3	1
Noziedzīgi nodarījumi pret personas veselību	8	12	16
Noziedzīgi nodarījumi pret personas brīvību, godu un cieņu	0	0	2
Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību	7	8	5
Noziedzīgi nodarījumi pret īpašumu	74	74	81
Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā	6	1	3
Noziedzīgi nodarījumi pret vispārējo drošību un sabiedrisko kārtību	13	14	12
Noziedzīgi nodarījumi pret satiksmes drošību	2	2	3
Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldības kārtību	3	2	2
Noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju	1	0	2
Noziegumi, kas saistīti ar terorismu	-	-	1
Noziegumi pret cilvēci, mieru, kara noziegumi, genocīds	-	-	1
n/z	0	2	-
Kopā	114	118	129

Avots: Tiesu administrācija

11. tabula. Notiesāto nepilngadīgo personu skaits pēc statistikas uzskaites (KL) panta no 2021. līdz 2025. gadam.¹²

KL pants	2023	2024	2025
78.pants. Nacionālā, Etniskā un rasu naida izraisīšana	0	0	1
79. ⁴ pants. Personu vervēšana, apmācīšana un apmācīšanās terorismam	0	0	1
116.pants. Slepkavība	0	1	1
117.pants. Slepkavība pastiprinošos apstākļos	0	2	0
125.pants. Tīšs smags miesas bojājums	1	2	6
126.pants. Tīšs vidēja smaguma miesas bojājums	5	7	4
130.pants. Tīšs viegls miesas bojājums	2	3	5
153.pants. Personu nolaupīšana	0	0	2
159.pants. Izvarošana	1	2	2
160.pants. Seksuāla vardarbība	3	2	2
162.pants. Pavešana netiklībā	0	0	0

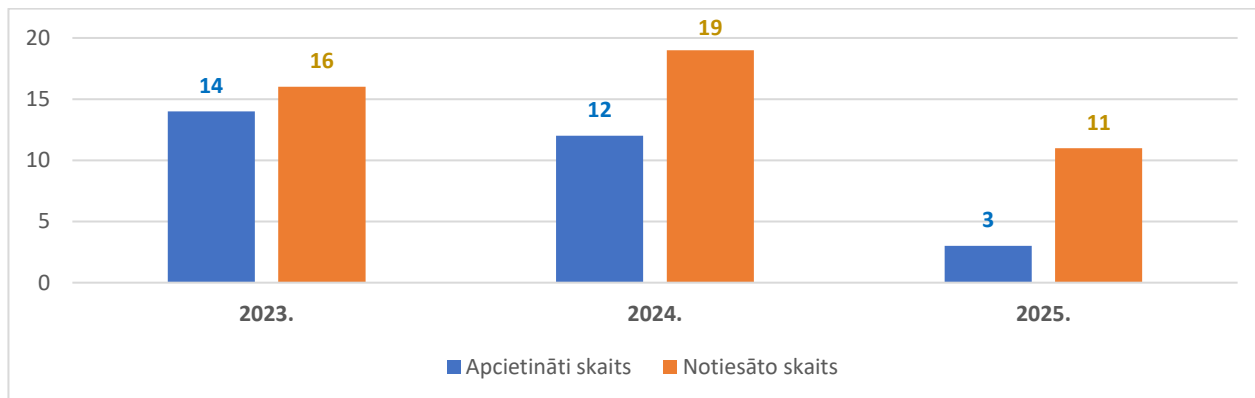
¹² Jāatzīmē, ka dati apkopo informāciju par notiesāto personu skaitu pēc KL smagākā notiesāšanas panta.

166.pants. Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana	3	4	1
175.pants. Zādzība	36	30	28
176.pants. Laupīšana	21	24	26
177.pants. Krāpšana	0	1	0
179.pants. Piesavināšanās	0	0	0
180.pants. Zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	7	7	13
183.pants. Izspiešana	0	0	2
185.pants. Mantas tīša iznīcināšana un bojāšana	8	6	5
186.pants. Mantas iznīcināšana un bojāšana aiz neuzmanības	0	0	1
190.pants. Kontrabanda	0	0	0
190. ¹ pants. Preču un vielu, kuru aprīte ir aizliegta vai speciāli reglamentēta, pārvietošana pāri Latvijas Republikas valsts robežai.	0	0	0
192.pants. Viltotas naudas un valsts finanšu instrumentu izgatavošana, izplatīšana, pārvadāšana, pārsūtīšana, iegādāšanās un glabāšana.	1	0	0
193.pants Nelikumīgas darbības ar finanšu instrumentiem un maksāšanas līdzekļiem	5	1	3
221.pants. Alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīga izgatavošana (ražošana), uzglabāšana, pārvietošana un realizācija	1	0	0
231.pants. Huligānisms.	3	4	4
231. ¹ pants. Apzināti nepatiess paziņojums par sprāgstošas, indīgas, radioaktīvas vai bakterioloģiskas vielas vai materiālu vai spridzināmās ietaises ievietošanu vai novietošanu	0	1	0
253.pants. Narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana	5	4	1
253. ¹ pants. Narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana realizācijas nolūkā un neatļauta realizēšana	5	5	6
253. ² pants. Narkotisko un psihotropo vielu neatļauta iegādāšanās, glabāšana un realizēšana nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu neatļauta lietošana	0	0	1
260.pants. Ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana	0	1	2
262.pants. Transportlīdzekļa vadīšana alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē	2	1	1
265.pants. Transportlīdzekļa reģistrācijas dokumenta, agregāta un reģistrācijas numura zīmes nelikumīga izgatavošana, realizēšana, izsniegšana, viltošana, iznīcināšana, nolaupīšana un viltojuma izmantošana	0	0	0
269.pants. Uzbrukums varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	0	0	0
270.pants. Pretošanās varas pārstāvim un citai valsts amatpersonai	0	0	1
279.pants. Patvarība	2	0	0
281.pants. Personas identitātes slēpšana	1	0	1
312.pants. Izvairīšanās no tiesas nolēmuma pildīšanas	0	0	0
314.pants. Noziedzīgā kārtā iegūtas mantas iegādāšanās, glabāšana un realizēšana	0	0	0
315.pants. Neziņošana par noziegumu	1	0	0
N/z	0	10	9
KOPĀ	114	118	129

Avots: Tiesu administrācija

Saskaņā ar KL 65. panta otro daļu nepilngadīgajam nevar tikt piemērots brīvības atņemšanas sods par kriminālpārkāpumu un mazāk smagu noziegumu izdarīšanu. 2025. gada beigās ieslodzījuma vietās atradās 14 nepilngadīgie, no tiem 3 apcietinātie un 11 notiesātie, kas ir 0,4 % no kopējā ieslodzīto personu skaita (skat. 9.attēlu).

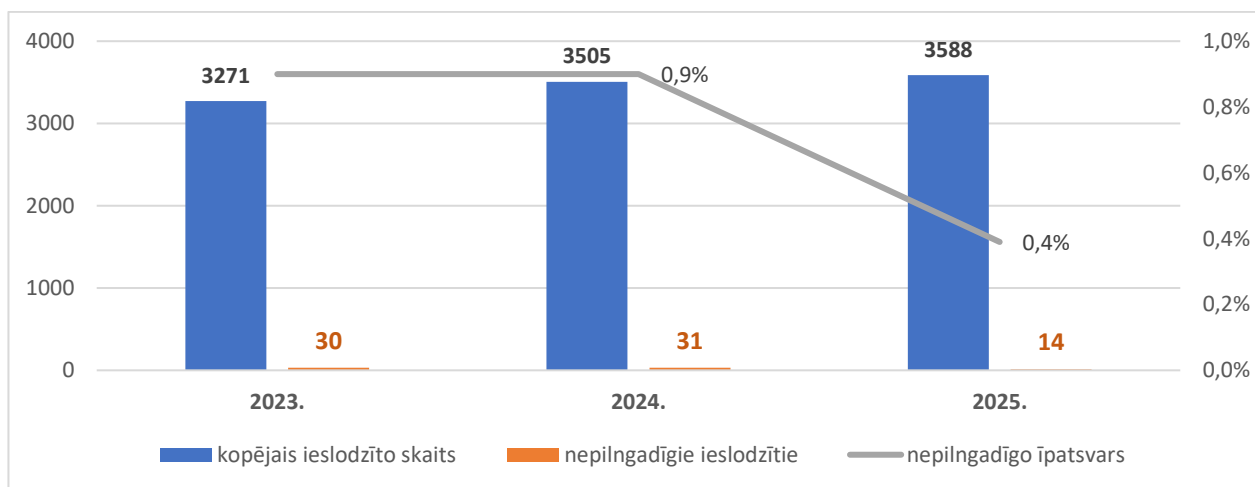
9. attēls. Apcietināto un notiesāto nepilngadīgo skaits ieslodzījuma vietā no 2023. līdz 2025. gadam.

Avots: IeVP

Pēc IeVP rīcībā esošās informācijas par nepilngadīgajiem, kuri atradās ieslodzījuma vietās 2023, 2024. gadā, secināms, ka šis rādītājs nemainīgi saglabājās 0,9 % no ieslodzīto kopskaita, savukārt 2025. gada rādītājs samazinājās līdz 0,4% no ieslodzīto kopskaita (skat. 10. attēlu).

10. attēls. Nepilngadīgo ieslodzīto skaits un īpatsvars no 2023. līdz 2025. gadam.

Avots: IeVP

Veicot preventijas darbu savas kompetences ietvaros, IeVP nodrošina resocializācijas pasākumu īstenošanu notiesātajām personām un sociālās rehabilitācijas aktivitātes personām, kuras ieslodzījuma vietās bija ievietotas drošības līdzekļa – apcietinājums, izpildei. Resocializācijas darbs sākas **no riska un vajadzību izvērtēšanas**, kuras gaitā katram **nepilngadīgajam notiesātajam** tiek noteikta atkārtota noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas riska pakāpe, kā arī piemērotākie resocializācijas līdzekļi un citi pasākumi, kas īstenojami soda izpildes laikā un iekļaujami notiesātā individuālajā resocializācijas plānā (statistikas dati ir atspoguļoti 12. tabulā).

12. tabula. Riska un vajadzību izvērtējuma rādītāji notiesātajiem nepilngadīgajiem 2023. - 2025. gadam, kas atrodas ieslodzījuma vietā.

Kritērijs	Rādītājs		
	2023	2024	2025
Notiesāto nepilngadīgo īpatsvars (%), kam ir noformēts risku un vajadzību izvērtējums	100% jeb 16 nepilngadīgajiem notiesātajiem	100% jeb 19 nepilngadīgajiem notiesātajiem	100% jeb 11 nepilngadīgajiem notiesātajiem
Nodrošināts mērķtiecīgs un nepilngadīgā notiesātā vajadzībām atbilstošs resocializācijas darbs (notiesāto nepilngadīgo īpatsvars (%), kam ir noformēts resocializācijas plāns)	100%	100%	100%

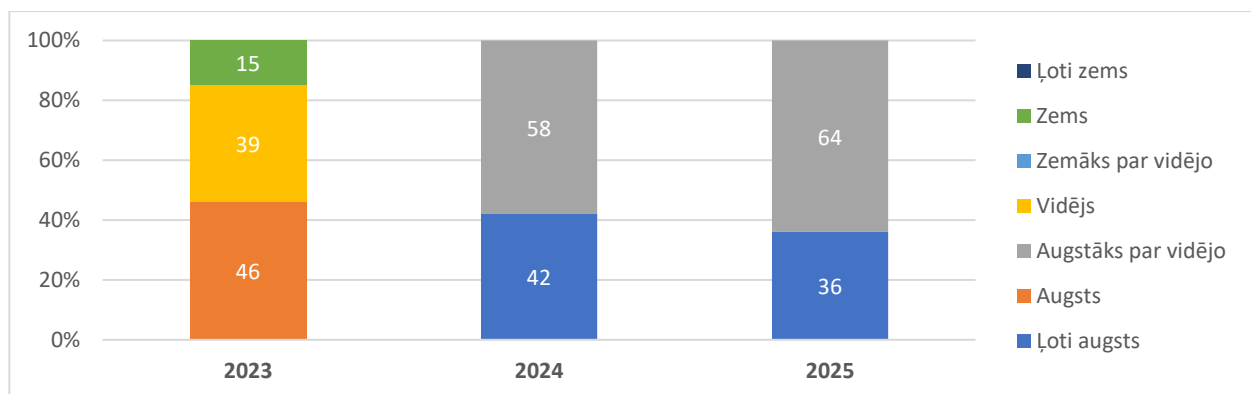
Avots: IeVP

2024. gadā, ieviešot jauno atkārtota noziedzīga nodarījuma riska novērtēšanas instrumentu, ir noteiktas jaunas atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riska pakāpes – ļoti augsta riska pakāpe, augstāka par vidējo riska pakāpi, vidēja riska pakāpe, zemāka par vidējo riska pakāpi un ļoti zema riska pakāpe.

2025. gadā ļoti augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks konstatēts nepilngadīgajiem notiesātajiem 36% gadījumos, augstāks par vidējo atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks ir konstatēts 64% gadījumos, vidēja riska pakāpe, zemāka par vidējo riska pakāpi un ļoti zema riska pakāpe 2025. gadā nav konstatēta nevienam nepilngadīgajam notiesātajam. Līdz ar to salīdzināt datus ir iespējams tikai ar iepriekšējo gadu (2024. gadu) sakarā ar jauna atkārtota noziedzīga nodarījuma riska novērtēšanas instrumenta ieviešanu. Savukārt, ņemot vērā, ka 2024. gadā ļoti augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks ir konstatēts 42% gadījumos, bet augstāks par vidējo atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks ir konstatēts 58% gadījumos, var secināt, ka salīdzinot 2024. un 2025. gada datus, ļoti augsta atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riska īpatsvars nepilngadīgajiem notiesātajiem ir samazinājies (no 42% līdz 36%), savukārt augstāka par vidējo riska līmeņa īpatsvars ir pieaudzis (no 58% līdz 64%). Kopumā abos gados visiem nepilngadīgajiem notiesātajiem konstatēts ļoti augsts un augstāks par vidējo atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks, kas norāda uz saglabājošos augstu riska līmeni šajā mērķgrupā.

Informācija par atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskiem ir skatāma 11. attēlā.

11. attēls. Atkārtota noziedzīga nodarījuma riska izvērtējuma rezultāti notiesātajiem nepilngadīgajiem, kas atrodas ieslodzījuma vietā no 2023. - 2025. gadam (%).

Avots: IeVP

VPD uzrauga nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas, nosacīti notiesātas, nosacīti pirmstermiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotas personas, t.sk. ar elektronisko uzraudzību, un personas, kurām ir piemērots kriminālsods – **probācijas uzraudzība**.

Uzraudzības ietvaros personu iesaista tās vecumam, psiholoģiskajām īpašībām un attīstības līmenim piemērotos sociālās uzvedības korekcijas un sociālās rehabilitācijas pasākumos.

2025. gadā uzraudzība kopumā **īstenota** 7931 (2024.g. – 5202, 2023.g. – 4680) probācijas klientu, no kuriem **241** (3 %) (2024.g. – 216 (4 %), 2023.g. – 196 (4%)) bija **nepilngadīgs**.

2025. gadā nepilngadīgie VPD uzraudzībā visbiežāk nonāca par šādiem KL paredzētajiem noziedzīgiem nodarījumiem: 175. pants (zādzība), 176. pants (laupīšana), 180. pants (zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā), 185. pants (mantas tīša iznīcināšana un bojāšana), 253. pants (narkotisko un psihotropo vielu neatļauta izgatavošana, iegādāšanās, glabāšana, pārvadāšana un pārsūtīšana)

13. tabula. VPD uzraudzībā esošo nepilngadīgo skaits, sadalījumā pēc VPD funkcijām.

	2023. gads	2024.gads	2025.gads
Nosacīta notiesāšana	75	46	27
Papildsods – probācijas uzraudzība	21	24	24
Pamatsods – probācijas uzraudzība	80	135	179
Nosacīta atbrīvošana no kriminālatbildības	19	11	11
Nosacīta pirms termiņa atbrīvošana no soda izciešanas	1	-	-

Avots: VPD

Izvērtēšanas ziņojumu un uzraudzības funkciju ietvaros probācijas klientiem tiek veikta **riska un vajadzību novērtēšana** (*atkārtota nozieguma riska novērtējums*). Riska un vajadzību novērtēšana ir strukturēta metode, ko izmanto, lai noteiktu noziedzīga nodarījuma izdarīšanas cēloņus, atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riskus un faktorus, kas attur probācijas klientu no atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas.

VPD veiktais riska un vajadzību novērtējums iedala probācijas klientus piecās riska kategorijās – ļoti zema, zema, vidēja, augsta un ļoti augsta riska probācijas klienti. Jo augstāks riska līmenis, jo intensīvāks darbs ir nepieciešams ar probācijas klientu (piemēram, biežākas tikšanās, lielāks aktivitāšu un pasākumu kopums u.c.).

Attiecībā uz veikto atkārtota nozieguma riska novērtējumu skaitu, 2025. gadā **VPD veicis 388 atkārtota nozieguma riska novērtējumus nepilngadīgām personām** (220 – izvērtēšanas ziņojumu sagatavošanas ietvaros, 168 – uzraudzības ietvaros).

Savukārt 2024. gadā veikti 338 atkārtota nozieguma riska novērtējumi nepilngadīgajiem (193 – izvērtēšanas ziņojumu sagatavošanas ietvaros, 145 – uzraudzības ietvaros)

14. tabula. Atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas riska un vajadzību novērtējumu 2023., 2024. un 2025. gadā skaits nepilngadīgām personām izvērtēšanas ziņojumu un uzraudzības funkciju, izņemot probācijas novērošanu, ietvaros

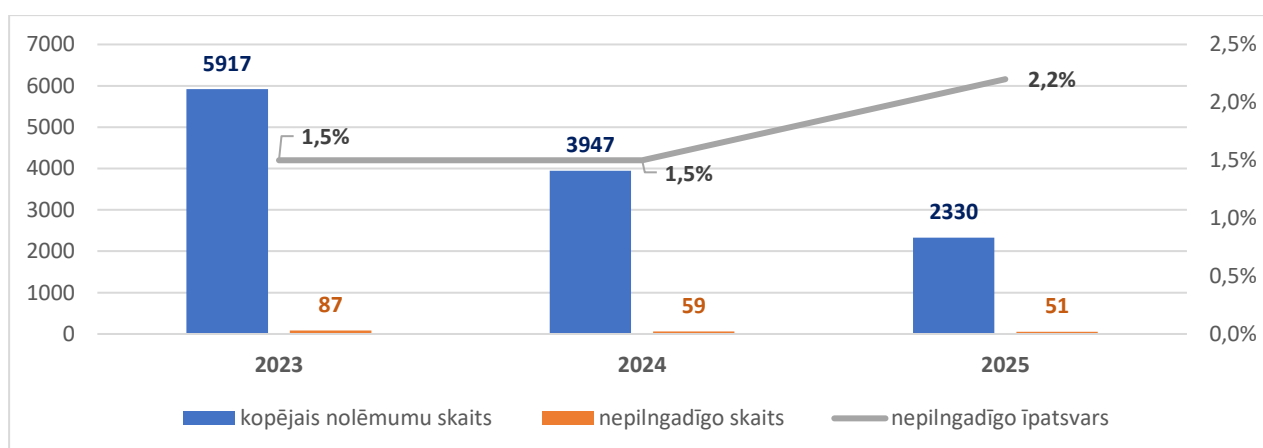
	Ļoti zems			Zems			Vidējs			Augsts			Ļoti augsts		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Izvērtēšanas ziņojumi	2	9	7	31	39	53	37	42	59	45	64	69	37	39	32
Uzraudzība	11	10	7	34	21	29	26	37	56	47	54	50	23	23	26
Kopā	13	19	14	65	60	82	63	79	115	92	118	119	60	62	58

Avots: VPD

Kriminālsods – sabiedriskais darbs – ir personas piespiedu iesaistīšana tās vecumam, psiholoģiskajām īpašībām, fiziskajām spējām un attīstības līmenim piemērotos sabiedrībai nepieciešamos darbos no pamatdarba vai mācībām brīvajā laikā un bez atlīdzības. Kriminālsodu – sabiedriskais darbs – var piemērot bērniem vecumā no 14 gadiem.

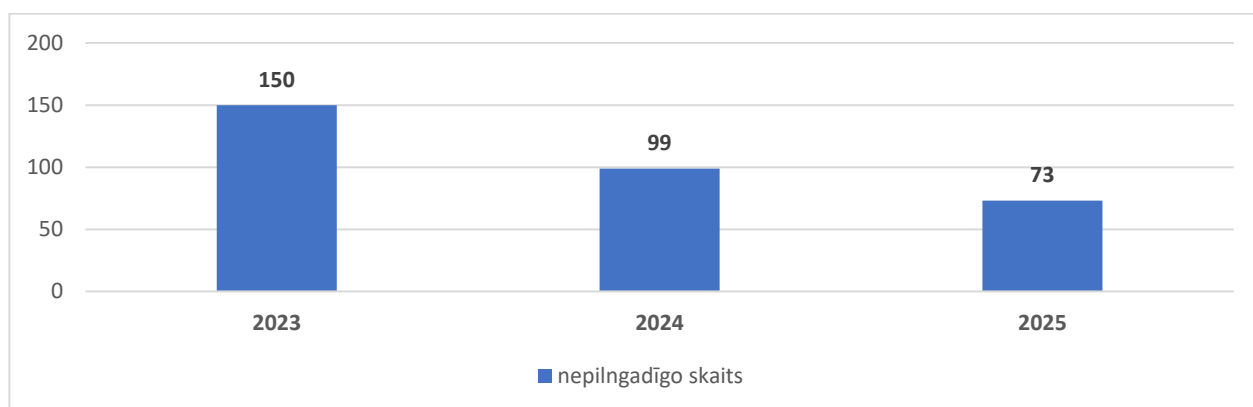
2025. gadā no 2330 VPD saņemtajiem nolēmumiem vai prokuroru priekšrakstiem par sodu, ar kuriem personai piemērots kriminālsods – sabiedriskais darbs, **51 (2,2 %) probācijas klients bija nepilngadīgs** (skat.12. attēlu). 22 nepilngadīgajiem probācijas klientiem kriminālsods – sabiedriskais darbs – bija piemērots atkārtoti (divas vai vairāk reizi) (2024. g. – 27, 2023. g. – 37, 2022.g. – 65). 2025. gadā sabiedriskā darba izpilde kopumā organizēta 73 nepilngadīgajiem probācijas klientiem (2024.g. – 99, 2023.g. – 150, 2022.g. – 240) (skat. 13. attēlu). Nepilngadīgo izdarītie noziedzīgie nodarījumi, par kuriem 2025. gadā visbiežāk piemērots kriminālsods – sabiedriskais darbs: 180. pants (zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā), 175. pants (zādzība), 176. pants (laupīšana).

12. attēls. VPD saņemto nolēmumu vai prokuroru priekšrakstu par sodu, ar kuriem personai piemērots kriminālsods – sabiedriskais darbs skaits no 2023. līdz 2025. gadam.

Avots: VPD

13. attēls. Nepilngadīgo skaits, kuriem tika organizēta sabiedriskā darba izpilde 2023., 2024. un 2025. gadā.

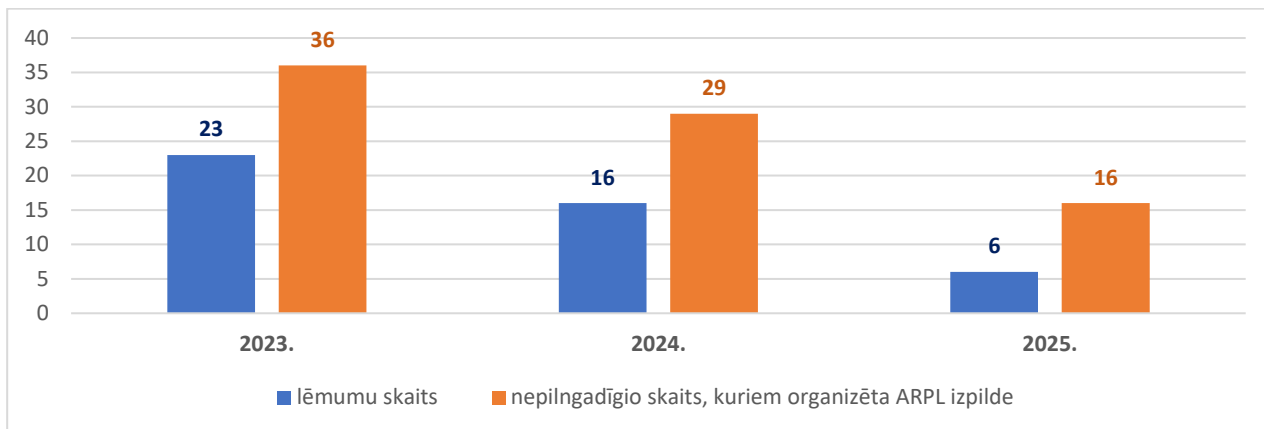
Avots: VPD

Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs (turpmāk – sabiedriskais darbs (ARPL)) saturs ir līdzīgs kriminālsodam – sabiedriskais darbs, jo arī šajā gadījumā bērns bez atlīdzības no mācībām un darba brīvajā laikā veic sabiedrībai derīgu darbu. Sabiedrisko darbu (ARPL) var piemērot bērniem vecumā no 11 līdz 18 gadiem.

2025. gadā VPD saņēma izpildei 6 lēmumus (2024.g. – 16, 2023.g. – 23, 2022.g. – 17), ar kuriem probācijas klientiem ir piemērots sabiedriskais darbs (ARPL). No 6 saņemtajiem lēmumiem nevienam probācijas klientam sabiedriskais darbs (ARPL) nav piemērots saskaņā ar KL 66. panta

nosacījumiem (2024.g. – 1, 2023.g. – 1, 2022.g. – 5). Kopumā VPD 2025. gadā sabiedriskā darba (ARPL) izpilde tika organizēta 16 probācijas klientiem (2024.g. – 29, 2023.g. – 36, 2022.g. – 22) (skat. 14. attēlu).

14. attēls. VPD saņemto izpildei lēmumu, ar kuriem probācijas klientiem piemērots sabiedriskais darbs (ARPL), skaits un nepilngadīgo, kuriem organizēta sabiedriskā darba (ARPL) izpilde, skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: VPD

Izlīguma process ir starpnieka organizēta un vadīta brīvprātīga un strukturēta saruna, kurā piedalās cietušais un probācijas klients. Viens no izlīguma procesa rezultātiem var būt izlīgums, kas ir rakstveida vienošanās, kurā noteikti izlīguma nosacījumi un sekas, un kura tiek noslēgta pēc izlīguma sēdes.

KPL 381. panta otrā daļa noteic, ka procesa virzītājs, konstatējot, ka kriminālprocesā ir iespējams izlīgums un ir lietderīgi iesaistīt starpnieku, par to var informēt VPD, bet, ja noziedzīgu nodarījumu izdarījis nepilngadīgais, tad VPD informē visos gadījumos, izņemot gadījumu, kad izlīgums jau noslēgts.

15. tabula. Izlīguma procesu skaits, izlīgumu skaits un izlīguma procesā iesaistīto personu skaits pēc vecuma.

	2023. gads	2024. gads	2025. gads
Izlīguma procesu skaits	397	395	373
Izlīgumu skaits	107	81	57
Izlīguma procesā iesaistīto vecums	no 11 līdz 13 gadiem – 35 no 14 līdz 17 gadiem – 362	no 11 līdz 13 gadiem – 16 no 14 līdz 17 gadiem – 379	no 11 līdz 13 gadiem – 11 no 14 līdz 17 gadiem – 362

Avots: VPD

Izlīguma procesi tika īstenoti galvenokārt par zādzību (KL 180. pants – 165 gadījumi, KL 175. pants – 42 gadījumi), par laupīšanu (KL 176. pants – 31 gadījums), par mantas tīšu iznīcināšanu un bojāšanu (KL 185. pants – 46 gadījumi), par tīšiem viegliem miesas bojājumiem (KL 130. pants – 16 gadījumi), par tīšu vidēji smagu miesas bojājumu izdarīšanu (KL 126. pants – 12 gadījumi).

Organizējot un vadot izlīguma procesus, VPD savā praksē pielieto taisnīguma atjaunošanas pieejas, kas paredz iesaistīt izlīguma procesā ne tikai personu, kura ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, un cietušo, bet arī citus no noziedzīgā nodarījuma ietekmētos, iesaistīto pušu atbalsta personas, kā arī speciālistus, kuri izprot iesaistīto pušu vajadzības un varētu veikt preventīvu darbu ar nepilngadīgajiem un ģimeni arī pēc izlīguma procesa organizēšanas un vadīšanas. Šādos gadījumos VPD starpnieki vada izlīguma sēdi jeb izlīguma sanākumi, iesaistot plašāku dalībnieku

25

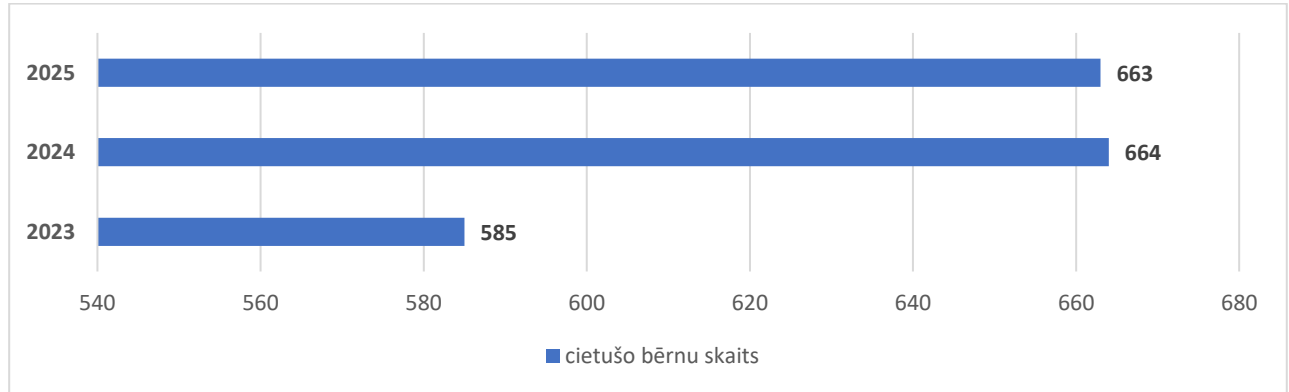
loku – 2022. gadā VPD organizēja astoņas izlīguma sanāksmes, 2023. gadā – 25 izlīguma sanāksmes, 2024. gadā – 13 izlīguma sanāksmes, savukārt 2025. gadā – 18 izlīguma sanāksmes.

2. Cietušie bērni

2.1. Noziedzīgos nodarījumos cietušie bērni

Pēc IeM IC datiem 2025. gadā par noziedzīgos nodarījumos cietušām atzītas kopā 8169 fiziskās personas, no tām 663¹³ bērni, no kuriem 360 (2024.g. - 344) mazgadīgas personas¹⁴ (skat. 15. attēlu).

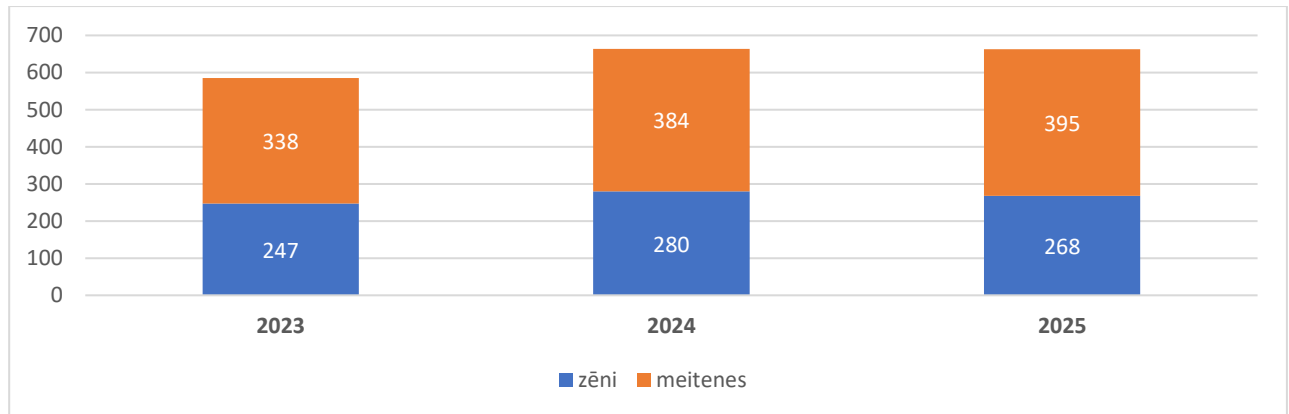
15. attēls. Noziedzīgajos nodarījumos cietušo bērnu skaits no 2023. līdz 2025. gadam.

Avots: IeM IC

No noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem zēni ir 268 (2024.g. 280) un meitenes – 395 (2024.g. 384) (skat. 16. attēlu).

16. attēls. Cietušo bērnu sadalījums pēc dzimuma no 2023. - 2025. gadam.

Avots: IeM IC

16. tabula. Noziedzīgos nodarījumos cietušo nepilngadīgo skaits 2025. gadā pašvaldību sadalījumā.

	Noziedzīgos nodarījumos cietušo nepilngadīgo vecumā no 14-17 vecumā personu skaits	Noziedzīgos nodarījumos cietušo nepilngadīgo vecumā no 1-13 vecumā personu skaits
Kopā	305	363
DAUGAVPILS	11	8
JELGAVA	15	22
JŪRMALA	1	2

¹³ Personu statuss nosakāms pēc lēmuma par atzīšanu par cietušo.

¹⁴ Vecumā līdz 14 gadiem.

LIEPĀJA	14	15
RĒZEKNE	6	2
RĪGA	77	67
VENTSPILS	8	6
Kopā	132	122
ĀDAŽU NOVADS	0	3
AIZKRAUKLES NOVADS	7	5
ALŪKSNES NOVADS	1	6
AUGŠDAUGAVAS NOVADS	2	2
BALVU NOVADS	4	10
BAUSKAS NOVADS	14	22
CĒSU NOVADS	7	13
DIENVIDKURZEMES NOVADS	4	15
DOBELES NOVADS	7	7
GULBENES NOVADS	4	6
JĒKABPILS NOVADS	14	9
JELGAVAS NOVADS	6	6
ĶEKAVAS NOVADS	3	3
KRĀSLAVAS NOVADS	3	1
KULDĪGAS NOVADS	3	6
LIMBAŽU NOVADS	6	6
LĪVĀNU NOVADS	0	2
LUDZAS NOVADS	5	2
MADONAS NOVADS	6	8
MĀRUPES NOVADS	2	3
OGRES NOVADS	5	8
OLAINES NOVADS	2	4
PREIĻU NOVADS	2	3
RĒZEKNES NOVADS	2	1
ROPAŽU NOVADS	3	2
SALASPILS NOVADS	1	2
SALDUS NOVADS	10	4
SAULKRASTU NOVADS	2	2
SIGULDAS NOVADS	5	7
SMILTENES NOVADS	4	8
TALSU NOVADS	15	16
TUKUMA NOVADS	11	20
VALKAS NOVADS	1	3
VALMIERAS NOVADS	8	12
VARAKĻĀNU NOVADS	0	2
VENTSPILS NOVADS	3	5
NN izdarišanas vieta cita valsts	1	7
Kopā	173	241

Avots: IeM IC

Datu analīze liecina, ka visbiežāk bērni cieš no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību - 45,2 % (2023 - 50,2 %, 2024.g. – 47,3%), no cietsirdības un vardarbības - 27,8 % (2023. gada - 18,3%, 2024. gadā - 20,2 %), mantiskiem nodarījumiem - 5,3 % (2023. gadā - 11,7, 2024. gadā – 9,9%) un no nodarījumiem pret dzīvību un veselību - 10,4% (2023. gadā - 12,4%, 2024. gadā – 10,7%).

2025. gadā, salīdzinot ar 2024. gadu, palielinājies bērnu skaits, kuri cietuši no cietsirdības un vardarbības (KL - 174. pants) - 184, seksuālas vardarbības (KL – 160 pants) – 118, pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšanas (KL 166. pants) – 47.

Lai gan samazinājies bērnu skaits, kas cietuši no izvarošanas (KL – 159. pants) – 40, pavešanas netiklībā (KL – 162. pants) – 22, no pamudināšanas iesaistīties seksuālās darbībās (KL – 162.1 pants) – 13, laupīšanas, tomēr to rādītāji ir satraucoši lieli (skat. 17. tabulu). Pieaudzis slepkavību pastiprinošos apstākļos gadījumu skaits – 8. Jāatzīmē, ka viens bērns var būt atzīts par cietušo pēc vairākiem KL pantiem.

17. tabula. Noziedzīgos nodarījumos cietušo bērnu skaits pēc KL panta 2022., 2023 un 2024. gadā.

KL panti	2023. gads			2024. gads			2025. gads			+/-
				Zēni	meitenes	Kopā	zēni	meitenes	Kopā	
116.p. - slepkavība	5	2	7	1	2	3	1	1	2	-1
117.p. - slepkavība pastiprinošos apstākļos	1	1	2	1	0	1	4	4	8	+7
123.p. - nonāvēšana aiz neuzmanības	0	0	0	0	0	0	1	0	1	+1
125.p. - tišs smags miesas bojājums	3	0	3	3	0	3	4	0	4	+1
126.p. - tišs vidēja smaguma miesas bojājums	14	5	19	16	2	18	17	3	20	+2
130.p. - tišs viegls miesas bojājums	22	6	28	29	5	34	21	5	26	-8
131.p. - miesas bojājums aiz neuzmanības	1	1	2	4	0	4	5	1	6	+2
132.p. - draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu	8	4	12	4	4	8	3	5	8	0
152.p. - nelikumīga brīvības atņemšana	0	0	0	2	0	2	0	0	0	-2
153.p. - personas nolaupīšana	0	1	1	1	1	2	0	0	0	-2
154. ¹ p. - cilvēku tirdzniecība	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
159.p. - izvarošana	1	44	45	0	45	45	1	39	40	-5
160.p. - seksuāla vardarbība	26	82	108	14	91	105	30	88	118	+13
161.p. - seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu	0	16	16	3	24	27	1	18	19	-8
162. p. - pavešana netiklībā	13	31	44	17	50	67	10	12	22	-45
162. ¹ p. - pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās	4	29	33	6	17	23	1	12	13	-10
164.p. - personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana	1	0	1	0	3	3	0	1	1	-2
165. ¹ p. - personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
166.p. - pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana	8	39	47	8	35	43	10	37	47	+4
172.p. – nepilngadīgā iesaistīšana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

noziedzīgā nodarījumā										
174.p. - cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo	52	61	113	63	71	134	93	91	184	+50
175.p. - zādzība	3	1	4	5	1	6	0	1	1	-5
176.p. - laupīšana	35	1	36	27	3	30	10	1	11	-19
177.p. - krāpšana	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0
180.p. - zādzība, krāpšana, piesavināšanās nelielā apmērā	13	12	25	15	10	25	11	5	16	-9
183.p. - izspiešana	2	0	2	3	0	3	5	0	5	2
230. ¹ p. - dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpšana	0	0	0	0	1	1	0	0	0	-1
231.p. - huligānisms	7	3	10	8	2	10	8	4	12	2
251.p. - pamudināšana lietot narkotiskās, psihotropās vielas un jaunas psihoaktīvās vielas	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
252.p. - narkotisko, psihotropo un jauno psihoaktīvo vielu ievadīšana pret personas gribu	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
260.p. - ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšana	13	20	33	26	11	37	22	23	45	+8

Avots: IeM IC (VP)

Nemainīgi joprojām aktuāli ir noziedzīgie nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas izdarīti pret nepilngadīgām personām, kā arī cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo (skat. 18. tabulu).

18. tabula. Uzsākto KP skaits par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību no 2022. līdz 2024. gadam.

KL pants	2023.	2024.	2025.	+/-
Pēc KL 159. panta otrās daļas (Par nepilngadīgā izvarošanu)	21	28	17	-11
Pēc KL 159. panta trešās daļas (Par izvarošanu, ja persona nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu)	41	40	46	+6
Pēc KL 160. panta (Seksuāla vardarbība)	153	159	121	-38
Pēc KL 161. panta (Seksuāla rakstura darbības ar personu, kura nav sasniegusi 16 gadu vecumu)	40	39	43	+4
Pēc KL 162. panta (Pavešana netiklībā)	50	72	63	-9
Pēc KL 162. ¹ panta (Pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās)	22	29	33	+4
Pēc KL 164. panta trešās prim daļas (Par nepilngadīgas personas prostitūcijas izmantošanu)	1	1	2	+1
Pēc KL 164. panta ceturrtās daļas (Par sešpadsmit gadu vecumu nesasniedzšanas personas pamudināšanu, iesaistīšanu vai piespiešanu nodarboties ar prostitūciju)	0	0	1	+1
Pēc KL 166. panta otrās daļas (Pornogrāfiska priekšnesuma apmeklēšana vai demonstrēšana vai tādu pornogrāfiska rakstura materiālu apriti, kurš satur bērnu pornogrāfiju, cilvēka seksuālas darbības ar dzīvnieku, nekrofiliju vai dzimumtieksmes apmierināšanu vardarbīgā veidā)	87	51	69	+18
Pēc KL 166. panta trešās daļas (Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšana, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana)	4	12	14	+2
Pēc KL 166. panta ceturrtās daļas (Pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšana, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana)	29	37	50	+13
Pēc KL 172. panta (Par nepilngadīgā iesaistīšanu noziedzīgā nodarījumā)	6	5	6	+1
Pēc KL 174. panta (Par cietsirdību un vardarbību pret nepilngadīgo)	184	183	241	+58

Avots: VP¹⁵

¹⁵ Statistiskie dati par KL 159. panta otrajā, trešajā daļā, 160. panta, 162. panta un 166. panta otrajā daļā paredzētajiem noziedzīgiem nodarījumiem iegūti manuāli no Informācijas centra Integrētās informācijas sistēmas (KRASS).

Jāatzīmē, ka norādīto kriminālprocesu skaits nav summējams, jo vienā kriminālprocesā var būt viens vai vairāki noziedzīgi nodarījumi, un tie var būt kvalificēti pēc vairākiem KL pantiem, kā arī viens noziedzīgs nodarījums var būt kvalificēts pēc vairākiem KL pantiem. Norādītie dati par uzsākto kriminālprocesu skaitu 2025. gadā neatspoguļo noziedzīgu nodarījumu pret personu tikumību un dzimumneaizskaramību tendences, jo noziedzīgie nodarījumi var būt izdarīti ilgā laika periodā, pat vairāku gadu garumā, bet izmeklēti viena kriminālprocesa ietvaros.

No 2025. gadā VP uzsāktajiem kriminālprocesiem 71% noziedzīgo nodarījumu tika veikti 2025. gada atskaites periodā, 29 % kriminālprocesu tika uzsākti par noziedzīgiem nodarījumiem, kuri veikti iepriekšējos gados un tajā skaitā 14 % tika veikti ilgākā laika periodā.

Analizējot informāciju par noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vietu, var secināt, ka noziedzīgi nodarījumi pret personas tikumību un dzimumneaizskaramību pārsvarā tiek veikti reālajā vidē (piemēram, dzīvoklis, iela, mežs vai pilsēta) – 75 %. Tajos aizdomās turētā persona ir pilngadīgs vīrietis, bet cietusī – nepilngadīga meitene. Interneta vidē tiek veikti 15 % šāda veida noziedzīgi nodarījumi. Reālajā vidē lielākoties tiek veikti noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL 159. panta (izvarošana), 160. panta (seksuālā vardarbība) un 161. panta (seksuālās darbības ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu). Savukārt interneta vidē lielākoties tiek veikti noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL 162.¹ panta (pamudināšana iesaistīties seksuālās darbībās). Detalizētāk analizējot noziedzīga nodarījuma vietu, kura ir reālajā vidē, secināts, ka visvairāk noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību tiek veikti dzīvojamajās telpās (51 %). Pietiekami daudz noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību tiek veikti citās telpās (kāpņu telpa, mašīna, viesnīca) – 28 %, bet tikai daļa noziedzīgo nodarījumu tiek veikti ārpus telpām (iela, mežs, pilsēta) – 4 % gadījumu. 18% noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vieta nav noskaidrota.

Analizējot identificēto aizdomās turēto personu vecumu, kopumā konstatēts, ka vecuma amplitūda aizdomās turētajām personām variē no 8 līdz 80 gadiem. No identificētām aizdomās turētajām personām 21 % ir nepilngadīgie, bet pilngadīgas personas ir 79 %. Nepilngadīgie veikuši noziedzīgu nodarījumu pret citu nepilngadīgo tikumību un dzimumneaizskaramību, kas kvalificējas pēc KL 159. panta (izvarošana) un KL 160. panta (seksuālā vardarbība). Analizējot kriminālprocesus pēc identificēto aizdomās turēto personu dzimuma, konstatēts, ka lielākoties kriminālprocesos par aizdomās turētajām tiek atzītas vīriešu dzimuma personas (96 %), bet sieviešu dzimuma personas kriminālprocesos par aizdomās turētajām tiek atzītas ievērojami mazāk (4 %). No identificētajām aizdomās turētajām personām 4 % ir citu valstu pilsoņi (Uzbekistānas, Krievijas, Lietuvas un Ukrainas). Lai izprastu noziedzīgo nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību veidošanās mehānismus, tika noskaidroti un analizēti aizdomās turēto personu veiktie administratīvie pārkāpumi (60% no visiem identificētajiem aizdomās turētiem iepriekš administratīvi sodītas) un KL pārkāpumi (no visām identificētām aizdomās turētām personām krimināli sodītas ir 38 % personu).

Interneta vidē samērā bieži tiek veikti noziedzīgi nodarījumi, kuri kvalificējami pēc KL 166. panta (pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprītes noteikumu pārkāpšana). Bērnu seksuālās izmantošanas materiāli, kas nonākuši interneta vidē var tikt izplatīti nekontrolēti un atkārtoti, līdz ar to šādas seksuālās vardarbības upuris ir jo īpaši neaizsargāts. Bērnu pornogrāfijas apkarošana tiešsaistē kļūst aizvien sarežģītāka. Nozieguma izdarītāji apmainās ne tikai ar aizliegtiem materiāliem, bet arī ar upuru atrašanas metodēm un veidiem, kā arī – kā izvairīties no atbildības un palikt anonīmiem.

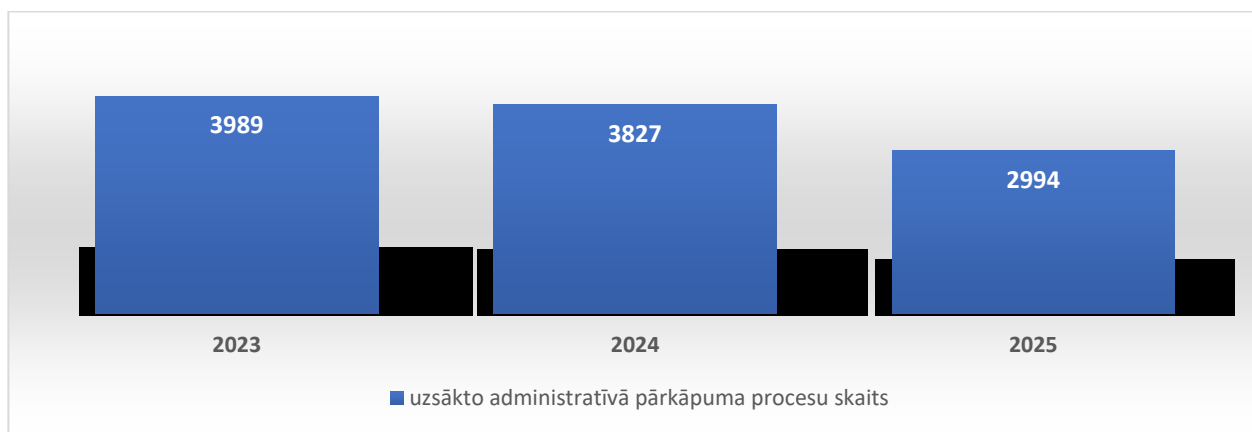
Pret nepilngadīgām personām vērsto dzimumnoziegumu izdarīšanu veicinošie faktori ir – cietušo aprūpes personu aizņemtība, kas rada situācijas, kad upuris pavada laiku divatā ar nozieguma izdarītāju; bērnu augsta aktivitāte interneta vidē, sociālajos tīklos; agra seksualizācija; iespaidojamība no vecākiem bērniem; zināšanu trūkums par iespējamiem riskiem interneta vidē un pārmērīga alkoholisko dzērienu lietošana.

2.2. Bērnu tiesību pārkāpumi

Saskaņā ar BTAL 73. pantu katrai personai ir pienākums nekavējoties ziņot policijai, BAC, bāriņtiesai vai sociālajam dienestam par likumpārkāpumu, kas vērsts pret bērnu, kā arī tad, ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli vai pastāv apstākļi, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību.

2025. gadā samazinājies uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits personām par bērnu tiesību pārkāpšanu – 2994 (2024. gadā – 3827), kas ir par 833 procesiem mazāk nekā 2024. gadā (skat. 17. attēlu un 19. tabulu).

17. attēls. Par bērnu tiesību pārkāpšanu uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: VP (IeM IC)

19. tabula. Uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits dalījumā pēc aktuālākajiem pantiem 2023., 2024. un 2025. gadā.¹⁶

	2023. gads	2024.gads	2025.gads	
	Lietu skaits	Lietu skaits	Lietu skaits	Unikālo personu skaits
Kopā pēc nozaru likumu pantiem (tai skaitā):	3989	3827	2994	2671
par to noteikumu pārkāpšanu, kuri paredz bērnu pārvadāšanai paredzēto drošības līdzekļu lietošanu - <i>CSL 79. p. trešā daļa.</i>	189	161	188	183
par alkoholisko dzērienu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem - <i>Alkoholisko dzērienu aprites likuma 14. p. sestā daļa..</i>	141	75	43	43
par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 20 gadiem - <i>Tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likuma 14. p. devītā daļa.</i>	75	21	57	57
par bērna iesaistīšanu enerģijas dzērienu lietošanā - <i>BTAL 79. p. pirmā daļa.</i>	3	2	14	11

¹⁶ Statistikas dati par administratīvo pārkāpumu skaitu iegūti no Informācijas centra Integrētās informācijas sistēmas (SAP BO), izmantojot meklēšanas kritērijus (lēmums par procesa uzsākšanu, lēmums par procesa uzsākšanu un soda piemērošanu, pie atbildības saucama pilngadīga persona (vecums no 18 gadiem)).

par bērna iesaistīšanu smēķēšanā, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu, alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošu vielu lietošanā - <i>BTAL 79. p. otrā daļa.</i>	257	163	134	126
nepilngadīgo iesaistīšana ubagošanā - <i>BTAL 80. p.</i>	0	0	0	0
par fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu - <i>BTAL 81. p.</i>	1928	1269	1 206	1114
par bērna iesaistīšanu skaistumkonkursā vai citā pasākumā, kurā tiek vērtēts vienīgi viņa ārējais izskats - <i>BTAL 82. p. otrā daļa.</i>	1	0	1	1
par tādu normatīvo aktu pārkāpšanu, kuri nosaka kārtību, kādā bērni iesaistāmi aktivitātēs (pasākumos), kas saistītas ar ārējā izskata demonstrēšanu - <i>BTAL 82. p. pirmā daļa.</i>	0	0	0	0
par bērnu, kas nav sasniedzis septiņu gadu vecumu, atstāšanu bez uzraudzības, ja to izdarījuši vecāki vai personas, kas viņus aizstāj - <i>BTAL 83. p. pirmā daļa.</i>	110	80	59	56
par bērna uzraudzīšanu, atrodoties alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, kas var ierobežot spējas nodrošināt bērna drošību un aizsardzību no iespējamiem bērna dzīvības un veselības apdraudējumiem, ja to izdarījusi persona, kura atbildīga par bērna uzraudzību - <i>BTAL 83. p. otrā daļa.</i>	348	410	442	412
par bērna uzraudzības pakalpojumu sniegšanas prasību neievērošanu - <i>BTAL 84. p.</i>	7	4	2	2
par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu - <i>BTAL 85. p.</i>	794	804	677	612
<i>par maznozīmīga miesas bojājuma - Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.panta pirmā daļa.</i>	-	94	27	27
maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana, ja tas izdarīts pret personu, ar kuru pārkāpējs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru pārkāpējs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru pārkāpējam ir kopīga (nedalīta) saimniecība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12. p. otrā daļa.</i>	27	25	10	10
pret personu vērsta agresīva uzvedība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.¹p.</i>	109	135	24	23
pret personu veikta seksuāla uzmākšanās - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.²p.¹⁷</i>	-	25	27	27
par enerģijas dzērienu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem - <i>Enerģijas dzērienu aprites likuma 5. pants.</i>	-	79	110	107

Avots: VP (IeM IC)

Analizējot statistikas datus par bērnu tiesību pārkāpumiem, secināms, ka nedaudz samazinājies uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu (BTAL 85. p.), kā arī par bērnu, kas nav sasniedzis septiņu gadu vecumu, atstāšanu bez uzraudzības, ja to izdarījuši vecāki vai personas, kas viņus aizstāj (BTAL 83. p. pirmā daļa.). Lai gan samazinājies arī par fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu (BTAL 81. p.) uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits, tomēr to skaits joprojām ir liels.

¹⁷ Spēkā no 30.12.2024.

Savukārt pieaudzis uzsākto administratīvā pārkāpumu skaits par bērna uzraudzīšanu, atrodoties alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, kas var ierobežot spējas nodrošināt bērna drošību un aizsardzību no iespējamiem bērna dzīvības un veselības apdraudējumiem (BTAL 83.p. otrā daļa.), par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 20 gadiem, kā arī par enerģijas dzērienu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem.

Kā liecina IeM IC dati, 2025. gadā tika pieņemti 2635 lēmumi par soda piemērošanu par administratīvā pārkāpuma bērna tiesību pārkāpumu jomā izdarīšanu. Pie atbildības tika sauktas 2367 personas.

20. tabula. Citām personām pieņemto lēmumu skaits par administratīvā soda piemērošanu (stājies spēkā) par bērna tiesību pārkāpšanu 2025. gadā¹⁸.

	Lietu skaits	Unikālo personu skaits
Kopā pēc nozaru likumu pantiem (tai skaitā):	2635	2367
par to noteikumu pārkāpšanu, kuri paredz bērnu pārvadāšanai paredzēto drošības līdzekļu lietošanu - <i>CSL 79. p. trešā daļa.</i>	188	184
par alkoholisko dzērienu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem - <i>Alkoholisko dzērienu aprites likuma 14. p. sestā daļa.</i>	41	41
par tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču vai to uzpildes tvertņu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 20 gadiem - <i>Tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likuma 14. p. devītā daļa.</i>	57	57
par bērna iesaistīšanu enerģijas dzērienu lietošanā - <i>BTAL 79. p. pirmā daļa.</i>	10	8
par bērna iesaistīšanu smēķēšanā, tabakas aizstājējproduktu vai bezdūmu tabakas izstrādājumu, alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošu vielu lietošanā - <i>BTAL 79. p. otrā daļa.</i>	147	136
nepilngadīgo iesaistīšana ubagošanā - <i>BTAL 80. p.</i>	0	0
par fizisku vai emocionālu vardarbību pret bērnu - <i>BTAL 81. p.</i>	1014	932
par bērna iesaistīšanu skaistumkonkursā vai citā pasākumā, kurā tiek vērtēts vienīgi viņa ārējais izskats - <i>BTAL 82. p. otrā daļa.</i>	0	0
par tādu normatīvo aktu pārkāpšanu, kuri nosaka kārtību, kādā bērni iesaistāmi aktivitātēs (pasākumos), kas saistītas ar ārējā izskata demonstrēšanu - <i>BTAL 82. p. pirmā daļa.</i>	0	0
par bērna, kas nav sasniedzis septiņu gadu vecumu, atstāšanu bez uzraudzības, ja to izdarījuši vecāki vai personas, kas viņus aizstāj - <i>BTAL 83. p. pirmā daļa.</i>	60	58
par bērna uzraudzīšanu, atrodoties alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, kas var ierobežot spējas nodrošināt bērna drošību un aizsardzību no iespējamiem bērna dzīvības un veselības apdraudējumiem, ja to izdarījusi persona, kura atbildīga par bērna uzraudzību - <i>BTAL 83. p. otrā daļa.</i>	395	367
par bērna uzraudzības pakalpojumu sniegšanas prasību neievērošanu - <i>BTAL 84. p.</i>	1	1
par bērna aprūpes pienākumu nepildīšanu - <i>BTAL 85. p.</i>	552	493

¹⁸ Statistikā ir iekļauti arī lēmumi par soda piemērošanu (stājies spēkā), kas pieņemti par iepriekšējos gados uzsāktajiem administratīvā pārkāpuma procesiem..

par maznozīmīga miesas bojājuma nodarīšanu- <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12.panta pirmā daļa.</i>	36	35
maznozīmīga miesas bojājuma tīša nodarīšana, ja tas izdarīts pret personu, ar kuru pārkāpējs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru pārkāpējs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru pārkāpējam ir kopīga (nedalīta) saimniecība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 12. p. otrā daļa.</i>	4	4
pret personu vērsta agresīva uzvedība - <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.¹p.</i>	21	19
pret personu veikta seksuāla uzmākšanās- <i>Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.²p.¹⁹</i>	0	0
par enerģijas dzērienu pārdošanu personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem - <i>Enerģijas dzērienu aprites likuma 5. pants.</i>	109	106

Avots: IeM IC

Saskaņā ar BTAL 88. panta pirmajā daļā noteikto administratīvā pārkāpuma procesu par šā likuma 81. pantā minētajiem pārkāpumiem par fizisku un emocionālu vardarbību pret bērnu, ko izdarījušas valsts un pašvaldību institūciju amatpersonas vai darbinieki, un 82. pantā minētajiem pārkāpumiem par bērna nelikumīgu iesaistīšanu pasākumos, veic BAC.

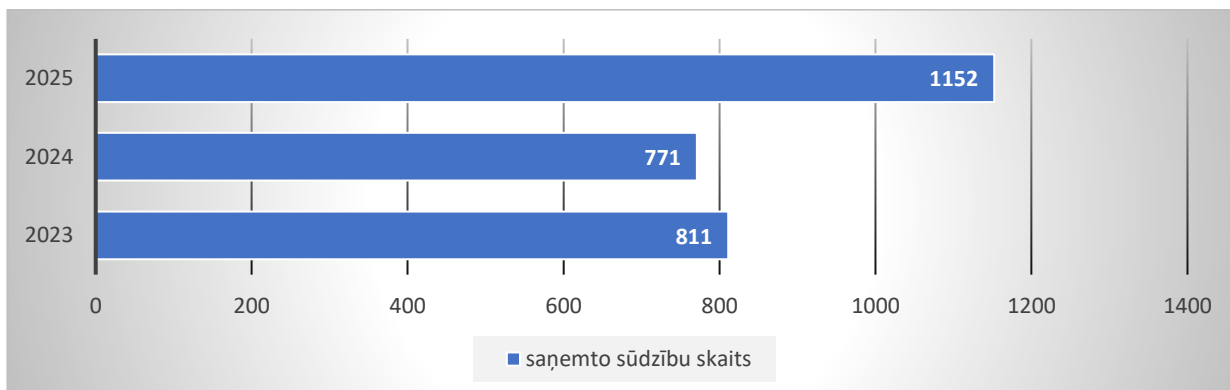
2025. gadā aktuālākās tēmas, par ko ziņots BAC BTAD ir:

Iesniegumu saturs	Saņemto iesniegumu skaits
Valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionāla vardarbību pret bērnu	183
Vienaudžu savstarpēja fiziska un emocionāla vardarbība	172
Valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionāla un fiziska vardarbību pret bērnu	92
Valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, fiziska vardarbību pret bērnu	87
Bērna uzraudzības, drošības nenodrošināšana, iestādes neiesaistīšanās problēmsituāciju risināšanā, institūcijas bezdarbība	73
Drošas vides nenodrošināšana publiskos pasākumos, sabiedriskās vietās	39
Vecāku emocionāla un/vai fiziska vardarbība pret bērnu	19

2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem BAC BTAD no fiziskām un juridiskām personām saņēma **1152** iesniegumus, kas ir par 381 iesniegumiem vairāk kā 2024. gadā un par 341 iesniegumu vairāk kā 2023. gadā. (skat. 18. attēlu).

¹⁹ Spēkā no 30.12.2024.

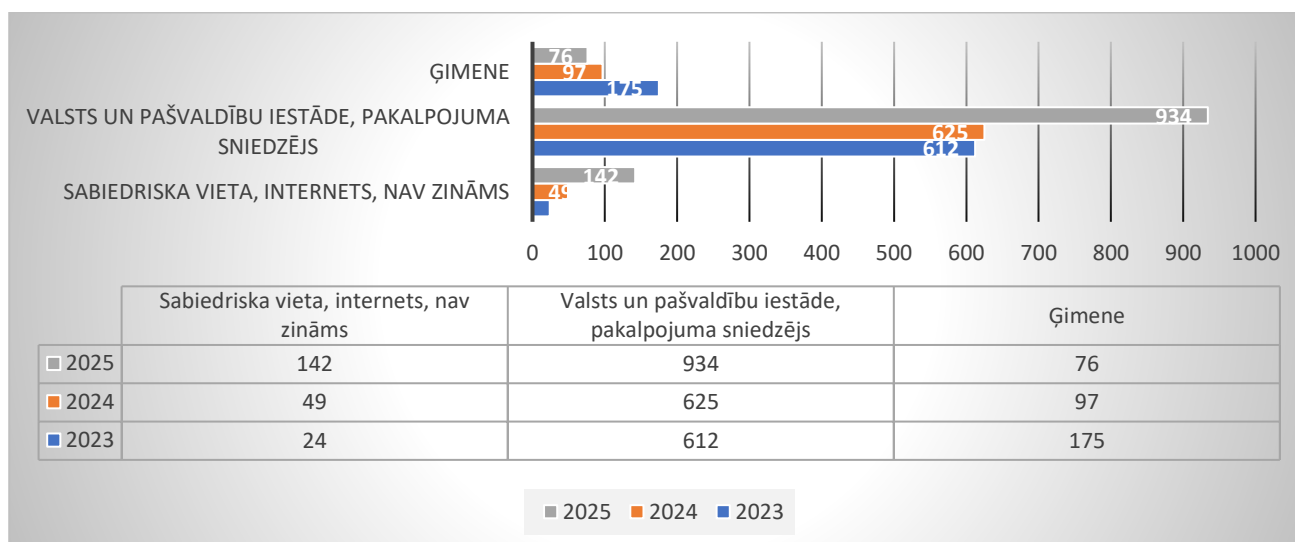
18. attēls. BAC saņemto sūdzību par bērnu tiesību pārkāpumiem 2023., 2024. un 2025. gadā skaits.

Avots: BAC

2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem ģimenēs tika saņemti 76 iesniegumi, par pārkāpumiem valsts un pašvaldību iestādēs, pie pakalpojumu sniedzējiem (skolās, pirmsskolas izglītības iestādēs, ārpusģimenes aprūpes iestādēs, atbalsta centros, krīzes centros, jaunsardzes centros, ārstniecības iestādēs, biedrībās, pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējiem, pašvaldībās, nometnēs, policijā, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē u.c.) – 934 iesniegumi, vienlaikus 142 gadījumos ziņots par pārkāpumiem, kas notikuši sabiedriskās vietās, internetā, iespējamā pārkāpuma vieta nav norādīta vai nav zināma. (skat. 19. attēlu).

19. attēls. BAC saņemto iesniegumu (iestādēs, ģimenēs, citur) skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: BAC

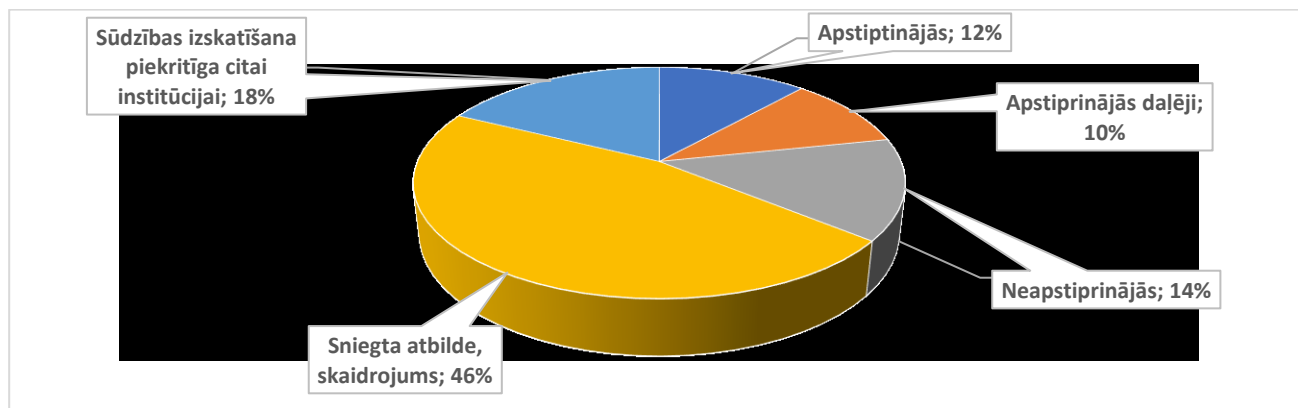
No 2025. gadā kopā saņemtiem 1152 iesniegumiem par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem:

- apstiprinājās 133 iesniegumos norādītie iespējamie bērnu tiesību pārkāpumi,
- daļēji apstiprinājās 115 iespējamie pārkāpumi un
- 161 iespējamie pārkāpumi neapstiprinājās.

Pēc apkopotajiem rezultātiem secināts, ka 202 iesniegumu izskatīšana bijusi piekriņīga citām institūcijām un uz 11 iesniegumiem, kas BTAD saņemti zināšanai, neizsakot konkrētus lūgumus, sniegtas atbildes, ka iesniegums pieņemts zināšanai (iesniedzējiem ir prakse, sūtot iesniegumu iestādei, nosūtīt to zināšanai arī Centram, neizsakot konkrētus lūgumus, nelūdzot Centra iesaisti). (skat.20.attēlu).

Uz 530 iesniegumiem sniegtas atbildes un skaidrojumi par dažādiem bērnu tiesību aizsardzības jautājumiem, piemēram, par darbinieku izvērtēšanu, personas atbilstību ieņemamajam amatam atbilstoši BTAL likuma 72. panta piektās daļas 1. punktā noteiktajam, par bērna veselības aprūpi, bērnu drošības nenodrošināšanu, par skolēna vardarbību pret pedagogu, par to, ka bez vecāku informēšanas ar bērnu ir runājis pašvaldības policijas nepilngadīgo lietu inspektors u.tml.

20. attēls. BAC izskatīto sūdzību rezultāti 2025. gadā.

Avots: BAC

76 iesniegumi, kas ir 7 % no kopējā 2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita, **bija saistīti ar situācijām ģimenēs**, visbiežāk norādot uz aizgādības tiesību pārkāpumiem, bērnu drošības nenodrošināšanu, vecāku pienākumu nepildīšanu, bērnu pamešanu novārtā un bērnu vecāku emocionālu un/vai fizisku vardarbību pret bērniem

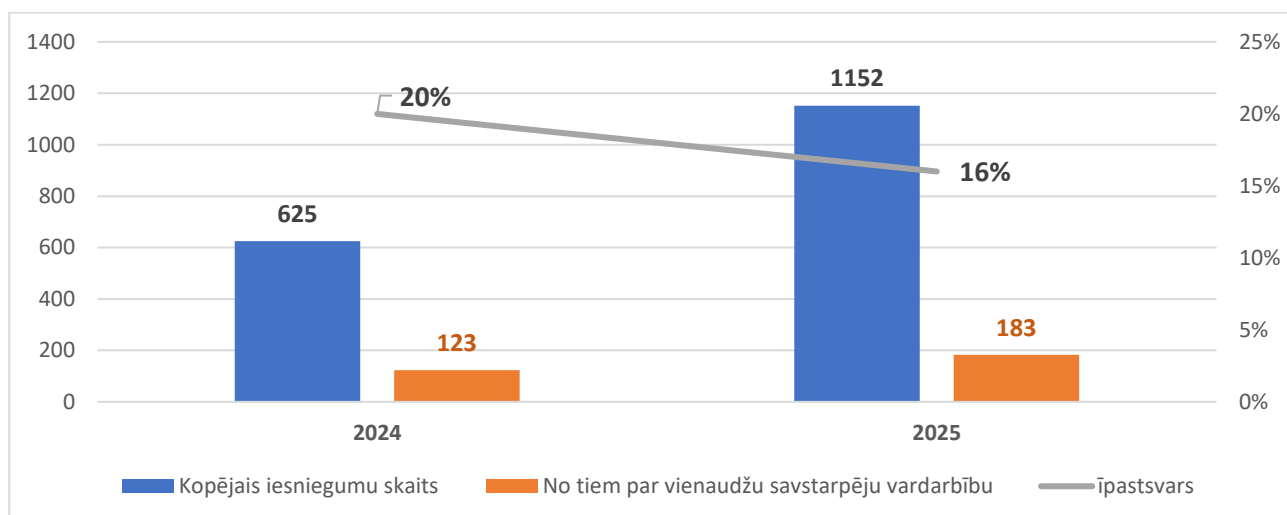
142 iesniegumi, kas ir 12 % no kopējā 2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita, **bija saistīti ar iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem sabiedriskās vietās, interneta vidē**, iespējamā pārkāpuma vieta **nebija norādīta vai nebija zināma**.

Lielākā daļa 2025. gadā BAC BTAD saņemto iesniegumu – **934**, kas ir 81 % no kopējā 2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita, **bija saistīti ar iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem valsts vai pašvaldību iestādēs, pie pakalpojumu sniedzējiem** (skolās, pirmsskolas izglītības iestādēs, bērnu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestādēs, ārstniecības iestādēs, biedrībās, sabiedrībās ar ierobežotu atbildību, pie bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem, nometnēs, policijā, pašvaldībās u.c).

2025. gadā no 1152 iesniegumiem - **183 iesniegumi** tika saņemti **par iespējamu vienaudžu savstarpējo vardarbību valsts vai pašvaldību iestādēs un pie pakalpojumu sniedzējiem u.c.**, kas ir 16 % no visu 2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem saņemto iesniegumu skaita.

Salīdzinājumā ar 2024. gadu procentuāli iesniegumu skaits par vienaudžu savstarpējo vardarbību ir samazinājies par 4% pret kopējo iesniegumu skaitu. (skat. 21.attēlu).

21. attēls. BAC saņemto sūdzību par vienaudžu savstarpējo vardarbību 2024. un 2025. gadā īpatsvars pret kopējo BAC saņemto iesniegumu skaitu.

Avots: BAC

Izskatot 183 iesniegumus par vienaudžu savstarpējo fizisko un emocionālo vardarbību secināts, ka kopumā:

- apstiprinājās 46 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- daļēji apstiprinājās 26 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- neapstiprinājās 7 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- 43 iesniegumos minētā informācija nebija BAC kompetencē;
- uz 50 iesniegumiem tika sniegta atbilde, nav bijusi nepieciešamība iesaistīties iesniegumā minētās situācijas izskatīšanā/risināšanā. (skat. 21. tabulu un 22. attēlu).
- 11 iesniegumi par iespējamu seksuālu vardarbību tika pārsūtīti VP.

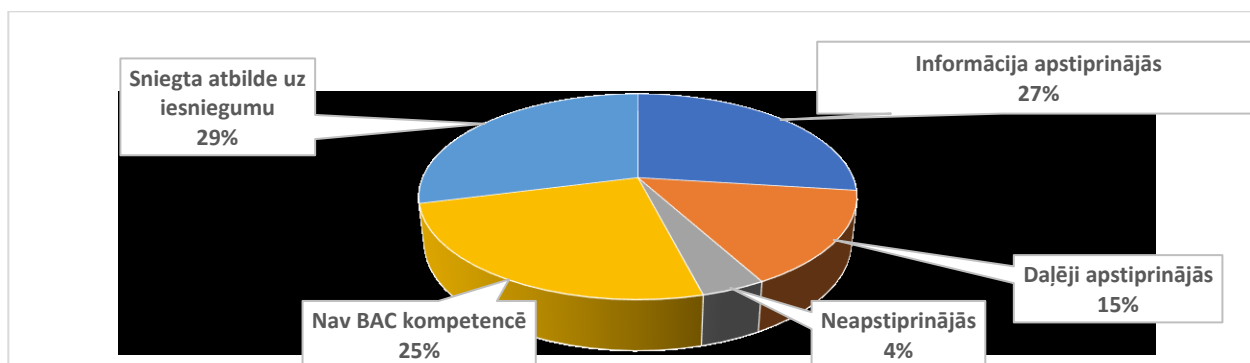
21. tabula. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par vienaudžu savstarpējo fizisko un emocionālo vardarbību 2025. gadā.

Iesniegumi par vienaudžu savstarpēju vardarbību						
	Kopā	apstiprinājās	apstiprinājās daļēji	neapstiprinājās	nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	146	37	25	6	37	41
Pirmsskolas izglītības iestāde	21	7	1	1	4	8
Atbalsta centrs	1	-	-	-	-	1
SIA (fitnesa zāle)	2	-	-	-	2	-
Bērnu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestāde	2	2	-	-	-	-
Kopā	172	46	26	7	43	50

Avots: BAC

BTAD, saņemot iesniegumus par vienaudžu savstarpēju emocionālu un fizisku vardarbību pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs, lūdza pašvaldības (pašvaldību izglītības pārvaldes) iesaistīties saņemtās informācijas izskatīšanā attiecīgo pašvaldību dibinātajās izglītības iestādēs, papildus, pēc iesnieguma izskatīšanas un izvērtēšanas, BTAD sniedzot informāciju, kas būtu noderīga situācijas objektīvākai izvērtēšanai kopumā.

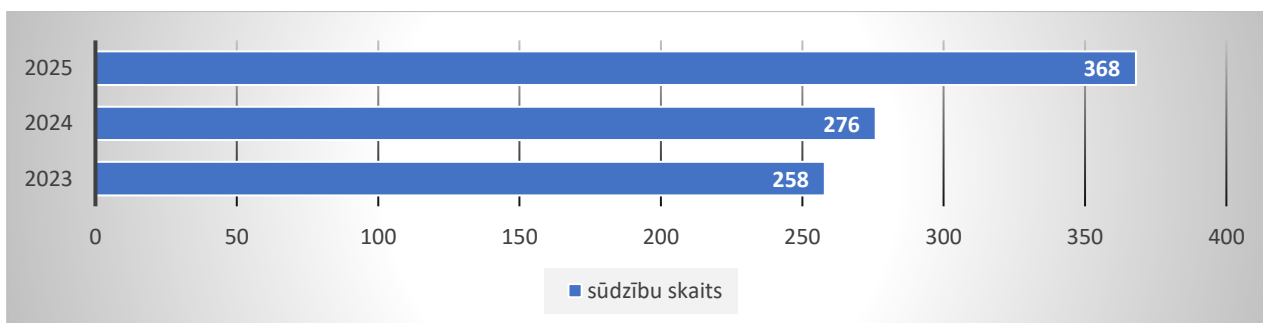
22. attēls. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par vienaudžu savstarpējo vardarbību 2025. gadā.

Avots: BAC

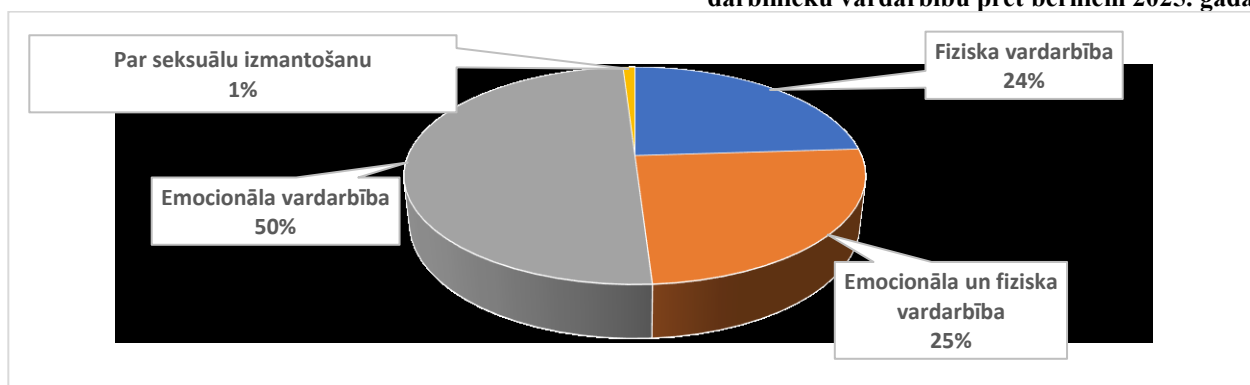
No 1152 iesniegumiem **368 iesniegumi** tika saņemti par iespējamu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionālu, fizisku vardarbību pret bērnu un bērna seksuālu izmantošanu, kas ir 32% no visu saņemto iesniegumu skaita. Par darbinieku emocionālu vardarbību pret bērnu 183 jeb 50 %, par darbinieku emocionālu un fizisku vardarbību pret bērnu - 92 jeb 25 %, par darbinieku fizisku vardarbību pret bērnu - 87 jeb 24 %, par bērnu seksuālu izmantošanu - 6 iesniegumi jeb 1 %. Iesniegumi par iespējamu bērnu seksuālu izmantošanu atbilstoši kompetencei izskatīšanai un atbildes sniegšanai pārsūtīti VP (skat. 23.attēlu un 24.attēlu).

23.attēls. BAC saņemto sūdzību par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2023., 2024. un 2025. gadā skaits.

Avots: BAC

24. attēls. BAC izskatīto sūdzību skaits par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2025. gadā.

Avots: BAC

Izvērtējot izskatīto 362 iesniegumu rezultātus, kuros norādīts uz iespējamu valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionālu un/vai fizisku vardarbību pret bērniem, secināts, ka:

- apstiprinājās 64 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- daļēji apstiprinājās 58 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- neapstiprinājās 117 iesniegumos minētais iespējamais bērnu tiesību pārkāpums;
- 33 iesniegumos minētā informācija nebija BAC kompetencē, iesniegums pieņemts zināšanai, pārsūtīts atbilstoši kompetencei;
- uz 90 iesniegumiem sniegtas atbildes, nav bijusi nepieciešamība iesaistīties iesniegumā minētās situācijas risināšanā. (skat. 22. tabulu).

22. tabula. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku fizisku un emocionālu vardarbību pret bērniem 2025. gadā.

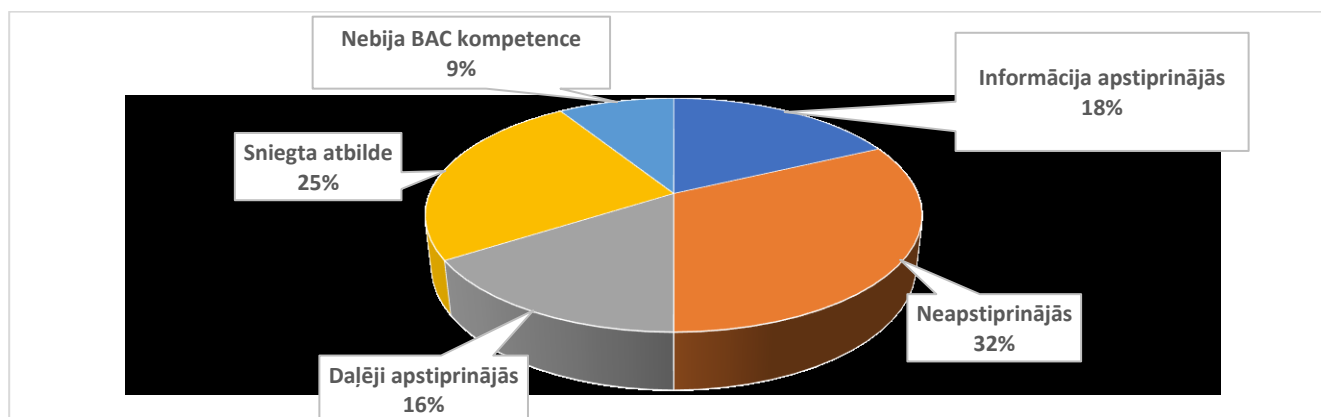
Iesniegumi par darbinieku fizisku vardarbību pret bērniem						
	kopā	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās daļēji	Bērnu tiesību pārkāpums neapstiprinājās	Nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	48	24	4	6	3	11
Pirmskolas izglītības iestāde	34	9	1	13	-	11
Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzējs	1	-	-	-	1	-
VP	1	1	-	-	-	-
Krīzes centrs	1	-	-	1	-	-
Florbola čempionāta spēle	1	-	-	-	1	-
Bērnu sociālās aprūpes un rehabilitācijas iestāde	1	-	-	1	-	-
Kopā	87	34	5	21	5	22
Iesniegumi par darbinieku emocionālu vardarbību pret bērniem						
	kopā	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās daļēji	Bērnu tiesību pārkāpums neapstiprinājās	Nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	128	14	26	51	7	30
Tehnikums	2	-	-	-	-	2
Pirmskolas izglītības iestāde	29	1	1	10	8	9
Atbalsta centrs	2	-	1	-	1	-
Krīzes centrs	1	-	-	1	-	-
Slimnīca	1	-	-	-	-	1
Bērnu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestāde	1	-	-	1	-	-
Bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējs	1	-	-	-	1	-
Bāriņtiesa	3	-	1	-	1	1
Pašvaldība	2	-	-	1	-	1
Olimpiskais centrs	1	-	-	-	1	-
Riteņbraukšanas skola	1	-	-	-	-	1
Tenisa klubs	1	-	-	-	1	-
Biedrība	1	-	-	-	-	1
BAC amatpersona	3	-	-	1	-	2

Publiska vieta	4	-	-	1	1	2
Nezināma iestāde	2	-	-	-	-	2
Kopā	183	15	29	66	21	52
Iesniegumi par darbinieku fizisku un emocionālu vardarbību pret bērniem						
	kopā	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās	Bērnu tiesību pārkāpums apstiprinājās daļēji	Bērnu tiesību pārkāpums neapstiprinājās	Nav BAC kompetencē	Sniegta atbilde uz iesniegumu
Skola	47	8	9	19	3	8
Pirmskolas izglītības iestāde	40	7	15	9	2	7
Bāriņtiesa	1	-	-	1	-	-
Hokeja klubs	1	-	-	-	1	-
Krīzes centrs	1	-	-	1	-	-
Dienas aprūpes centrs	1	-	-	-	1	-
Izglītības pārvalde	1	-	-	-	-	1
Kopā	92	15	24	30	7	16

Avots: BAC

Kopumā secināts, ka par iespējamu valsts un pašvaldību amatpersonu vai darbinieku, citu iestāžu darbinieku, kurās uzturas bērni, emocionālu un/vai fizisku vardarbību pret bērnu pamatoti bija 122 iesniegumi (34%), bet nepamatoti – 117 iesniegumi (32%). (skat. 25. attēlu).

25. attēls. BAC izskatīto iesniegumu rezultāti par iespējamu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu vai darbinieku vardarbību pret bērniem 2025. gadā.

Avots: BAC

BAC BTAD 2025. gadā tika saņemti **17 iesniegumi** (2024. gadā – 7 iesniegumi) **par iespējamu bērnu seksuālu izmantošanu izglītības iestādēs, ārstniecības iestādē vai nometnē**, bet, ņemot vērā, ka BAC kompetencē nav izvērtēt, vai ir noticis vai nav noticis noziedzīgs nodarījums un/vai likumpārkāpums šādās situācijās, jebkura informācija par iespējamu noziedzīgu nodarījumu un/vai likumpārkāpumu, tai skaitā informācija par iespējamu seksuālo vardarbību pret bērnu, bērna seksuālu izmantošanu tika pārsūtīta izvērtēšanai VP.

2025. gadā BAC BTAD saņemtie iesniegumi:

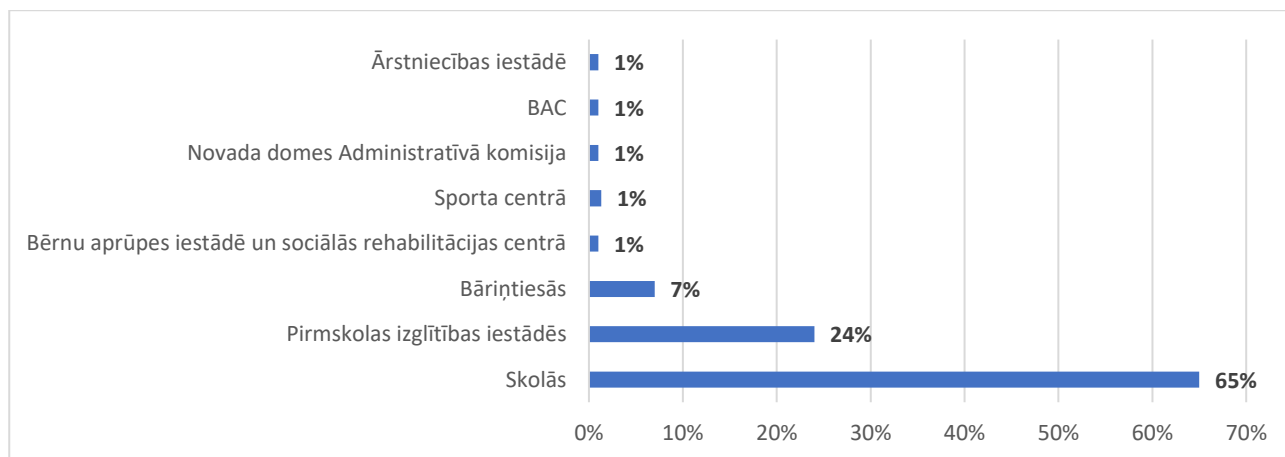
- ✓ 6 iesniegumi par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksuālu izmantošanu skolās.
- ✓ 1 iesniegums par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksuālu izmantošanu nometnē.
- ✓ 2 iesniegumi par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksuālu izmantošanu pirmskolas izglītības iestādē.

- ✓ 1 iesniegums par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksuālu izmantošanu krīzes centrā (jauniešu un ģimeņu sociālā atbalsta centrā).
- ✓ 1 iesniegums par iespējamu vienaudžu savstarpēju seksuālu izmantošanu ārstniecības iestādē.
- ✓ 6 iesniegumi par iespējamu izglītības iestādes (skola) darbinieka seksualizētu uzvedību un/vai seksuālu izglītojamā izmantošanu.

Saskaņā ar BTAL 88. panta pirmo daļu 2025. gadā par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem BAC BTAD amatpersonām 156 gadījumos (2024. gadā – 103) bija jāpieņem lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu vai atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu pret valsts un pašvaldību institūciju amatpersonām vai darbiniekiem:

- ✓ skolās – 102 (89 vispārizglītojošajās skolās, 5 sporta skolās, 5 mūzikas un mākslas skolās, 3 pamatskolās-attīstības centros);
- ✓ pirmsskolas izglītības iestādēs – 37;
- ✓ bāriņtiesās – 11;
- ✓ bērnu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestādēs – 2;
- ✓ sporta centrā – 1;
- ✓ novada domes Administratīvajā komisijā – 1;
- ✓ BAC – 1;
- ✓ ārstniecības iestādē – 1. (skat. 26. attēlu).

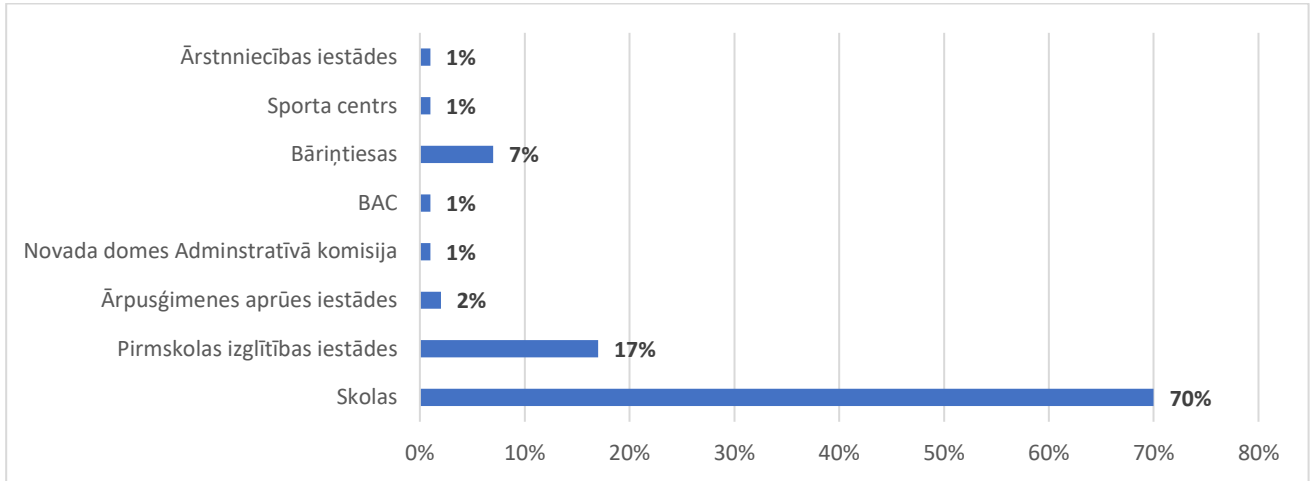
26. attēls. BAC BTAD pieņemtie lēmumi par administratīvās pārkāpuma procesa uzsākšanu vai atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu 2025. gadā.

Avots: BAC

2025. gadā **100** gadījumos tika pieņemts lēmums atteikt uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu saskaņā ar AAL 119. panta pirmās daļas 1. punktu, no tiem skolās – 70, pirmsskolas izglītības iestādēs – 17, ārpusģimenes aprūpes iestādēs – 2, bāriņtiesās – 7, ārstniecības iestādēs – 1, BAC -1, Novada domes Administratīvajā komisijā -1 un sporta centrā - 1. (skat. 27. attēlu).

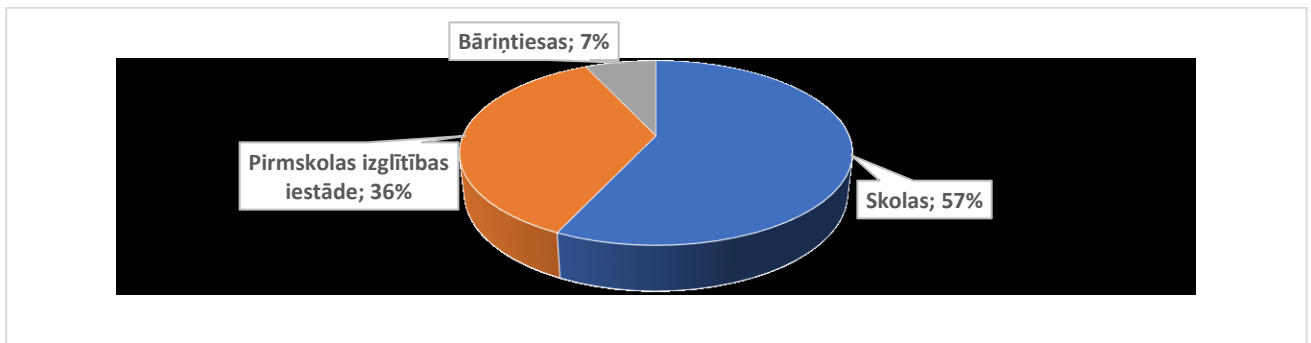
27. attēls. BAC BTAD pieņemtie lēmumi par atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu 2025. gadā.

Avots: BAC

Tika pieņemti 56 lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu, no tiem skolās – 32, pirmskolas izglītības iestādēs – 20, bāriņtiesās – 4. (skat. 28.attēlu).

28. attēls. BAC BTAD pieņemtie lēmumi par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu 2025. gadā.

Avots: BAC

Uz pārskata sagatavošanas brīdi 7 lietas vēl atradās izskatīšanā (uzsāktas):

- ✓ 1 pirmskolas izglītības iestādē,
- ✓ 6 skolās (5 vispārīzglītojošajās skolās, 1 pamatskolā-attīstības centrā).

Izskatīšanā esošās 7 lietas ierosinātas par šādiem iespējamiem pārkāpumiem:

- ✓ 1 par emocionālu vardarbību,
- ✓ 5 par fizisku vardarbību,
- ✓ 1 par fizisku un emocionālu vardarbību.

No 49 lietām 20 lietās tika pieņemti lēmums par administratīvā pārkāpuma procesa izbeigšanu, no tām skolās – 11, pirmskolas izglītības iestādēs – 5, bāriņtiesās – 4. Izbeigtie procesi bija uzsākti:

- ✓ 10 – par fizisku vardarbību;
- ✓ 9 – par emocionālu vardarbību;
- ✓ 1 – par fizisku un emocionālu vardarbību.

29 lietās tika pieņemts lēmums pārkāpumu izdarījušajai personai piemērot sodu – brīdinājumu (16) vai naudas sodu (13) saskaņā ar BTAL 81. pantu (skat. 23. tabulu), no tiem:

Skolās – 15 gadījumi:

- no uzsāktajām administratīvo pārkāpumu lietām 10 gadījumos skolas darbiniekiem izteikts brīdinājums (2 – par emocionālu vardarbību pret izglītojamo, 7 – par fizisku vardarbību pret izglītojamo, 1 par fizisku un emocionālu vardarbību pret izglītojamo).

- 5 gadījumos skolas darbiniekiem piemērots naudas sods (3 par fizisku vardarbību pret izglītojamo, 1 par emocionālu vardarbību pret izglītojamo, 1 par fizisku un emocionālu vardarbību pret izglītojamo).

Pirmsskolas izglītības iestādēs – 14 gadījumi:

- no uzsāktajām administratīvo pārkāpumu lietām 6 gadījumos pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekiem izteikts brīdinājums (5 par fizisku vardarbību pret izglītojamo, 1 par fizisku un emocionālu vardarbību pret izglītojamo).
- 8 gadījumos pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekam piemērots naudas sods (7 par fizisku vardarbību pret izglītojamo un 1 par fizisku un emocionālu vardarbību pret izglītojamo).

23. tabula. BAC BTAD administratīvā pārkāpuma lietas 2025. gadā.

Brīdinājums	Naudas sods
16	13
10 – skolas darbiniekiem (2– emocionāla vardarbība, 7– fiziska vardarbība, 1- fiziskā un emocionālā vardarbība) 6– pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekam (5– fiziska vardarbība, 1- fiziskā un emocionālā vardarbība)	5 – skolas darbiniekiem (1 – emocionālā vardarbība, 3– fiziska vardarbība, 1 – fiziskā un emocionālā vardarbība) 8 – pirmsskolas izglītības iestādes darbiniekam (7 - fiziska vardarbība, 1 – fiziska un emocionāla vardarbība)

Avots: BAC

2025. gadā visvairāk administratīvā pārkāpuma lietu, kurās bija jāpieņem lēmums par lietvedības uzsākšanu vai atteikumu uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu, bija Rīgā – 52, Ogres novadā – 9, Rēzeknē -8, Tukuma novadā – 8, tiem seko Talsu novads, Liepāja, Dobeles novads ar 6 lēmumiem (skat. 24. tabulu).

24. tabula. BAC administratīvo pārkāpuma lietu skaits pilsētās/novados 2025. gadā.

Vieta	Lietu skaits	Vieta	Lietu skaits
Rīga	52	Ventspils	4
Jelgava	4	Jēkabpils novads	2
Talsu novads	7	Ogres novads	9
Smiltenes novads	1	Ogre	5
Mārupes novads	2	Jūrmala	2
Madonas novads	3	Ludza	1
Tukuma novads	8	Olaines novads	2
Jelgavas novads	3	Liepāja	6
Saulkrastu novads	1	Aizkraukles novads	4
Rēzekne	8	Siguldas novads	1
Saldus novads	1	Jēkabpils	5
Dobeles novads	6	Limbažu novads	1
Augšdaugavas novads	1	Bauskas novads	2
Ķekavas novads	4	Dienvidkurzemes novads	1
Alūksnes novads	1	Balvu novads	2
Cēsu novads	2	Daugavpils	1
Gulbenes novads	2	Valmieras novads	2

Avots: BAC

BAC **Uzticības tālrunis 116111** sniedz operatīvu psiholoģisko palīdzību un atbalstu bērniem krīzes situācijās (nelaimes gadījumos, vardarbīgos konfliktos, noziedzīgos nodarījumos, iespējamās pašnāvības vai nāves gadījumos), kas būtiski izmaina psiholoģisko klimatu un nav pārvaramas ar esošajiem resursiem, un kuru rezultātā izsauc ātro medicīnisko palīdzību vai policiju.

BAC Uzticības tālrunis 2025. gadā **saņēma 12 890 zvanus**, no tiem 859 par emocionālu vardarbību (2023. g. – 808, 2024. g. - 819), 265 zvanu par fizisku vardarbību (2024.g. -223, 2023. g. – 209) un 71 zvanu par seksuālu vardarbību (2024.g. – 43, 2023. g. - 42) (skat. 25. tabulu).

25. tabula. Uz BAC uzticības tālruni saņemto zvanu par bērnu tiesību pārkāpumiem skaits 2023., 2024. un 2025. gadā.

Par emocionālu vardarbību			
	2023	2024	2025
Izglītības iestādē (no vienaudžu, pedagogu puses)	256	265	286
Aprūpes iestādē (vienaudžu, iestādes darbinieku puses)	1	12	5
Ģimenē (no vecāku, vecvecāku, patēva/pamātes, brāļu/māsu, citu radnieku puses)	551	542	568
Par fizisku vardarbību			
Izglītības iestādē (no vienaudžu, pedagogu puses)	87	101	128
Aprūpes iestādē (vienaudžu, iestādes darbinieku puses)	4	6	0
Ģimenē (no vecāku, vecvecāku, patēva/pamātes, brāļu/māsu, citu radnieku puses)	118	116	137
Par seksuālu vardarbību			
Izglītības iestādē (no vienaudžu, pedagogu puses)	9	16	21
Aprūpes iestādē (vienaudžu, iestādes darbinieku puses)	-	-	-
Ģimenē (no vecāku, vecvecāku, patēva/pamātes, brāļu/māsu, citu radnieku puses)	33	27	50
Par mobingu			
Izglītības, aprūpes iestādē	131	52	61
Par pamešanu novārtā			
Ģimenē	316	322	254

Avots: BAC

BAC **Krīzes intervences komanda** ir speciāli apmācīta profesionāļu grupa psiholoģiskās palīdzības sniegšanai krīzes situācijās. Tā var sniegt operatīvu psiholoģisko palīdzību īpaši smagu negadījumu vai traģēdiju reizēs.

2025. gadā BAC Krīzes intervences komandai bijusi iesaiste 28 krīzes gadījumos (visbiežāk saistīti ar bērna nāvi, bērna pašnāvību, jaunieša nogalināšanu, vardarbīgu konfliktsituāciju, kur cietusi skolotāja, vienaudžu smagu vardarbību izglītības iestādē u.c.), no kuriem 12 gadījumos bijusi nepieciešamība sniegt palīdzību – tika uzsākts darbs klātienē izglītības iestādē, no tiem 11 gadījumos BAC telpās.

Kopumā 2025. gadā sniegta psiholoģiska palīdzība 124 bērniem, 19 speciālistiem, 137 pedagogiem un 58 vecākiem.

Latvijā kopš 2023. decembra ir uzsākta **starpinstitucionālās sadarbības programma “Bērna māja”**. “Bērna māja” ir starptautiski atzīts vadošais starpdisciplinārās un starpinstitucionālās sadarbības modelis bērniem, kuri cietuši no vardarbības vai ir tās liecinieki. Šāds modelis garantē ikvienam bērnam koordinētu un efektīvu institūciju sadarbību un atbalstu, lai novērstu bērna atkārtotu emocionālu traumēšanu laikā, kamēr tiek noskaidrota informācija saistībā ar notikušo vardarbību. Rūpēs par bērna labāko interešu nodrošināšanu kopā strādā mediķi, psihologi, tiesībsargājošo institūciju un sociālās jomas profesionāļi.

2025. gadā “Bērna mājas” programmā uzņemti 258 bērni. Kopā veiktas 247 nopratināšanas, kuru ietvaros tika nopratināti 240 bērni (no tiem 7 bērniem notika atkārtota nopratināšana) (81 zēns, 159 meitenes). Tika veiktas 33 tiesu medicīniskās ekspertīzes un 103 tiesu psiholoģiskās ekspertīzes.

2.3. Negadījumos un interneta vidē cietušie bērni

VP un VUGD statistikas dati par ceļu satiksmē un no citiem negadījumiem cietušajiem bērniem (skat. 26. tabulu), liecina par problēmas aktualitāti. Lai gan 2025. gadā ceļu satiksmes negadījumos cietušo bērnu skaita rādītāji ir nedaudz samazinājušies, ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo bērnu skaits būtiski nav mainījies.

26. tabula. Negadījumos cietušo bērnu skaits 2023., 2024 un 2025. gadā.

	2023.	2024	2025
Ugunsgrēkos cietuši bērni	10	21	9
Ugunsgrēkos bojā gājuši bērni	2	0	1
Izceltie bojāgājušie bērni no ūdenstilpnēm (iespējams noslīkušie)²⁰	2	2	2
Ceļu satiksmes negadījumos cietuši bērni	703	653	593
Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājuši bērni	10	9	10
KOPĀ	727	685	615

Avots: VP un VUGD sniegtā informācija

Analizējot ceļu satiksmes negadījumos cietušo bērnu skaitu vecuma grupās, secināms, ka 2025. gadā visvairāk cietušo bērnu ir vecumā līdz 14 gadiem, kuri bija pasažieri. (skat. 27. tabulu). Bērni vecumā no 15 - 16 gadiem vienlīdz cietuši gan kā velosipēdisti, gan kā pasažieri.

Analizējot ceļu satiksmes negadījumos cietušo bērnu skaitu pa vecuma grupām, konstatējams, ka 2025. gadā visaugstākais cietušo bērnu skaits bija vecuma grupā līdz 14 gadiem. Šajā vecuma grupā bērni visbiežāk cietuši, atrodoties pasažiera statusā (skat. 27. tabulu).

Savukārt bērni vecumā no 15 līdz 16 gadiem ceļu satiksmes negadījumos cietuši salīdzinoši līdzvērtīgi kā pasažieri, gājēji, velosipēdu un mopēdu vadītāji, kas norāda uz samērā vienmērīgu riska sadalījumu starp pārvietošanas veidiem šajā vecuma grupā.

27. tabula. CSN cietušo un bojā gājušo bērnu skaits vecuma grupās 2023., 2024. un 2025. gadā.

Bērnu vecums	Cietušo bērnu skaits			Bojā gājušo skaits		
	2023. gads	2024. gads	2025. gads	2023. gads	2024. gads	2025. gads
0 – 14 g.v., no tiem:	485	457	403	4	3	7
Velosipēdisti (un mopēdisti)	109	103	80	2	0	0
Gājēji	123	123	90	2	0	1
Pasažieri	215	194	215	0	3	3
Vadītāji	9	7	6	0	0	1
Cits/elektroskrejritenis	30	30	11	0	0	0
15 – 16 g.v., no tiem:	146	124	118	3	3	1
Velosipēdisti (un mopēdisti)	49	37	44(21+23)	0	0	0

²⁰ Iekļauti tikai tie gadījumi, kad izcelti no ūdenstilpnēm, iesaistot VUGD2

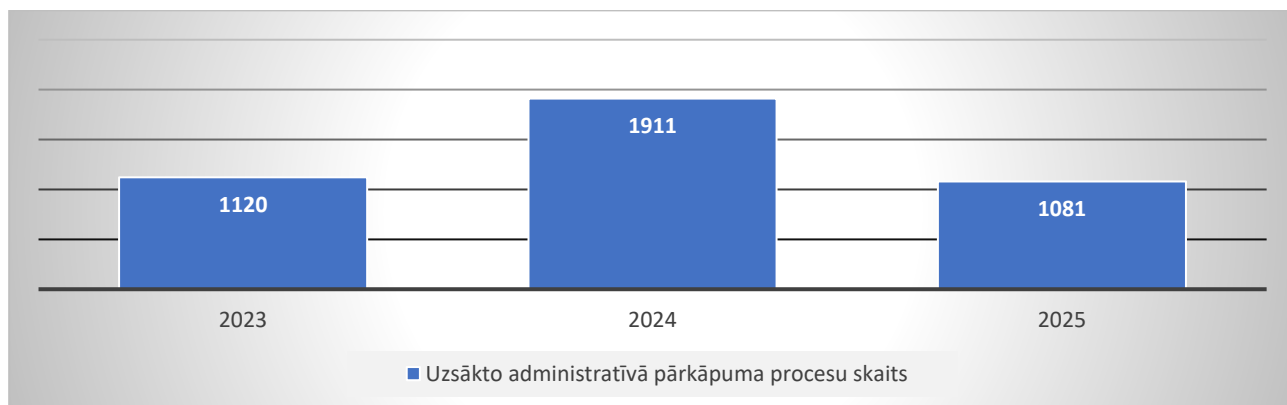
Gājēji	21	19	27	1	0	0
Pasažieri	47	38	28	1	2	1
Vadītāji	14	12	7	1	1	0
Cits/elektroskrejritenis	16	16	12	0	0	0
Nenoskaidrots	0	2	0	0	0	0
17 g.v. ,no tiem:	72	72	72	3	3	2
Velosipēdisti (un mopēdisti)	14	22	13	0	1	0
Gājēji	9	12	9	0	0	0
Pasažieri	24	11	31	1	1	2
Vadītāji	14	15	11	1	1	0
Cits/elektroskrejritenis	12	10	7	1	0	0
Nenoskaidrots	0	2	1	0	0	0
Kopā (0 – 17 g.v.):	703	653	593	10	9	10

Avots: VP

Galvenie iemesli ceļu satiksmes negadījumiem ir gājēju vai velobraucēju pārvietošanās pa ceļu bez atstarotāja vai apgērba ar atstarojošiem elementiem, nepareiza pārvietošanās pa ceļu – pa nepareizo ceļa pusi vai pat pa ceļa vidu, ko izdara paši nepilngadīgie.

To, ka bērni paši pakļauj sevi riskam, neievērojot ceļu satiksmes noteikumus, liecina arī pret nepilngadīgajiem par pārkāpumiem ceļu satiksmē uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits (skat. 30. attēlu).

30. attēls. Par pārkāpumiem ceļu satiksmes drošības jomā uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu skaits nepilngadīgajiem 2023., 2024. un 2025. gadā.

Avots: IeM IC (VP)

Ceļu satiksmes drošības prasību pārkāpumu rezultātā bērni nereti kļūst par ceļu satiksmes negadījumos cietušām personām, kas tieši saistīts ar pieaugušo bezatbildīgu un nolaidīgu rīcību. Visbiežāk šādi pārkāpumi izpaužas kā bērnu pārvadāšanai paredzēto drošības līdzekļu nelietošana, transportlīdzekļa vadītāja uzmanības novēršana no ceļu satiksmes situācijas, mobilo ierīču izmantošana transportlīdzekļa vadīšanas laikā, kā arī transportlīdzekļa vadīšana alkohola vai citu apreibinošo vielu ietekmē.

Papildus minētajam bērnu drošību būtiski apdraud agresīva braukšana un ceļa, satiksmes intensitātes vai meteoroloģiskajiem apstākļiem neatbilstoša braukšanas ātruma izvēle.

Attīstoties informācijas tehnoloģijām un interneta pakalpojumiem, aktuāla problēma pasaulē un arī Latvijā ir pārkāpumi interneta vidē, kas ar katru gadu pieaug. Jāatzīmē, ka interneta vides monitoringa rezultātā joprojām tiek konstatēts liels skaits interneta lietotāju, kuri ir iesaistīti bērnu seksuālās izmantošanas materiālu aprītē.

LIA “Net-Safe” Latvija Drošāka interneta centra apkopotā statistika par pārkāpumiem internetā (skat. 28. tabulu) liecina par ziņojumu skaita samazināšanos 2025. gadā saņemti 1360 ziņojumi par nelegālu, kaitīgu interneta lietošanu un problēmsituācijām interneta vidē.

28. tabula. Elektroniskās ziņojumu līnijas par pārkāpumiem internetā statistika no 2023., 2024. un 2025. gadā.²¹

	2023	2024	2025
Erotisks/pornogrāfisks saturs bez izvietotiem brīdinājumiem	37	78	32
Pedofilija/ bērnu seksuālās izmantošanas saturoši materiāli	986	11 816	629
Vardarbīga rakstura materiāli	15	23	7
Cieņas/goda aizskaršana	92	106	72
Naida kurināšana/ rasisms	37	45	29
Finanšu krāpniecība	393	489	328
Konsultācijas/padomi	188	221	166
Citi	172	150	97
KOPĀ:	1920	12 928	1360

Avots: LIA Drošāka interneta centrs

BAC, izmantojot Uzticības tālrūni, 2025. gadā sniedza 871 konsultāciju par interneta drošības jautājumiem, tai skaitā 128 – par emocionālu pazemošanu internetā un 158 – par pazemošanu, izmantojot mobilo lietotni.

Kopš 2022. gada sākumā LIA Drošāka interneta centra interneta vietnē ir pieejams tiešsaistes pašpalīdzības rīks [sos.drossinternets.lv](https://drossinternets.lv), kas ļauj noskaidrot, cik droša ir bērna draudzība internetā, uzzināt, kā atpazīt pavadināšanas gadījumus, kā rīkoties un kur meklēt palīdzību.

2025. gadā savu draudzību internetā ir pārbaudījuši 328 bērni vecumā no 8 -17 gadiem. Bērnu sniegtās atbildes (skat. 29. tabulu) liecina, ka vairāk nekā 20% jeb vairāk nekā 65 bērnu ir cietuši no pavadināšanas internetā.

29. tabula. Bērnu sniegtās atbildes pašpalīdzības rīkā sos.drossinternets.lv.

	2023. gads	2024. gads	2025. gads
Jautājums	Apstiprinoša atbilde “Jā”		
Vai «draugs» sūtīja tev ko tādu, kas lika izjust bailes, kaunu, apjukumu?	28%	24%	26%
Vai «draugs» sarunājās ar tevi par intīmām ķermeņa daļām?	33%	23%	26%
Vai «draugs» mēģināja tevi pierunāt vai piespieda fotografēt vai filmēt sevi kailu?	20%	18%	18%
Vai tu nofotografēji, nofilmēji sevi kailu?	65%	60%	61%
Vai «draugs» nosūtīja tev foto, video vai saiti, kur redzams kails pieaugušais vai viņa intīmās ķermeņa daļas?	23%	19%	23%
Vai «draugs» nosūtīja tev foto, video vai saiti, kur redzams kails bērns vai viņa intīmās ķermeņa daļas?	13%	12%	14%
Vai «draugs» lika paturēt noslēpumā savu saziņu ar viņu?	25%	26%	26%
Vai «draugs» tev solīja naudu vai dāvanas, ja darīsi, ko viņš vēlas?	19%	19%	19%
Vai «draugs» tev draudēja nodarīt pāri, ja darīsi, ko viņš vēlas?	18%	16%	17%

Avots: LIA Drošāka interneta centrs

²¹ PIEEJAMS: [HTTPS://DROSSINTERNETS.LV/LV/INFO/ZINOJUMU-STATISTIKA](https://drossinternets.lv/lv/info/zinojumu-statistika)

Vienlaikus Drossinternets.lv novērojumi rāda, ka arvien jaunāki bērni arvien biežāk saskaras ar pornogrāfiska satura materiāliem, kā rezultātā viņi atdarina redzēto, sevi fotografējot un filmējot, un izplatot šādu materiālu starp vienaudžiem.

Tāpat arī emocionālas vardarbības risks starp vienaudžiem nav mazinājies, bērni veido viltus kontus sociālajos tīklos un tur publicē savus vienaudžus pazemojošus foto attēlus, video vai komentārus.

2025.gadā tika novērota mākslīgā intelekta (MI) rīku izmantošana nepilngadīgo kailfoto radīšanai. Jaunieši ar MI rīku palīdzību izveidoja pornogrāfiskus attēlus ar savu vienaudžu seju un publicēja tos internetā.

2.4. Valsts kompensācijas nepilngadīgajiem

Tiesu administrācija ir atbildīgā iestāde par valsts kompensācijas izmaksāšanu likumā “Par valsts kompensāciju cietušajiem” noteiktajos gadījumos un kārtībā.

Valsts kompensāciju var saņemt persona, kura atzīta par cietušo kriminālprocesā, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā iestājusies personas nāve, cietušajiem nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi, aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu.

Nepilngadīgā cietušā tiesības uz valsts kompensāciju realizē tā pārstāvji un ik gadu Tiesu administrācijā ar valsts kompensācijas pieprasījumiem vēršas nepilngadīgo pārstāvji, lai saņemtu valsts kompensāciju par noziedzīgos nodarījumos izdarītajām prettiesiskajām darbībām pret nepilngadīgajiem.

2025. gadā ar valsts kompensācijas pieprasījumiem valsts kompensācijas saņemšanai nepilngadīgajiem vērsušās 236 personas, kas ir nedaudz vairāk nekā ceturtda daļa no kopējā valsts kompensācijas pieprasījumu skaita. No tiem valsts kompensācijas izmaksātas 293²² nepilngadīgajiem cietušajiem, atteikums izmaksāt valsts kompensāciju – 30 nepilngadīgajiem cietušajiem (skat. 30. tabulu).

30. tabula. Pieņemto lēmumu “Par valsts kompensāciju” skaits pēc sekām un izmaksātā kopsumma

SEKAS	2023. gads		2024. gads		2025. gads	
	SKAITS	SUMMA	SKAITS	SUMMA	SKAITS	SUMMA
personas nāve	6	7 336,66	8	10 708,34	7	8 250
aizskarta tikumība vai dzimumneaizskaramība	186	952 270	177	1 193 420	262	1 564 860
cilvēku tirdzniecība	1	2 250	0	0	0	0
smagi miesas bojājumi	4	10 620	3	8 390	4	13 140
vidēja smaguma miesas bojājumi	13	25 690	17	38 990	20	53 240
HIV, B vai C hepatīts	0	0	0	0	0	0

Avots: Tiesu administrācija

Vairāku gadu garumā dominējošie noziedzīgie nodarījumi, par kuriem tiek izmaksāta valsts kompensācija, ir noziedzīgi nodarījumi pret nepilngadīgo tikumību un dzimumneaizskaramību.

²² Pieņemto lēmumu skaits ir lielāks nekā valsts kompensācijas pieprasījumu skaits sakarā ar papildu pieprasīto/saņemto informāciju lietās, kurās pieprasījumi saņemti pirms 2025. gada 1. janvāra

2.5. Valsts nodrošinātā juridiskā palīdzība nepilngadīgajiem

KPL paredz, ka katram nepilngadīgajam un viņa pārstāvim kriminālprocesa ietvaros ir tiesības uz juridisko palīdzību.

Atbilstoši KPL 108. panta piektajai un sestajai daļai juridiskās palīdzības sniegšana nepilngadīgajam cietušajam un nepilngadīgā cietušā pārstāvim ir obligāta kriminālprocesā par noziedzīgu nodarījumu, kas saistīts ar vardarbību, ko nodarījusi persona, no kuras nepilngadīgais cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs, vai par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību vai dzimumneaizskaramību. Ja nepilngadīgais cietušais vai viņa pārstāvis nav noslēdzis vienošanos ar zvērinātu advokātu par juridiskās palīdzības sniegšanu, iepriekš paredzētajā gadījumā kriminālprocesa virzītājs pieņem lēmumu par zvērināta advokāta kā juridiskās palīdzības sniedzēja uzaicināšanu KPL 104. panta sestajā daļā paredzētajā kārtībā, kas savukārt nosaka, ka, saņemot kriminālprocesa virzītāja pieprasījumu, zvērinātu advokātu vecākais norīko konkrētu zvērinātu advokātu un paziņo kriminālprocesa virzītājam par tā piedalīšanos kriminālprocesā.

KPL 108. panta 5.¹ daļa noteic, ja kriminālprocesā nav nodrošināta tiesību un interešu aizsardzība vai cietušais vai viņa pārstāvis izsaka lūgumu kriminālprocesa virzītājam, kriminālprocesa virzītājs pieņem lēmumu, ka kriminālprocesā piedalās zvērināts advokāts īpaši aizsargājamam cietušajam, tajā skaitā nepilngadīgajam, kā juridiskās palīdzības sniedzējs.

Tāpat atbilstoši KPL 83. panta pirmās daļas 1. punktam aizstāvja piedalīšanās ir obligāta kriminālprocesā, ja tiesības uz aizstāvību ir nepilngadīgai personai. KPL 80. panta trešā un ceturtā daļa nosaka, ja persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vai cita persona tās interesēs nav noslēgusi vienošanos par aizstāvību, bet aizstāvja piedalīšanās ir obligāta, kriminālprocesa virzītājs paziņo zvērinātu advokātu vecākajam par nepieciešamību nodrošināt aizstāvja piedalīšanos kriminālprocesā. Zvērinātu advokātu vecākais paziņo kriminālprocesa virzītājam par konkrētā advokāta piedalīšanos kriminālprocesā.

Tiesu administrācija apsaimnieko līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātajai juridiskajai palīdzībai.²³

Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1493 “Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzināmajiem izdevumiem un to izmaksas kārtību” noteic valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības veidus, apjomu, samaksas apmēru un ar juridiskā palīdzības sniegšanu saistītos atlīdzināmos izdevumus, to apmēru un izmaksas kārtību.

2025. gadā Tiesu administrācijā saņemti kopā 18 649 paziņojumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sniegšanu kriminālprocesos, kuros nodrošināta juridiskās palīdzības sniegšana tai skaitā arī nepilngadīgajiem, un kopējie izmaksātie līdzekļi veido 1 985 780,89 *euro*.

²³ Ministru kabineta 2022. gada 20. septembra noteikumi Nr. 585 “Tiesu administrācijas nolikums”

3. Preventīvie pasākumi

3.1. VP veiktie preventīvie pasākumi

Nepilngadīgo noziedzības novēršanas un aizsardzības jomā VP turpināja darbu vispārējās un individuālās prevencijas virzienos.

VP savas kompetences ietvaros ir izstrādājusi un īsteno programmu “Skolu drošība” (turpmāk – Programmu), kas ietver četrus metodiskos virzienus skolas vides uzlabošanai. Programmas ietvaros iespējams integrēt arī rīcības, kas īpaši vērstas uz atkarību izraisošo vielu izplatības novēršanu izglītības iestādēs.

Programmas ietvaros tiek īstenoti šādi pasākumi:

1. Drošības izvērtējums izglītības iestādē – drošības izvērtējums ietver gan fiziskās vides, gan izglītības iestādē izveidoto kārtības noteikumu, gan “mikroklimata”, gan izglītības iestādē reģistrēto incidentu un pārkāpumu, kā arī riska informācijas aprites novērtējumu. Noslēdzoties visaptverošajam novērtējumam, tiek sagatavoti ieteikumi izglītības iestādes drošības pilnveidei.
  2. Drošības vēstnešu programma - pedagogiem un izglītības iestādes personālam ir jābūt spējīgiem savlaicīgi identificēt riska situācijas un jābūt praktiskām zināšanām par rīcību šādās situācijās. Savukārt izglītības iestādes direktoram ir nepieciešamas zināšanas par drošības sistēmas izveides pamatiem un principiem, lai spētu efektīvi nodrošināt drošību izglītības iestādē un vadīt tās uzturēšanu.
  3. Reidi - preventīvi kontroles pasākumi (reidi) tiek organizēti izglītības iestādēs, pamatojoties uz saņemto informāciju no izglītības iestādēm, vecākiem vai skolēniem. Preventīvus kontroles pasākumus veic ne tikai izglītības iestādēs, bet arī pilsētas vai novada teritorijā, nepilngadīgo pulcēšanās vietās, kā arī alkoholisko dzērienu un cigarešu tirdzniecības vietās.
  4. Skolēnu informēšana - preventīvās izglītojošās drošības nodarbībās izglītības iestāžu izglītojamie tiek informēti par dažādām drošības tēmām, piemēram, par ceļu satiksmes drošību, vardarbību u.c.
- Preventīvo pasākumu īstenošana norāda uz kompleksu pieeju prevencijai, apvienojot izglītojošos, uzraudzības un kontroles pasākumus.

Informācija par VP veiktajiem preventīvajiem pasākumiem 2025. gadā

2025. gada 12 mēnešos VP nepilngadīgo prevencijas jomā īstenoja 9057 pasākumus. Prevencijas amatpersonas aktīvi veica pārrunas ar vispārējās izglītības iestāžu personālu, lai izvērtētu vai pastāv drošības riski izglītības iestādē. Veiktas 619 pārrunas par drošības riskiem iestādē, kā arī uzsākti 48 izglītības iestādes drošības riska izvērtējumi, no tiem 29 - pabeigti.

Būtisku pasākumu skaitu 2025. gada 12 mēnešos veido 338 preventīvie reidi izglītības iestādēs ar kinologu (narkotisko un psihotropu vielu kontroles un pieejamības ierobežošanas pasākumi) un 1385 kontroles pasākumi tirdzniecības vietās – kontrolpirkumi (nepilngadīgajiem neatļautu preču tirdzniecības kontrole).

Papildus vispārīgajiem preventīvajiem pasākumiem VP veica arī individuālas pārrunas ar konkrētām nepilngadīgām personām. Kopumā atskaites periodā tika veiktas 2190 individuālas pārrunas, kas veido 24,18 % no visām realizētajām preventīvajām aktivitātēm nepilngadīgo jomā. No visām VP veiktajām preventīvajām aktivitātēm 14,87% veido nodarbības nepilngadīgajiem par dažādām drošības tēmām (skat. 31. tabulu).

31. tabula. VP veikto preventīvo pasākumu skaits 2025. gadā

Preventīvo pasākumu veidi	skaits	%
Kopā:	9057	100%
t.sk. veikti drošības izvērtējumi izglītības iestādēs (<i>uzsākti - procesā, uzsākti - pabeigti</i>)	48	0,53%
t.sk. vispārizglītojošo izglītības iestāžu skaits ar kurām veiktas pārrunas par drošības riskiem	619	6,83%
t.sk. izglītības iestādes personāla apmācība	197	2,18%
t.sk. piedalīšanās vecāku sapulcēs	79	0,87%
t.sk. organizētie reidi un dalība reidos (<i>izglītības iestādē ar kinologu</i>)	338	3,73%
t.sk. organizētas vai dalība starpinstitūciju un sadarbības sanāksmēs (<i>par individuālām nepilngadīgām personām un uzraudzības un kontroles jomā</i>)	2310	25,5%
t.sk. nodarbības nepilngadīgajiem (<i>ieskaitot Drošības Vēstnešu programmā novadītās nodarbības</i>)	1347	14,87%
t.sk. individuālās pārrunas	2190	24,18%
t.sk. piedalīšanās publiskos pasākumos	544	6%
t.sk. veiktie kontrolpirkumi tirdzniecības vietās	1385	15,3%

Informācija par VP organizētajām preventīvajām kampaņām, informatīvajām akcijām, projektiem u.c.

VP Drošības vēstnešu programma

VP kā vienu no prevencijas pamatprogrammām, turpina attīstīt Drošības vēstnešu programmas darbību, kas paredzēta pedagogu un mācību iestāžu pārstāvju iesaistei nepilngadīgo informēšanā par drošības riskiem, kā arī nepieciešamo rīcību drošības risku novēršanai un sevis pasargāšanai. Drošības vēstneši (pedagogi, skolas pārstāvji, atbalsta personāls), iesaistoties (reģistrējoties) programmā, nodrošina dažādu vispārējās prevencijas pasākumu īstenošanu, tostarp nepilngadīgo informēšanu par drošības jautājumiem. Programma ļauj aptvert plašāku mērķauditoriju, izmantojot uzrunas metodes un informācijas nodošanas veidus, tādējādi veicinot lielāku informētību par drošību skolu jaunatnes vidū.

Drošības nodarbības var īstenot jebkurš skolas pārstāvis. Drošības nodarbībās tiek izmantots pašpietiekams interaktīvu materiālu kopums, kas neprasa iepriekšēju papildu sagatavošanos no skolas pārstāvja, kā arī neprasa papildu finanšu līdzekļus tā apgūšanai.

Programmā pieejamās drošības nodarbības:

- Emocionālā vardarbība skolas vidē (1.-3.kl., 4.-6.kl., 7.-9.kl.);
- Emocionālā vardarbība interneta vidē (4.-6.kl., 7.-9.kl.);
- Fiziskā uz emocionālā vardarbība skolas vidē un ārpus skolas vides (4.-6.kl., 7.-9.kl.);
- Riski internetā (1.-3.kl., 4.-6.kl.);
- Ceļu satiksmes drošība (1.-2.kl., 3.-6.kl., 7.-12.kl.);
- Sadarbības partneru izstrādātie noderīgie resursi.

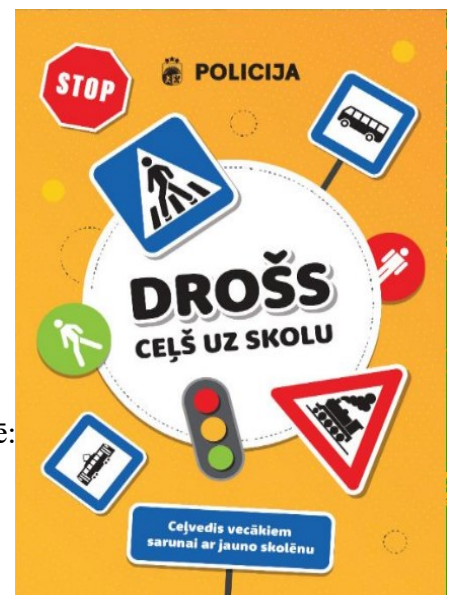
Vairāk par programmu VP prevencijas tīmekļvietnē:
<https://www.manadrosiba.lv/profesionaliem/drosibas-nodarbibas-skoleniem/par-programmu/>

Informatīvais materiāls “Drošs ceļš uz skolu”

Lai veicinātu bērnu drošību, VP Prevencijas vadības birojs ir izstrādājis preventīvu informatīvo materiālu par bērnam drošu ceļu uz izglītības iestādi. Materiāls paredzēts bērnu vecākiem, kuru bērni uzsāk skolas gaitas 1. klasē, ar mērķi palīdzēt vecākiem paaugstināt bērna zināšanas par svarīgākajiem drošības jautājumiem, kā arī sagatavot bērnu rīcībai viņam neierastās situācijās.

Materiāls ir pieejams elektroniski jebkuram interesentam VP oficiālajā tīmekļvietnē www.manadrosiba.lv sadaļā “Pieaugušajiem”, un tā pieejamība tiek aktīvi popularizēta, lai nodrošinātu plašāku informācijas sasniedzamību vecāku un citu interesentu vidū.

Materiāls ir publicēts VP prevencijas tīmekļvietnē:
<https://www.manadrosiba.lv/materiali/dross-cels-uz-skolu-2/?avots=pieaugusajiem>

Informatīvais atbalsts bērnu drošas uzvedības veicināšanai vasaras periodā. Digitālā grāmata “Bērnu drošība vasarā”

Sakarā ar vasaras brīvlaika perioda sākumu un Starptautisko bērnu aizsardzības dienu, kas tiek atzīmēta 1. jūnijā, VP ir izstrādājusi digitālu informatīvu materiālu – digitālo grāmata “Bērnu drošība vasarā”.

Materiāls paredzēts 7-13 gadus vecu bērnu vecākiem (likumiskajiem pārstāvjiem). Informatīvā materiālā mērķis ir aicināt vecākus iepazīties ar tajā ietvertu informāciju un pārrunāt ar bērniem galvenos drošības jautājumus, lai veicinātu bērnu izpratni par drošu uzvedību un iespējamo risku novēršanu vasaras brīvlaikā.

Informatīvajā materiālā apkopotas galvenās drošības tēmas, tostarp, ceļu satiksmes drošība, drošība mājoklī, drošība interneta vidē, drošība sabiedriskās vietās, vardarbības prevencija, atkarību izraisošo vielu lietošanas riski, kā arī atbildīgas rīcības nozīme. Informatīvais materiāls ir izplatīts visām Latvijas vispārējās izglītības iestādēm, aicinot nodrošināt tā pieejamību bērnu vecākiem un veicināt drošības jautājumu pārrunāšanu ģimenēs.

Materiāls arī publicēts VP
prevencijas tīmekļvietnē:

<https://www.manadrosiba.lv/materiali/bernu-drosiba-vasara/?avots=pieaugusajiem> un VP sociālajos tīklos.

Informatīvi preventīva kampaņa bērniem, jauniešiem, vecākiem un speciālistiem, atzīmējot 23. novembri – Eiropas dienu bērnu aizsardzībai no seksuālās vardarbības

Eiropas dienas bērnu aizsardzībai no seksuālās vardarbības ietvaros VP pastiprināti pievērta uzmanību sabiedrībā bieži noklusētai, bet būtiskai problēmai – gadījumiem, kad dzimumnoziegumus pret bērniem izdara nepilngadīgas personas.

Lai bērns nekļūtu ne par cietušo, ne par pāridarītāju, būtiska nozīme ir pieaugušo iesaistei. Lai atvieglotu vecākiem bīstamu situāciju atpazīšanu, VP izstrādāja informatīvu materiālu ar praktiskiem ieteikumiem.

Materiāls palīdz izprast, kā noteikt, vai bērns ir kļuvis par cietušo, vai pats izdarījis pārkāpumu, kā arī sniedz norādes par rīcību un gadījumiem, kad nekavējoties jāvērsas policijā. Izglītojošais

Bērns var nodarīt pāri bērnam
PAR TO IR JĀRUNĀ

**2024. gadā katrā
desmitajā situācijā
bērnam pāri nodarīja
cits bērns**

2024. gadā par cietušām nepilngadīgām personām atzītas 311 personas.
Aptuveni 10% gadījumu nodarījumu izdarījušas nepilngadīgas personas.

POLICIJA

materiāls pieejams vietnē: <https://www.manadrosiba.lv/materiali/seksuala-vardarbiba-berns-var-ciest-ari-no-berna/?avots=pieaugusajiem>

Sabiedrības informēšana par drošības jostu lietošanas nozīmi ceļu satiksmē. “Drošības jostu lietošanai ir dzīvības cena”

Reaģējot uz 2025. gada janvārī notikušajiem ceļu satiksmes negadījumiem ar smagām sekām, tostarp gadījumiem, kuros cieta transportlīdzekļu pasažieri un gāja bojā bērni, VP sagatavoja informatīvu atgādināšu vizuālo materiālu “Drošības jostu lietošanai ir dzīvības cena”.

Informatīvais materiāls bija vērsts uz transportlīdzekļu vadītājiem un pasažieriem, uzsverot drošības jostu lietošanas obligātumu un pasažieru pienākumu piesprādzēties.

Materiāls tika izplatīts pašvaldībām, pašvaldību iestādēm, izglītības iestādēm, kā arī komersantiem, kas nodrošina pasažieru pārvadāšanas pakalpojumus, aicinot to izmantot preventīvās informēšanas nolūkos.

Papildus informatīvais materiāls tika izplatīts arī VP komunikācijas kanālos preventīvās satiksmes drošības uzlabošanas ietvaros un pieejams prevencijas tīmekļvietnē:

<https://www.manadrosiba.lv/materiali/drosibas-jostu-lietosanai-ir-dzivibas-cena/?avots=14plus>

Izglītības iestāžu informēšana par VP preventīvās kontroles pasākumiem

Lai veicinātu skolēnu zināšanas un izpratni par VP preventīvās kontroles pasākumu (reidu ar kinologu narkotisko un psihotropo vielu pieejamības ierobežošanai izglītības iestādē) veikšanas kārtību izglītības iestādēs, VP ir sagatavojusi informatīvu materiālu: “Informācija izglītojamiem. Materiāls paredzēts izvietojšanai izglītības iestāžu skolēniem pieejamās vietās.

Izglītības iestāžu pārstāvji ir aicināti, pārrunāt ar izglītojamiem informatīvajā materiālā ietverto informāciju, veicinot izpratni par skolu kā drošu vidi, kā arī sniedzot izglītojamiem zināšanas par viņu tiesībām un pienākumiem VP organizēto preventīvās kontroles pasākumu laikā.

Vienlaikus izglītības iestāžu vadība ir aicināta informēt izglītības iestādes padomi par VP preventīvās kontroles pasākumu organizēšanu, nodrošinot deleģēto vecāku padomes pārstāvju iesaisti lēmumu pieņemšanas procesā.

Materiāls pieejams tīmekļvietnē: <https://www.manadrosiba.lv/materiali/preventivie-kontroles-pasakumi/?avots=materiāli>

Rīcības algoritma un informatīvā materiāla izstrāde izglītības iestādēm zema riska spridzināšanas draudu gadījumiem

VP ir izstrādājusi rīcības algoritmu izglītības iestādēm gadījumiem, kad izglītības iestāžu e-pasta adresēs tiek saņemtas spridzināšanas draudu vēstules, kuras pēc policijas izvērtējama atzītas par zema riska draudiem.

Pamatojoties uz šo algoritmu, tika sagatavots informatīvs materiāls iestāžu vadībai un atbildīgajām personām, nosakot rīcību situācijās, kad policija ir saņēmusi informāciju par spridzināšanas draudu gadījumu un to izvērtējusi kā zema riska.

Izstrādātais informatīvais materiāls gada sākuma nosūtīts izglītības iestādēm izmantošanai praktiskajā darbā.

Rīcība zema riska līmeņa draudu gadījumā

Veicamās darbības

 POLICIJA

www.manadrosiba.lv

Materiāls arī publicēts VP prevencijas tīmekļvietnē:
<https://www.manadrosiba.lv/materiali/riciba-zema-riska-limena-draudu-gadijuma/?avots=materiali>

Latvija jau iepriekš ir veikusi nozīmīgu soli starptautiskajā prevencijas projektā “IWOL”, kur balstoties uz brīvprātības principu, veic dažādas organizācijas un komersanti ar mērķi filtrēt, identificēt un liegt piekļuvi internetā **bērnu seksuālas izmantošanas materiāliem**. “IWOL” projekta ietvaros, ir paredzēts domēnu vārdu bloķēšana Latvijas IP adresu segmentā, kuru saturs ir aizliegts, ir piesaistīti 8 lielākie Latvijas interneta pakalpojumu sniedzēji, proti, Lattelecom (TET), Baltcom, Latnet, Dautkom, LMT, Telia, Telenet un Bite, kuri nosedz vairāk kā 2 miljonus Latvijas abonentu. Kopumā ir bloķēts vairāk kā 6,8 miljoni mēģinājumi piekļūt domēniem, savukārt aizliegto vietņu sarakstā fiksēti vairāk kā 2,5 tūkstoši domēni, kuros tieši tiek izplatīti bērnu seksuālas izmantošanas materiāli.

3.2. IeVP veiktie preventīvie pasākumi

IeVP īstenotie preventīvie pasākumi ir vērsti ne tikai uz darbu ar nepilngadīgajiem, kuri izdarījuši noziedzīgus nodarījumus, bet arī uz pieaugušo notiesāto resocializāciju, kuras mērķis ir novērst atkārtotu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, tostarp noziedzīgus nodarījumus pret bērniem.

2025. gadā resocializācijas plāns tika noformēts ikvienai notiesātajai personai, par pamatu ņemot notiesātās personas risku un vajadzību izvērtējuma individuālos rezultātus. Resocializācijas plānā iekļauti resocializācijas līdzekļi, tostarp izglītošana (iesaistīšana vispārējās un profesionālās izglītības programmās), sabiedriski lietderīga nodarbināšana, sociālo problēmu risināšana, psiholoģiskā palīdzība, resocializācijas programmas (sociālās uzvedības korekcijas programma, motivācijas programma, sociālās rehabilitācijas programma), atkarību mazināšanas pasākumi un brīvā laika aktivitātes, kas veicina notiesātās personas atturēšanos no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas pēc atbrīvošanas.

2025. gadā īpaši apmācīts personāls īstenoja šādas sociālās uzvedības korekcijas programmas:

- "Racionalitāte un resocializācija 2", kuras mērķa grupa ir personas, kurām ir problēmas ar sociālās informācijas apstrādi, kuriem ir atmiņas un uzmanības traucējumi, problēmas ar impulsu kontroli, vāji attīstītas konstruktīvas plānošanas un problēmu risināšanas prasmes, dezorganizēts un antisociāls saskarsmes stils, morāles vērtību trūkums un kuri iesaistās dažādās traucējošās un antisociālās uzvedībās.
- "Domas. Atbildība. Rīcība", kuras mērķa grupa notiesātās personas ar agresīvas uzvedības un dusmu vadīšanas prasmju grūtībām un neprasmī paredzēt savas uzvedības sekas (notikumu attīstību).

Savukārt sadarbībā ar VPD ieslodzījuma vietās tika īstenotas probācijas programmas "Pārmaiņu ceļš" un "Pārmaiņu ceļš 2", kuru mērķa grupa ir personas, kuras izdarījušas noziedzīgus nodarījumus pret tikumību un dzimumneaizskaramību.

Kopumā sociālās uzvedības korekcijas programmās 2025. gadā piedalījās 94 notiesātās personas, no kurām sešas bija Cēsu Audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem notiesātie (programmā "Racionalitāte un resocializācija 2").

Latvijas Sodū izpildes kodeksā ir noteikts regulējums attiecībā uz starpinstitūciju sadarbības sanāksmju organizēšanu. Kriminālsodu izpildes laikā kriminālsodu izpildes iestādes organizē starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, lai iesaistīto institūciju kompetences ietvaros koordinētu pasākumus un aktivitātes ar mērķi mazināt risku, ka notiesātā persona izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu.

2025. gadā kopumā tika organizētas 303 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, no kurām 79 sanāksmes organizētas par notiesātajām personām, kuras izdarījušas noziedzīgus nodarījumus pret tikumību un dzimumneaizskaramību, bet 224 – par notiesātajām personām, kuras izdarījušas citus vardarbīgus noziedzīgus nodarījumus.

2025. gadā starpinstitūciju sadarbības sanāksmes tika organizētas par katru Cēsu Audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem notiesāto un apcietināto. Sanāksmju organizēšanā tika nodrošināta starpinstitucionāla pieeja, tostarp regulāri aicinot piedalīties bāriņtiesu un ārpusģimenes aprūpes iestāžu pārstāvjus.

Lai mazinātu atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risku, kas saistīts ar apreibinošo vielu pārmērīgu lietošanu, Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem 2025. gadā psihologs vadīja nodarbību ciklu pēc Minesotas 12 soļu programmas koncepcijas. Nodarbību cikls tika īstenots divās grupās, un tajā piedalījās 13 ieslodzītie. Savukārt pieaugušajiem notiesātajiem ir iespēja iesaistīties Olaines cietuma Atkarīgo centra atkarības mazināšanas programmā. Papildus tam ieslodzījuma

vietās, tostarp Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem, tiek organizētas arī biedrību "Latvijas Anonīmo alkoholiķu sadraudzības pilnvaroto padome" un "Latvijas Anonīmie narkomāni" sanāksmes.

Cēsu Audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem nodarbināto organizēto pasākumu skaits nepilngadīgajiem notiesātajiem 2025. gadā bija 69 kultūras, informatīvie, mākslas, pašdarbības un sporta pasākumi, kas ir tikai par vienu pasākumu mazāk nekā 2024. gadā, tādējādi saglabājot iepriekšējā gada pasākumu īstenošanas intensitāti. Vienlaikus būtiski pieauga nevalstisko organizāciju iesaiste – tās īstenoja 58 pasākumus, kas ir ievērojami vairāk nekā 2024. gadā, kad tika organizēti 35 pasākumi. Savukārt valsts un pašvaldību iestādes 2025. gadā organizēja 10 pasākumus, saglabājot līdzīgu iesaistes līmeni kā iepriekšējā gadā (2024. gadā – 9 pasākumi).

Brīvprātīgie 2025. gadā Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem organizēja 75 pasākumus, tostarp individuālās atbalsta tikšanās un grupu nodarbības. Pasākumu klāstā ietilpa sporta, šaha, ģitārspēles, mākslas, kā arī video veidošanas un apstrādes nodarbības sadarbībā ar sociālo uzņēmēju, kā arī brīvprātīgo iesaiste Ģimenes dienās, sniedzot atbalstu tiem jauniešiem, kuru ģimenes nepiedalījās Ģimenes un atbalsta dienās.

Biedrība "Bona Fide Latvia" īstenoja Erasmus+ jaunatnes līdzdalības projektu "Kopā būt!", kura ietvaros 2025. gadā kopā ar iestādes audzēkņiem tika realizēti vairāk nekā 40 pasākumi.

3.3. VPD veiktie preventīvie pasākumi

Probācijas programmas ir viens no efektīvākajiem uzraudzības elementiem un palīdz konstruktīvi un strukturēti strādāt ar probācijas klientu domāšanas, attieksmes un uzvedības maiņu. Ar probācijas programmu palīdzību probācijas klientiem tiek sniegta iespēja analizēt dzīves situācijas, to cēloņu un seku sakarības, mazināt domāšanas kļūdas, riskus un veicināt atbildības uzņemšanos, kā arī stiprināt probācijas klienta resursus.

Probācijas programmās iesaista probācijas klientus, kuriem tiek noteikts vidējs, augsts vai ļoti augsts atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks, ir atbilstošs uzraudzības perioda ilgums un nav konstatēti faktori, kas nepieļauj probācijas klienta iesaisti probācijas programmā (piemēram, noteikta veida garīga rakstura un uzvedības traucējumi).

VPD īsteno septiņas sociālās uzvedības korekcijas programmas:

- Cieņpilnu attiecību veidošana;
- Emociju menedžments;
- Motivācija izmaiņām;
- Uzmanību! Gatavību! Starts!;
- AUTOkontrole;
- Pārmaiņu ceļš 1 – darbam sabiedrībā;
- Pārmaiņu ceļš 2 – darbam ieslodzījuma vietās.

VPD īsteno divas sociālās rehabilitācijas programmas:

- Dzīves skola – 2;
- Vienkārši par sarežģīto.

2025. gadā probācijas programmās tika iesaistīti 742 probācijas klienti, no kuriem 9 bija nepilngadīgi (2023. gadā 318 probācijas klienti, no kuriem 11 bija nepilngadīgi, 2024. gadā - 390 probācijas klienti, no kuriem 10 bija nepilngadīgi)

Visbiežāk nepilngadīgie probācijas klienti tiek iesaistīti probācijas programmā "Uzmanību! Gatavību! Starts!", jo minētā probācijas programma ir īpaši jauniešu mērķauditorijai izstrādāta, tāpat nepilngadīgie iesaistīti probācijas programmā "Motivācija izmaiņām", kā arī probācijas

programmā "Dzīves skola 2", kas ir rehabilitācijas programma personām, kuras ir pakļautas sociālās atstumtības riskam un kurām trūkst dažādas pamatprasmes, sociālās prasmes (nepilngadīgā iesaiste šajā probācijas programmā var veicināt viņa iekļaušanos sabiedrībā un kādu grūtību atrisināšanu).

Nepilngadīgo iesaiste citās probācijas programmās ir ierobežota gan programmu specifikas dēļ, gan saistībā ar probācijas programmu grupu komplektēšanu, kad tiek pievērsta īpaša uzmanība, kas būs citi grupas dalībnieki.

Starpinstitūciju sadarbības sanāksmes

Darbā ar nepilngadīgu probācijas klientu VPD organizē starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, kurās piedalās dažādu institūciju pārstāvji un speciālisti, kuri savas kompetences ietvaros bijuši iesaistīti darbā ar nepilngadīgo. VPD starpinstitūciju sadarbības sanāksmes izmanto kā pastāvīgu darba metodi, lai koordinētu probācijas klientam VPD un citu institūciju kompetences ietvaros nodrošināmos pasākumus un mazinātu risku, ka probācijas klients izdara jaunu likumpārkāpumu.

Starpinstitūciju sadarbības sanāksmes ietvaros katra konkrētā situācija tiek skatīta vairākos griezumos: darbs ar nepilngadīgu probācijas klientu, esošie un potenciālie cietušie, iesaistīto institūciju loma (pienākumi) un atbildība darbā ar nepilngadīgo un tā ģimeni, sabiedrības līdzatbildība, kopīga mērķa – mazināt risku, ka nepilngadīgais izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu – sasniegšanai. 2023. gadā VPD organizēja 168 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, kuru ietvaros ir izskatīti nepilngadīgo probācijas klientu gadījumi, 2024. gadā – 247 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes, savukārt 2025. gadā – 289 starpinstitūciju sadarbības sanāksmes.

Atbalsta vajadzību un resursu novērtējums

VPD, īstenojot probācijas novērošanu, darbā ar probācijas klientu kopš 2023. gada 1. janvāra izmanto atbalsta vajadzību un resursu novērtēšanu, pielietojot Amerikas Savienotajās Valstīs speciāli darbā ar bērniem un jauniešiem izstrādātu, pierādījumos balstītu un pētījumos pārbaudītu instrumentu (turpmāk – AVRN instruments). AVRN instrumenta mērķis ir identificēt bērna vai jaunieša dzīvē pastāvošās problēmas un grūtības jeb atbalsta vajadzības, kuras nepieciešams risināt, lai bērns vai jauniešs pēc iespējas sekmīgi spētu funkcionēt ikdienas dzīvē un sabiedrībā, tai skaitā aplūkot arī bērna vai jaunieša aprūpētāja (parasti – vecāku) vajadzības un stiprās puses, kuras ietekmē bērna vai jaunieša dzīvi. Vienlaikus AVRN instruments palīdz saskatīt arī bērna vai jaunieša stiprās puses jeb resursus, kurus iespējams izmantot bērna vai jaunieša pilnvērtīgas attīstības un funkcionēšanas veicināšanai. Pēc novērtējuma veikšanas iegūtos rezultātus VPD izmanto, lai noteiktu nepieciešamās intervences un izvērtētu piesaistītos pakalpojumus.

Vides maiņas principā balstīts risku mazināšanas pakalpojums VPD redzeslokā esošiem bērniem

Kopš 2025. gada marta nodibinājums "Allažu bērnu un ģimenes atbalsta centrs" bērniem vecumā no 11 līdz 17 gadiem, kuriem piemērots audzinoša rakstura piespiedu līdzeklis – probācijas novērošana vai kriminālsods – probācijas uzraudzība, nodrošina vides maiņas principā balstītu risku mazināšanas pakalpojumu (turpmāk – Vides maiņas principā balstīts pakalpojums). Vides maiņas principā balstīts pakalpojums paredz bērna izņemšanu no viņa ierastās vides, nodrošinot bērnam sociālās uzvedības korekcijas un rehabilitācijas pakalpojumus, kas pielāgoti bērna individuālo vajadzību risināšanai, nepārtrauktu diennakts uzraudzību un traumas izpratnē balstītu pieeju bērna aprūpē. Vides maiņas principā balstīts pakalpojums tiek nodrošināts grupā līdz pieciem bērniem un bērns šajā pakalpojumā tiek iesaistīts, ja saņemta bērna un viņa likumiskā pārstāvja piekrišana. 2025. gadā Vides maiņas principā balstītu pakalpojumu saņēma divi bērni.

Biedrības "Laiks Jauniešiem" projekts "Ceļš uz sapratni" (Nr. 4.4.1.1./012)

2024. gada 9. septembrī starp VPD un biedrību "Laiks jauniešiem" tika noslēgts sadarbības memorands, kura viena no galvenajām jomām ir kopīgu sadarbības un attīstības projektu izstrāde un īstenošana bērnu un jauniešu noziedzības prevencijas stiprināšanai.

2025. gada 1. augustā biedrība "Laiks jauniešiem" uzsāka ESF Projekta "Ceļš uz sapratni" īstenošanu, kurā VPD piedalās kā sadarbības partneris. Projekta mērķis ir ar mūsdienīgu un interaktīvu pieeju veicināt labāku komunikāciju un savstarpēju sapratni starp bērniem un jauniešiem, viņu vecākiem un citām iesaistītajām pusēm, tādējādi mazinot sociālās izolācijas riskus un sekmējot veselīgu attiecību veidošanos. Projektā 2025. gadā noritēja aktīvs darbs pie interaktīvas mobilās lietotnes "Vai Tu Saproti?" izstrādes un testēšanas, paralēli nodrošinot mentoru tīklu, individuālās un grupu nodarbības bērniem un jauniešiem, kā arī organizējot praktiskas darbnīcas bērniem un jauniešiem un viņu vecākiem, lai uzlabotu savstarpējās attiecības un komunikācijas prasmes.

3.4. BAC aktivitātes un veiktie preventīvie pasākumi

2025. gadā BAC piedalījies 215 starpinstitūciju sadarbības sanāksmēs starpresoru vienošanās ietvarā ar VPD, VP, IeVP (2015. gada 23. novembrī noslēgta starpresoru vienošanās starp VPD, VP, IeVP un BAC "Par sadarbību atkārtotu noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību izdarīšanas novēršanai").

Sanāksmes organizētas ar mērķi novērst atkārtotu noziegumu izdarīšanu un rūpētos par cietušo interesēm. Starpinstitūciju sadarbības sanāksmes ietvaros katra situācija tiek skatīta vairākos griezumos: darbs ar likumpārkāpēju, esošie un potenciālie cietušie, iesaistīto institūciju loma un atbildība, sabiedrības līdzatbildība.

Iestāžu sadarbība nodrošina, ka vairāku institūciju veiktie pasākumi notiesāto personu potenciālo risku pārvaldīšanā tiek realizēti precīzi, savlaicīgi un efektīvi.

BAC Uzticības tālrūņa īstenošie pasākumi 2025. gadā

2025. gadā radošo darbnīcu programmas izglītības iestāžu pedagogiem "Izglītības iestādes pedagogs un krīze" ietvaros BAC Uzticības tālrūnis īstenoja visaptverošu profesionālās pilnveides programmu, vadot 10 radošās darbnīcas izglītības iestāžu pedagogiem, sociālo dienestu, bāriņtiesu un citiem ikdienā ar jauniešiem strādājošajiem speciālistiem. To mērķis bija stiprināt speciālistu zināšanas un praktiskās iemaņas, lai efektīvi atpazītu, novērtētu un risinātu bērnu un jauniešu psihoemocionālās krīzes, kā arī sadarbotos ar iesaistītajām institūcijām sarežģītu situāciju gadījumā. Kopā dalība radošajās darbnīcās nodrošināta 162 speciālistiem.

Uzticības tālrūņa projekta "SIC Latvia – Latvian Safer Internet Centre V" ietvaros īstenošie pasākumi 2025. gadā:

Projekta "SIC Latvia – Latvian Safer Internet Centre V" ietvaros organizētas 19 radošās darbnīcas "Pozitīvā komunikācija tiešsaistē" bērniem, lai sekmētu bērnu drošību internetā, iecietīgu attiecību veidošanu un uzturēšanu interneta vidē. To laikā sniegta informācija par Uzticības tālrūni, interneta drošības aspektiem – kiberbulingu, ievilināšanu, sekstingu, tika demonstrētas prezentācijas un rīkotas diskusijas par drošu interneta lietošanu.

2025. gada 11. februārī visā pasaulē tika atzīmēta Vispasaules Drošāka interneta diena, kuras ietvaros sabiedrību aicina rūpēties par atbildīgu un drošu interneta lietošanu, īpaši bērnu un jauniešu vidū. No 2025. gada 10. februāra līdz 16. februārim BAC Uzticības tālrūnis rīkoja kampaņu "Es izvēlos runāt". Tās mērķis bija veicināt izpratni par interneta drošību, īpaši pievēršot uzmanību emocionālās vardarbības riskiem tiešsaistē. Kampaņas laikā bērni, pusaudži, vecāki un speciālisti, kas ikdienā strādā ar bērniem, tika aicināti sazināties ar Uzticības tālrūņa speciālistiem, lai saņemtu atbalstu un informāciju par drošību digitālajā vidē. Kampaņas laikā sociālajos medijos tika publicēti video par ievilināšanu (200 000 skatījumu). Vecāki un pedagogi tika mudināti pievērst uzmanību bērnu emocionālajam stāvoklim – ja bērns kļūst noslēgts, izvairās no sarunām vai slēpj savu ierīču ekrānus, tas var liecināt par negatīvu pieredzi interneta vidē. Savlaicīga saruna un atbalsts var palīdzēt risināt radušās problēmas.

Projekta "SIC Latvia – Latvian Safer Internet Centre V" ietvaros 16.05.2025. organizēta konference "DigiDrošs FORUMS: Sociālo tīklu mezglos", kura laikā bērni un pieaugušie tika informēti par aktuālākajām tendencēm droša interneta jautājumos. Ņemot vērā, ka interneta vide un sociālie mediji ir neatņemama ikdienas sastāvdaļa gan pieaugušajiem, gan īpaši jauniešiem, un sniedz neskaitāmas iespējas, bet vienlaikus slēpj arī būtiskus riskus, forumā tika skatīti jautājumi par digitālās vides ietekmi uz bērnu un jauniešu drošību, uzvedību un pašvērtējumu, par risku atpazīšanu un jauniešu kritiskas domāšanas stiprināšanu, kā arī vecāku, pedagogu efektīvāka atbalsta nodrošināšanu bērnam drošākai interneta izmantošanai.

2025. gada 17. oktobrī Jēkabpils tautas namā BAC Uzticības tālrunis aicināja jauniešus un pedagogus piedalīties konferencē "Digitālās drošības diena (3D)". Konference bija veltīta tēmai par bērnu un jauniešu drošību digitālajā vidē, īpašu uzmanību pievēršot jautājumiem par kibermobingu, krāpniecību internetā, sociālo tīklu ietekmi un informācijas ievietošanu internetā. Dalībnieki interaktīvās darbnīcās kopā ar ekspertiem (Papardes zieds, Drošāka interneta centrs, cert.lv) izzināja drošas rīcības principus, praktiski mācījās pasargāt personīgo informāciju un analizēja saziņas kultūru tiešsaistē. Konference sniedza jauniešiem praktiskus padomus un resursus, lai ikdienā drošāk un atbildīgāk izmantotu digitālās tehnoloģijas. Pedagogiem un jaunatnes speciālistiem tika nodrošinātas mācības par krīzes intervenci, vardarbības atpazīšanu un noderīgus resursus darbam ar jauniešiem sarežģītās situācijās, ko nodrošināja BAC Uzticības tālruņa Krīzes intervences komanda.

Decembrī nodrošināts informatīvs audiovizuāls materiāls sociālo mediju vidē "Gultas sarunas 2. sērija" (piecas epizodes, par interneta drošību). Video formāta baneris 2025. gada izskaņā (novembrī un decembrī) tika izvietots visā Latvijā vides reklāmas un digitālās reklāmas formātā.

2025. gadā projekta "SIC Latvia – Latvian Safer Internet Centre V" ietvaros decembrī tika nodrošināta izglītojoša kampaņa bērniem un jauniešiem par interneta drošību. Tās ietvaros kā viena no aktivitātēm 28. novembrī bija digitālā satura veidotāju jeb influenceru piesaiste. Influenceri tika aicināti atbildēt uz bērnu zvaniem, kas izraisīja lielu pieprasījumu, un dienas laikā tika apkalpoti vairāk kā 100 zvani.

“Bērna māja” īstenotie preventīvie pasākumi

2025. gada novembrī BAC “Bērna māja” sadarbībā ar Bērnu un pusaudžu uzticības tālruni 116111 un biedrību “Papardes zieds” īstenoja informatīvu kampaņu “Piekrišana ir vienkārša matemātika”. Kampaņas mērķis bija veicināt jauniešu, vecāku un speciālistu izpratni par piekrišanu savstarpējās attiecībās kā brīvu, apzinātu un abpusēju lēmumu, kā arī informēt par personīgo robežu ievērošanu, atbildību un normatīvajā regulējumā noteiktajām vecuma robežām. Kampaņas ietvaros tika izveidoti vairāki informatīvi video, kas pielāgoti jauniešu auditorijai un publicēti sociālajos tīklos, nodrošinot augstu sasniedzamību; tiešsaistē notika diskusija speciālistiem, kā arī kampaņas materiāli tika publicēti BAC “Bērna māja” un Bērnu un pusaudžu uzticības tālruņa tīmekļa vietnēs.

BAC aktivitātes ar Ministru kabineta 2025. gada 13. maija rīkojumu Nr. 276 apstiprinātā Bērnu noziedzības novēršanas un bērnu aizsardzības pret noziedzīgiem nodarījumiem plāna 2025.–2027. gadam” izpildei 2025. gadā

BAC 2024. gadā Bērnu labbūtības veicināšanas departamenta Vardarbības intervences nodaļa sadarbībā ar BAC Metodiskās vadības un analītikas departamenta Metodiskās vadības nodaļas speciālistiem pilnveidoja un uzlaboja Vardarbības gadījumu risināšanas algoritmu izglītības iestādēs. Attiecīgi pēc tā publiskošanas sistemātiski tiek nodrošinātas apmācības izglītības iestāžu pedagogiem par Vardarbības gadījumu risināšanas algoritma izglītības iestādēs pielietošanu praksē.

Vardarbības intervences nodaļa 2025. gada februārī un martā turpināja nodrošināt informatīvi izglītojošas lekcijas par vardarbības gadījumu risināšanas algoritma ieviešanu izglītības iestāžu darbībā Rīgas pašvaldības organizētajā seminārā Rīgas izglītības iestāžu vadītājiem un vadītāju vietniekiem 4 lekciju ietvaros.

Šo lekciju mērķis ir nodrošināt, lai pēc iespējas vairāk izglītības iestāžu speciālisti apgūtu skaidru rīcības plānu krīzes situācijās. Vardarbības algoritma pamatā ir skaidrs un strukturēts rīcības

modelis trīs līmeņos, uzvedības pārkāpumu gadījumu vadīšanai. Ar Vardarbības intervences nodaļas speciālistu atbalstu pedagogiem, atbalsta personālam un vadībai tiek sniegtas rekomendācijas kā pielietot algoritmu praktiski, ikdienā risinot dažādas problēmsituācijas.

Papildus BAC sadarbībā ar LM, IeM, VM un nozaru speciālistiem ir izstrādājis algoritmu sadarbībai starp policiju (VP un/vai pašvaldības policiju), ārstniecības iestādēm un/vai ārstniecības personām, bāriņtiesām un sociālajiem dienestiem un rīcību situācijās, kad ir pamats uzskatīt, ka bērns cietis no fiziskas vai emocionālas cietsirdības, seksuālas izmantošanas, pamešanas novārtā jeb ilgstošas un sistemātiskas nolaidības vai cita veida izturēšanās, kas apdraud vai var apdraudēt bērna dzīvību, veselību, drošību, attīstību vai pašcieņu, un kad ir pamats uzskatīt, ka bērns pakļauts riskam, kurš ilgtermiņā varētu ietekmēt bērna dzīvību, veselību, drošību, attīstību.

2025. gadā (aprīlī un maijā) BAC veica Valsts un pašvaldību institūciju informācijas apmaiņas algoritma bērnu tiesību aizsardzības jomā monitoringu. Tā ietvaros veikta algoritma ieviešanas un piemērošanas būtiskāko aspektu, tostarp problēmjaūtājumu starpinstitūciju sadarbībā vardarbības pret bērnu gadījumos analīze.

BAC organizēja valsts un pašvaldību institūciju (policija, sociālais dienests, bāriņtiesa, medicīnas darbinieki) aptauju par algoritma ieviešanu un izmantošanu ikdienas darbā. Papildus Slimību profilakses un kontroles centram tika nosūtīti BAC sagatavotie aptaujas rezultāti par medicīnas darbinieku algoritma izmantošanu.

2025. gada maijā tika organizēta LM Bērnu lietu sadarbības padomes 3. apakšgrupas un iesaistīto institūciju sanāksme par algoritma ieviešanas rezultātiem, priekšlikumu apspriešana algoritma pilnveidei, kā rezultātā tika panākta vienošanās, ka BAC turpinās algoritma ieviešanas monitoringu un notiks regulāras tikšanās ar iesaistītajām institūcijām reizi gadā.

BAC Prevencijas un resursu nodaļa Sadarbībā ar SIA "Ernst & Young Baltic" no 2025. gada oktobra nodrošināja mācības 24 akadēmisko stundu apjomā par diskriminācijas un vardarbības incidentu vadību 15 vispārīzglītojošo izglītības iestāžu darbiniekiem – pedagogiem, administrācijai, atbalsta personālam, lai sniegtu izglītības iestāžu darbiniekiem zināšanas un praktiskas prasmes diskriminācijas un vardarbības incidentu vadībā – sākot ar atpazīšanu un ziņošanu, līdz pat seku mazināšanai un datu analīzei. Pēc programmas apguves uzsākta vardarbības incidentu vadības sistēmas aprobācija izglītības iestādē. Mācības tiks nodrošinātas līdz 2027. gadam un plānots iesaistīt vismaz 100 izglītības iestādes.

BAC nodaļas "Bērna māja" speciālisti 2025. gadā snieguši regulāru ieguldījumu cietušā bērna atbalsta sistēmas novērtēšanā, trūkumu identificēšanā un cietušo bērnu atbalsta sistēmas pilnveidē. Bērna mājas speciālisti regulāri piedalās darba grupās un komisiju sēdēs un sniedz atzinumus jautājumos, kas skar cietušā atbalsta sistēmas un normatīvā regulējuma pilnveidi, izstrādā materiālus un īsteno apmācības.

BAC Metodiskās vadības un analītikas departamenta Metodiskās vadības nodaļa 2025. gada 24. jūlijā publicēja "Vadlīnijas institūcijām, kuras par bērnu izdarītajiem pārkāpumiem ir tiesīgas veikt administratīvā pārkāpuma procesu" ar tām pievienotām infografikām "Rīcības shēmu, ja bērna rīcībā ir saskatāmas administratīvā pārkāpuma pazīmes" un "Bērna tiesības administratīvā pārkāpuma procesā".

Lai nodrošinātu šo vadlīniju ilgtspējīgu, vienotu un kvalitatīvu piemērošanu praksē, sasniedzot to galveno mērķi – bērna tiesību ievērošanu un efektīvu administratīvo likumpārkāpumu prevenciju, 2026. gadā tiks nodrošinātas apmācības pašvaldības policijas darbiniekiem, kuri strādā ar bērniem un ģimenēm, pašvaldības administratīvās komisijas priekšsēdētājiem, priekšsēdētāja vietniekiem un locekļiem vai pašvaldības administratīvās komisijas bērnu lietu apakškomisijas priekšsēdētājiem, priekšsēdētāja vietniekiem un locekļiem un VP amatpersonām, kuras strādā ar bērniem.

Sadarbībā ar LM, Psihologu sertifikācijas padomi un citām institūcijām veikts darbs psihologu, kas veic cietušo bērnu nopratināšanu, kvalifikācijas prasību instrukcijas izstrādē. Līdz šim valstī nav bijušas noteiktas prasības, kādām jāatbilst šiem speciālistiem, nav bijušas pieejamas sistemātiskas apmācības. “Bērna māja” speciālisti speciālās zināšanas apguvuši pie ASV ekspertiem, kā arī saņem regulāras supervīzijas, kas ļauj novērtēt un pilnveidot prasmes, balstoties uz gadījumu. Lai izlīdzinātu speciālistu zināšanas nopratināšanas jomā dažādos sektoros, piesaistot ASV ekspertus un Barnahus Network, BAC nodaļa “Bērna māja” 2025. gadā nodrošināja padziļinātas 40h apmācības un praktiskos treniņus ar Avatar praksi 8 VP līgumpsihologiem, kuri veic bērnu nopratināšanu, un 11 BAC Bērnu tiesību aizsardzības departamenta ekspertiem, kas pratina bērnus administratīvo pārkāpumu lietās, par NICHD protokolu pie ASV ekspertiem, (kopā apmācīts 21 speciālists). Apmācības tiks turpinātas arī 2026.gadā. Apmācības tiek īstenotas saskaņā ar Ministru kabineta 2023. gada 24. oktobra noteikumu Nr. 608 "Kārtība, kādā tiek īstenota starpinstitucionālās sadarbības programma "Bērna māja"" 4. punktā noteikto.

2025. gadā organizētas pirmās pašu “Bērna māja” speciālistu vadītas apmācības citiem profesionāļiem: “Cietušo bērnu nopratināšana Bērna mājā – NICHD protokols, pratināšanas psiholoģiskie un juridiskie aspekti” tiesnešiem, prokuroriem, izmeklētājiem un advokātiem (apmācīti 80 profesionāļi), ko plānots turpināt īstenot arī 2026. gadā.

Papildus īstenotas psihologu padziļinātas 120h apmācības rehabilitācijas nodrošināšanā bērniem, kas cietuši no seksuālas izmantošanas sadarbībā ar Centru “Dardedze”, tādējādi 3 gadu laikā apmācot vairāk nekā 60 speciālistus un veicinot kvalificētu speciālistu pieejamību arī Latvijas reģionos.

BAC nodaļa “Bērna māja” veica jomas izpēti Bērna mājas Uzraudzības padomes uzdevumā, ar mērķi noskaidrot iespēju tiesu psihiatrijas ekspertu piesaistei darbam BAC nodaļā “Bērna māja”. Kopējais ekspertu skaits salīdzinājumā ar pieprasījumu nav pietiekošs. Saskaņā ar Nacionālā Psihiatrijas Veselības Centra sniegto atbildi, visi Nacionālā Psihiatrijas Veselības Centra tiesu psihiatrijas eksperti ir pilnībā noslogoti un tādēļ nav iespējama sadarbība ar “Bērna māja”. Tāpat būtisks izaicinājums ir tiesu psiholoģijas ekspertu kopējais skaits valstī – 6, jauni speciālisti nav nākuši klāt kopš 2017. gada. Viens no šiem ekspertiem sadarbojas ar “Bērna māja”, bet paplašinot “Bērna māja” darbu uz reģioniem ar šo speciālistu skaitu nebūs pietiekami un ir jāmeklē risinājumi jaunu speciālistu piesaistē un apmācībā. Jautājums ir aktualizēts “Bērna māja” uzraudzības padomē, un jāturpina risināt iesaistīto ministriju līmenī, jo tiesu psiholoģisko un psihiatrisko ekspertīžu nozare ir Veselības ministrijas pārraudzībā, savukārt, ekspertu pakalpojums ir nepieciešams IeM un TM pārraudzībā esošām jomām.

Programmā uzņemto bērnu reģionālā piederība apstiprina nepieciešamību pēc “Bērna māja” filiālēm reģionos, jo ~ 50 % klientu ir no reģioniem. 2025. gadā uzsākts darbs pie Bērna mājas filiāles izveides Liepājā 2026. gadā.

Konstatētās problēmas - izaicinājumi

Analizējot statistikas datus par nepilngadīgo izdarītajiem likumpārkāpumiem un noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem, kā arī izvērtējot institūciju sniegto informāciju par preventīvajiem un korekcijas pasākumiem, secināms, ka nepilngadīgo noziedzības līmenis Latvijā kopumā saglabājas salīdzinoši stabils. Vienlaikus datu analīze norāda uz vairākām būtiskām tendencēm un izaicinājumiem, kas liecina par nepieciešamību turpināt attīstīt preventīvos pasākumus, stiprināt sociālās korekcijas un rehabilitācijas sistēmu, kā arī pilnveidot bērnu aizsardzības mehānismus.

Administratīvo pārkāpumu struktūra liecina, ka ievērojama daļa nepilngadīgo pārkāpumu ir saistīti ar alkoholisko dzērienu lietošanu, atrašanos apreibinošo vielu ietekmē, kā arī tabakas izstrādājumu un elektronisko smēķēšanas ierīču lietošanu. Šī tendence norāda, ka nepilngadīgo vidū joprojām ir aktuāla atkarību izraisošo vielu lietošanas problemātika, kas bieži vien ir saistīta ar

plašākiem sociālajiem riskiem, tostarp nepietiekamu vecāku uzraudzību, sociālām problēmām ģimenē vai nepilngadīgo iesaisti riskantās vienaudžu grupās. Līdz ar to ir svarīgi turpināt stiprināt preventīvos pasākumus, kas vērsti uz atkarību izraisīto vielu lietošanas mazināšanu bērnu un jauniešu vidū. Būtiska nozīme ir agrīnai prevencijai, izglītojošiem pasākumiem skolās, kā arī ciešai sadarbībai starp policiju, sociālajiem dienestiem, izglītības iestādēm un citām institūcijām.

Lai gan nepilngadīgo izdarīto noziedzīgo nodarījumu īpatsvars kopējā noziedzības struktūrā saglabājas salīdzinoši zems, dati liecina, ka daļai nepilngadīgo likumpārkāpēju pastāv paaugstināts risks atkārtoti izdarīt likumpārkāpumus. Individuālās prevencijas uzskaites dati norāda, ka ievērojama daļa nepilngadīgo, atrodoties policijas uzskaitē, atkārtoti izdara administratīvos pārkāpumus vai noziedzīgus nodarījumus. Tas norāda uz nepieciešamību turpināt pilnveidot sociālās uzvedības korekcijas un resocializācijas pasākumus nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem.

Nepilngadīgo noziedzības struktūrā dominē noziedzīgi nodarījumi pret īpašumu. Vienlaikus pieaug mazāk smagu mantiska rakstura noziedzīgu nodarījumu – zādzību, krāpšanas un piesavināšanās nelielā apmērā – skaits. Šī tendence liecina, ka nepilngadīgie biežāk iesaistās relatīvi vienkārši izdarāmos likumpārkāpumos, kas var būt saistīti ar nepietiekamu sociālo kontroli, vienaudžu ietekmi, kā arī nepietiekamu izpratni par rīcības sekām. Tas norāda uz nepieciešamību stiprināt preventīvos pasākumus izglītības iestādēs un pašvaldībās, īpaši pievēršot uzmanību sociālās uzvedības prasmju attīstībai un risku agrīnai identificēšanai.

Aktuāls jautājums ir par rīcību un risinājumiem gadījumos, kad noziedzīgu nodarījumu izdara nepilngadīgais, kas nav sasniedzis 14 gadu vecumu, kā arī gadījumos, kad ir izsmelti visi sabiedrībā pieejamie resursi un bērns apdraud sevi un citus. Būtisks nosacījums tam ir nekavējoša bērna izolācijas nodrošināšana atsevišķos gadījumos, kas ne tikai novērstu jauna nozieguma izdarīšanas riskus, bet arī pasargātu bērnu no paškaitējuma vai iespējama nozieguma izdarīšanas pret viņu. Turklāt, šāda pieeja nodrošinātu gan bērna uzraudzību, kontroli, tūlītēju izvērtēšanu un nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšanu, gan arī neradītu pārējai sabiedrībai, tai skaitā nepilngadīgiem likumpārkāpējiem, nevēlamus signālus, kas var rezultēties ar nihilistisku attieksmi un turpmāku likumu ignorēšanu. Līdz ar to ir svarīgi nekavēties ar TM virzītās ieceres izveidot "Bērnu un jauniešu drošo māju" augsta riska pusaudžiem ieviešanu.

Dati par nepilngadīgajiem, kuri nonāk policijas redzeslokā krīzes situācijās, liecina, ka daļa bērnu tiek konstatēti situācijās, kas saistītas ar apreibinošo vielu lietošanu, agresīvu uzvedību vai atrašanos publiskās vietās bez pieaugušo uzraudzības. Šādas situācijas bieži vien atspoguļo plašākas sociālās problēmas, tostarp ģimenes problēmas, nepietiekamu sociālo atbalstu vai nepilngadīgo iesaisti riskantā sociālajā vidē. Tas uzsver nepieciešamību attīstīt efektīvu atbalsta sistēmu bērniem krīzes situācijās, kā arī nodrošināt savlaicīgu palīdzību ģimenēm.

Dati par noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem liecina, ka ievērojama daļa bērnu cieš no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kā arī no cietsirdības un vardarbības. Tas norāda uz nepieciešamību turpināt stiprināt bērnu aizsardzības sistēmu, īpašu uzmanību pievēršot agrīnai vardarbības gadījumu identificēšanai un novēršanai, starpinstitucionālai sadarbībai un efektīvu atbalsta mehānismu nodrošināšanai cietušajiem bērniem. Būtiska nozīme ir arī speciālistu – policijas darbinieku, sociālo darbinieku, pedagogu un veselības aprūpes speciālistu – kompetences pilnveidošanai darbā ar vardarbībā cietušiem bērniem.

Lai gan Latvijā tiek īstenoti dažādi preventīvie pasākumi, praksē joprojām pastāv izaicinājumi saistībā ar savlaicīgu informācijas apmaiņu, koordinētu rīcību un vienotu pieeju nepilngadīgo likumpārkāpumu prevencijā. Tas norāda uz nepieciešamību turpināt attīstīt integrētu un uz agrīnu risku identificēšanu balstītu prevencijas sistēmu un savlaicīgu atbalsta sniegšanu bērniem un viņu ģimenēm.

Bērniem, kuriem identificēti garīgās veselības un attīstības traucējumi un ir veikta padziļināta psiholoģiska izpēte, piešķirts speciālās izglītības programmas kods, nereti ir jālieto

speciālistu izrakstīti medikamenti. Ja bērns nelieto medikamentus, neapmeklē speciālistus vai nesadarbojas ar speciālistiem un turpina apdraudēt sevi un citus, nav mehānisma, kā piemērot piespiedu speciālista apmeklēšanu, ārstēšanu vai pagaidu ieviešanu ārstniecības iestādē pakalpojuma saņemšanai.

Grozījumi Ārstniecības likumā, kuri stājās spēkā 2025. gada 16. jūlijā, paredz kārtību, kādā bērnam, kas nonācis stacionārā alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu ietekmē, tiek noteikta obligātā narkoloģiskā ārstēšana bez personas piekrišanas. Speciālistiem ir atšķirīga izpratne par pakalpojuma mērķi, tā īstenošanas kārtību, tai skaitā nav izprotami kritēriji obligātās ārstēšanas noteikšanai bērnam.

Pašvaldībās ir jābūt vienotai izpratnei par profilakses lietas un uzvedības sociālās korekcijas programmas saturu bērniem, kas ir jāizstrādā saskaņā ar BTAL 58. pantu. Tai ir jābūt izstrādātai ikvienam bērnam, kas atbilst BTAL 58. pantā noteiktajiem kritērijiem, ietverot bērna vajadzībām atbilstošus pasākumus un nodrošinot pēctecību arī gadījumos, kad bērns maina dzīvesvietu. Pašvaldībās ir jābūt arī vienotai pieejai, nosakot gadījuma vadītāju darbā ar bērnu.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 67.² panta otro daļu NPAIS mērķis ir veicināt bērnu tiesību un interešu aizsardzību, nodrošinot nepieciešamās informācijas apstrādi un sekmējot starpinstitūciju sadarbību. Esošais NPAIS ietvars neļauj agrīni pamanīt un risināt bērnu vajadzības. NPAIS dati sāk atspoguļoties tikai tad, kad bērns jau ir nonācis konfliktā ar likumu, piedzīvojis būtisku traumu, piemēram, vardarbību vai novārtā pamešanu. Turpmāka kavēšanās ar jauna risinājuma ieviešanu nav pieļaujama.

VPD 25% no Dienesta redzeslokā esošiem bērniem ir bērni no ārpusģimenes aprūpes. Praksē novērots, ka bērniem no ārpusģimenes aprūpes ne vienmēr tiek nodrošināti savlaicīgi atbalsta pasākumi uzvedības korekcijai, kā arī, īpaši pusaudžiem, ir ierobežotas iespējas nodrošināt ģimeniskai videi pietuvinātus aprūpes veidus (piemēram, nodrošināt audžuģimenes pakalpojumus). Dažkārt ārpusģimenes aprūpes iestādes nespēj nodrošināt bērniem atbilstošus uzraudzības pasākumus, tādējādi ir apgrūtināta bērna uzvedības korekcija un sociālā rehabilitācija kopumā, tai skaitā tādēļ, ka nav atrisināti vairāki izaicinājumi valsts līmenī, piemēram, augstāk minētā nepieciešamība nodrošināt izolētā vidē pakalpojumus bērnu atkarību mazināšanai.

Nepilngadīgo noziedzības prevencija un bērnu drošības nodrošināšana prasa koordinētu vairāku institūciju – tiesībsargājošo iestāžu, pašvaldību sociālo dienestu, izglītības iestāžu un bērnu tiesību aizsardzības institūciju – sadarbību.

Vienlaikus jāuzsver, ka nepilngadīgo noziedzības mazināšana un bērnu drošības nodrošināšana nav tikai tiesībsargājošo institūciju vai valsts iestāžu atbildība. Būtiska nozīme ir ģimenes lomai, vecāku iesaistei bērnu audzināšanā, kā arī izglītības iestāžu un sabiedrības kopējai līdzdalībai drošas un atbalstošas vides veidošanā bērniem un jauniešiem. Tieši savlaicīga pieaugušo uzmanība, atbalsts un sabiedrības ieinteresētība bērnu labklājībā var būt izšķirošs faktors riskantas uzvedības novēršanā un nepilngadīgo iesaistes likumpārkāpumos mazināšanā. Tādēļ efektīva nepilngadīgo noziedzības prevencija balstās uz kopīgu atbildību un ciešu sadarbību starp institūcijām, ģimenēm un sabiedrību kopumā.